

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Marián Zachar

**Zlom v bezpečnostní politice Francie pod
vedením Nicolase Sarkozyho?**

**Komparativní analýza účasti v konfliktech s
přítomností EU a NATO**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Marián Zachar**

Vedoucí práce: **JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD**

Rok obhajoby: 2012

Bibliografický záznam

ZACHAR, Marián. *Zlom v bezpečnostní politice Francie pod vedením Nicolase Sarkozyho? Komparativní analýza účasti v konfliktech s přítomností EU a NATO*. Praha, 2012. 58 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD

Abstrakt

Bakalářská práce „Zlom v bezpečnostní politice Francie pod vedením Nicolase Sarkozyho? Komparativní analýza účasti v konfliktech s přítomností EU a NATO“ pojednává tom, či príchodom prezidenta Nicolasa Sarkozyho nastal vo francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politike zlom, tzv. *rupture*. Prvá kapitola sa zameriava na historické pozadie vývoja francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, najmä v rámci pôsobenia prezidentov Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho. Ich priority rozvinuté vo francúzskych Bielych knihách a inštitucionálne vzťahy v rámci EÚ a NATO sú využité v nasledujúcich kapitolách, kde je komparáciou analyzovaný prístup oboch prezidentov k misiám pod velením EÚ a NATO. V druhej kapitole je analyzovaný vzťah prezidentov k misiám Artemis v Kongu a EUFOR v Čade. Obaja prezidenti sa v nich angažovali a snažili sa posunúť spoluprácu na Európskej úrovni na vyššiu úroveň, ale každý z iných dôvodov – Chirac kvôli vyvažovaniu vplyvu NATO v Európe a Sarkozy kvôli snahe zlepšiť postavenie Francúzska prostredníctvom všetkých dostupných medzinárodných organizácií. V tretej kapitole sa práca zameriava na misiu ISAF. Sarkozy dokázal, že je pre Francúzsko možné sa zúčastňovať aj na misiách SZBP a NATO aj vo väčšej miere ako za Jacquesa Chiraca. Ale zároveň platí, že narazil na obmedzené rozpočtové kapacity, domácu politickú nevôľu, finančnú krízu a pravdepodobne z týchto všetkých dôvodov nedokázal významne zvýšiť vplyv Francúzska na bezpečnosť v euroatlantickom priestore. Nakoľko vzťah Francúzska s NATO a EÚ nebol od dôb Charlesa de Gaulla založený na revolúcií, ale dodnes sa vyvíja evolučne tak Sarkozyho pôsobenie v Elyzejskom paláci bude pomenované nanajvýš ako *rupture cosmétique*.

Abstract

Bachelor thesis „Rupture of the Security Policy of France under the Leadership of Nicolas Sarkozy? Comparative Analysis of Participation in Conflicts with the EU and NATO Presence“ evaluates whether the arrival of President Nicolas Sarkozy marked the break or the so called *rupture* in the French security policy. The first chapter focuses on the historical background of the French foreign and security policy, especially during the presidency of Jacques Chirac and Nicolas Sarkozy. Their priorities identified in the Defense White Papers and their institutional relations within the EU and NATO were further developed in the following chapters, where approach of both presidents to missions led by NATO and the EU was analyzed. The second chapter consists of the analysis of the Artemis mission in Congo and EUFOR in Chad. Both presidents were involved in these missions them and tried to push the defense cooperation at European level to the next stage, but each one for different reasons - Chirac wanted to balance the influence of NATO in Europe and Sarkozy wanted to embrace both international organizations to improve the position of France. The third chapter focuses on the ISAF mission in Afghanistan. Sarkozy proved that it's possible for France to participate in the CFSP and NATO missions in a greater extent than during the presidency of Chirac. Nevertheless, he had to deal with the reality of the limited budget capacity, domestic political resentment with involvement in military operations and with the financial crisis. Likely, this was the reason why he couldn't significantly increase the influence of France on the security in the Euro-Atlantic area. Since Charles de Gaulle, the relationship between France and EU and NATO has not been characterized by a revolution but an evolution. Thus the arrival of Sarkozy to the Elysee Palace could be rather called *rupture cosmétique*.

Klíčové slova

Francouzsko; zahraniční a bezpečnostní politika; Jacques Chirac; Nicolas Sarkozy; SZBP; NATO; rupture; Artemis; Kongo; EUFOR; Čad; ISAF; Afghanistan

Keywords

France; Foreign and Security policy; Jacques Chirac; Nicolas Sarkozy; CFSP; NATO; Rupture; Artemis; Congo; EUFOR; Tchad; ISAF; Afghanistan

Rozsah práce: 58 strán, 106 128 znakov

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. 5. 2012

Marián Zachar

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som chcel poďakovať konzultantovi svojej práce JUDr. PhDr. Tomášovi Karáskovi, PhD za trpezlivosť a cenné rady a podnety, ktoré mi pomohli pri písaní tejto práce. Zároveň by som chcel poďakovať Ing. Ľubici Karvašovej z Ministerstva Zahraničných vecí Slovenskej republiky a Mgr. Eve Kratochvílovej z Ministerstva Zahraničních věcí České republiky za poskytnuté dáta a podklady, ktoré som využil pri vypracovaní tejto práce. Na záver by som chcel poďakovať svojim rodičom za pomoc pri dolaďovaní jazykovej a obsahovej stránky práce a za psychickú podporu.

Institut politologických studií
Projekt bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

*Zlom v bezpečnostní politice Francie pod vedením Nicolase
Sarkozyho?*

*Komparativní analýza účasti v konfliktech s přítomností EU a
NATO*

Marián Zachar

III. ročník

Předpokládaný termín dokončení práce: květen 2010

Vedoucí práce: JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD

Vymezení tématu

Po dvanácti letech vlády Jacquesa Chiraca přišlo období změny v zahraniční a bezpečnostní politice Francie. Předvolební diskuze naznačovaly razantní přehodnocení jak zahraniční, tak i bezpečnostní politiky Francie – zejména ve vztahu k Evropské unii a NATO. Dlouhodobý trend autonomní zahraniční politiky byl nahrazen větší mírou spolupráce a angažovanosti v diplomatických vztazích. Ihned po druhém kole francouzských prezidentských voleb z května 2007 se začalo spekulovat o sblížení dlouho oddělených vojenských složek Francie a NATO. V průběhu předvolební kampaně se prezidentský kandidát Nicolas Sarkozy v oblasti bezpečnosti soustředil na kontinuitu ve snaze o udržení samostatnosti rozhodování Francie v zahraničněpolitické a bezpečnostní oblasti. Následně po zvolení prezident Sarkozy požádal nadstraničnou komisi o vyhotovení nové Bílé knihy pro národní obranu a bezpečnost ve Francii a ta nakonec proklamované sblížení s NATO doporučila společně s dalším prohlubováním spolupráce s EU na úrovni společné obranné politiky. Na druhou stranu vývoj Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie byl politicky urychlen pod francouzským vedením Rady EU z první poloviny roku 2008.

Změnilo se tedy směřování francouzské zahraniční politiky, nebo ne? Na příkladu konkrétních konfliktů (např. v Gruzii a Afghánistánu) se budu snažit a objasnit, zda posilování vlivu Evropské unie na bezpečnost v Evropě a realizace francouzské vize tzv. *Europe de la défense* v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky bylo a bude vědomě vyvažováno zapojením Francie do operací a struktur NATO. Komparací výše uvedených příkladů bezpečnostní politiky s postoji předchozího francouzského prezidenta Jacquesa Chiraca se pokusím zjistit, nakolik se jedná o zlom v bezpečnostní politice (tzv. *rupture*). Jaký dopad bude mít hlavní priorita francouzské obranné politiky, „evropská obrana“ (*Europe de la Défence*), na celkový vývoj francouzské bezpečnostní politiky? Budou obranné politiky NATO a EU dále soupeřit, nebo přispěje změna francouzské politiky k jejich pozitivnímu vývoji ke kooperaci?

Metodologický postup

Z metodologického hlediska se zaměřím na porovnávání oficiálních postojů a vyhlášení obou prezidentů ke konfliktům ve kterých sehrálo určitou roli EU a NATO. Za definované období mandátu Jacquesa Chiraca a Nicolase Sarkozyho budu sledovat

Sarkozyho přístup ke konfliktům a vyhlášení o příslušných misích v Gruzii a Afghánistánu. Co se týče Jacquesa Chiraca, rovněž se zaměřím na prohlášení o konfliktu v Afghánistánu a v rámci EU budu sledovat postoj k roli EU v konfliktech v Makedonii a Kongu, kde byly vyslány mise EU Concordia a Artemis. Nakolik jsou vojenské konflikty hlavním bodem zájmu bezpečnostní politiky jako takové, předpokládám, že postoje prezidentů vůči vojenským konfliktům za účasti EU a NATO může dostatečně charakterizovat sledovaný vývoj ve vztahů Francie k EU a NATO. Věřím, že následným porovnáním jejich prohlášení budu moci transponovat současný vývoj a snahy francouzské bezpečnostní politiky do mezinárodního kontextu a potvrdit, že přesazování vlivu Evropské unie na bezpečnost v Evropě a vytvoření tzv. *Europe de la défense* v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky bylo a bude multipolárně vyvažováno zapojením do operací NATO.

V první kapitole bych chtěl stručně nastínit vývoj postoje Francie pod vedením prezidenta Chiraca k NATO a k EU, kde bylo klíčovým momentem pokus o návrat Francie do vojenských struktur NATO v roce 1997. Komparaci se strategií nové Bílé knihy Národní bezpečnosti a obrany Francie, vydané nedlouho po Sarkozyho zvolení prezidentem bych chtěl načrtnout „nové“ směřování ve francouzské zahraniční a bezpečnostní politice ve vztahu k jmenovaným nejdůležitějším bezpečnostním organizacím.

Druhá část práce by několika příklady rozvinula hypotézu z první kapitoly. V jedné části bych porovnal vztah Francie k Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU od nabytí mandátu Sarkozyem a během francouzského předsednictví Rady EU s dlouhodobým postojem Francie k Evropské bezpečnostní a obranné politice. Na jedné straně bych rád popsal postup Nicolase Sarkozyho jakožto předsedajícího EU při řešení konfliktu v Gruzii, na druhé chci analyzovat přístup Jacquesa Chiraca vůči společné evropské obraně a roli EU při řešení konfliktů v Makedonii a Kongu v rámci misí Concordia a Artemis.

V následující části se budu věnovat vývoji ve vztazích Francie a NATO, přičemž se budu soustředit na komparaci participace Francie ve strukturách NATO během volebního období Jacquesa Chiraca a Nicolase Sarkozyho. Rovněž se zde zaměřím na komparaci účasti Francie na misi NATO v Afghánistánu během stejného období a pokusím se nakonec analyzovat smysl Sarkozyho směřování, který se na první pohled může jevit jako rezolutní odklon od gaullistické tradice bezpečnostní politiky Francie,

ale zároveň může působit jako snaha o vyvažování vlivu EU a NATO na bezpečnost na evropském kontinentě.

Předpokládaná struktura práce

1. Úvod

2. Obranná politika Francie: Chirac versus Sarkozy

- a. Dlouhodobé priority Francie ve vztahu k NATO a EU
- b. Zvolení prezidenta Sarkozyho a jeho proklamace změny

3. Francie a vztah k EU

- a. Jacques Chirac, EU a řešení konfliktů v Makedonii a Kongu
- b. Francouzského předsednictví Rady EU a role prezidenta Sarkozyho během konfliktu v Gruzii v létě 2008

4. NATO a sblížení s Francií

- a. Období bez členství ve vojenských složkách a postoj Francie k misi NATO v Afghánistánu za prezidenta Chiraca
- b. Návrat do složek NATO na summitu ve Strasbourgu a Sarkozyho postoj k misi v Afghánistánu

5. Závěr

Seznam literatury

1. Neperiodická literatura

- König P., Lacina L., Přenosil P., Učebnice evropské integrace, Brno 2006
- Buzan, Barry, Weaver, Ole, de Wilde, Jaap, *Bezpečnost, Nový rámec pro analýzu.* Centrum strategických studií, Brno, 2005
- Plechanovová, Běla, *Evropská unie na počátku 21. století: Reformní procesy a institucionální změna.* Karolinum, Praha, 2006
- Lacoste, Yves (2006) *Géopolitique (La longue histoire d'aujourd'hui).* Paris: Larousse.

- Mariller, Roseline, *Quelle stratégie pour l'Europe de la défense?*. Economica, Paris, 2006

- Bozo, Frédéric (2008) *France and NATO under Sarkozy: End of the French Exception?*. Paris: Fondation pour l'innovation politique.

- Gnesotto, Nicole (ed.). *EU Security and Defence Policy-The first five years (1999-2004)*. Paris: EU Institute for Security Studies 2004

2. Periodická literatura

- Kagan, Robert, *Power and Weakness, Why the United States and Europe see the world differently*. Policy Review, Washington, No. 113, June-July 2002, <http://www.hoover.org/publications/policyreview/3460246.html>

- Fiott, Daniel, *The French White Paper on Defence and National Security: Peacebuilding, NATO, Nuclear Weapons and Space*. ISIS Europe - European Security Review, September 2008, No. 40

- Valasek, Tomas, *France, NATO and European defence*. May 2008, http://www.cer.org.uk/pdf/policybrief_nato_12may2008.pdf

- Valasek, Tomas, *What does the war in Georgia mean for EU foreign policy?*. August 2008, http://www.cer.org.uk/pdf/briefing_georgia_15aug08_tv.pdf

- Giuliani, Jean-Dominique, *How should we boost European Defence?* The Robert Schuman Foundation 19.5.2008, http://www.robert-schuman.org/question_europe.php?num=qe-99

- Chopin, Thierry, Perret, Quentin, *Le retour de la France en Europe... pour quelle vision de l'Europe dans le monde?*. The Robert Schuman Foundation 21.7.2007, http://www.robert-schuman.eu/question_europe.php?num=qe-62

- Grant, Charles, Valasek, Tomas, *Sarkozy's bold European defence initiative*. Financial Times, 24.03.2008, http://www.cer.org.uk/articles/grant_valasek_ft_24march08.html

- France unveils new security strategy with EU focus. *Euractiv.com* 18.06.2008, <http://www.euractiv.com/en/security/france-unveils-new-security-strategy-eu-focus/article-173463>

- *L'armée française a déjà intégré les méthodes et les concepts de l'Alliance*. Le Figaro 12.03.2009, <http://www.lefigaro.fr/international/2009/03/12/01003-20090312ARTFIG00119-l-armee-francaise-a-deja-integre-les-methodes-et-les-concepts-de-l-alliance-.php>

- «*Ce retour est fondamental pour la défense européenne*», Interview s Javierom Solanom pro Le Figaro, 11.03.2009, <http://www.lefigaro.fr/international/2009/03/12/01003-20090312ARTFIG00118-ce-retour-est-fondamental-pour-la-defense-europeenne-.php>

- Ondrejcsák, Róbert, Sarkozyho Francúzsko a NATO: zmena verus kontinuita. Strategické štúdie, No. 4, 2008, p. 7-8

- Michel, Leo, *France's Return to NATO Can Complement EU Security*. 06.12.2008, Spiegel Online, <http://www.spiegel.de/international/0,1518,559304,00.html>

- *La sécurité, notre mission commune, par Angela Merkem et Nicolas Sarkozy*. Le Monde 3.2.2009, http://www.lemonde.fr/opinions/article/2009/02/03/la-securite-notre-mission-commune-par-angela-merkel-et-nicolas-sarkozy_1150337_3232.html

- Major, Claudia, Mölling, Christian, *Sarkozy's Brave New World: France's foreign security and defence policy*. European Security Review, October 2007, http://www.isis-europe.org/pdf/2007_artrel_56_ers35sarkozy-policy.pdf

3. Dokumenty

- *Le Livre Blanc - Défense et Sécurité Nationale*. Paris, Juin 2008, <http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/084000341/0000.pdf>

- *French Presidency of the Council of the European Union (Review and Outlook) 1st July – 31 Decembre 2008,*

http://www.eu2008.fr/webdav/site/PFUE/shared/import/1231_Bilan_PFUE/French_Presidency_Review_and_outlook.pdf

- *Six Points Peace Plan presented by Nicolas Sarkozy to the Government of Georgia,*

http://smr.gov.ge/uploads/file/Six_Point_Peace_Plan.pdf

4. Internetové stránky

www.elysee.fr - oficiální stránka francouzského prezidenta

www.diplomatie.gouv.fr - oficiální stránka francouzského Ministerstva zahraničních věcí

www.renovationfranceotan.com – stránka francouzského prezidenta k návratu do NATO

www.nato.int – oficiální stránka NATO

www.europa.eu.int - oficiální stránka Evropské unie

www.ifri.fr – Institut français des relations internationales

www.cer.org.uk – Centre for European Reform

www.iss-eu.org - EU Institute for Security Studies

www.csis.org - Centre for Strategic and International Studies

www.euobserver.com

www.lefigaro.fr

www.spiegel.de

www.euractiv.com

www.natoaktual.cz

Obsah

1. OBRANNÁ POLITIKA FRANCÚZSKA: CHIRAC VERSUS SARKOZY.....	5
1.1 DLHODOBÉ PRIORITY FRANCÚZSKA VO VZŤAHU K NATO A EÚ.....	5
1.2 ROKY JACQUESA CHIRACA (1995 - 2007)	7
1.2.1 Obranná politika a Biela kniha 1994-2015.....	7
1.2.2 Chirac a NATO	9
1.2.3 Predstava Chiraca o <i>Europe de la défense</i>	11
1.3 ROKY NICOLASA SARKOZYHO (2007 - 2012).....	13
1.3.1 Bezpečnostná politika a Biela kniha	13
1.3.2 Sarkozy a NATO.....	15
1.3.3 Predstava Sarkozyho o <i>Europe de la défense</i>	18
2. FRANCÚZSKO A VZŤAH K EÚ	21
2.1 JACQUES CHIRAC A MISIA ARTEMIS V KONGU	21
2.1.1 ANALÝZA OFICIÁLNYCH DÔVODOV ZAČIATKU MISIE	21
2.1.2 ANALÝZA ZAHRANIČNOPOLITICKÝCH DÔVODOV A OČAKÁVANÍ Z MISIE Z POHĽADU FRANCÚZSKA	23
2.1.3 ANALÝZA ROZPOČTU, NAJVYŠŠIEHO VELENIA A VOJENSKÉHO ZLOŽENIA MISIE	25
2.1.4 ANALÝZA DOPADOV PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU FRANCÚZSKA.....	26
2.2 NICOLAS SARKOZY A EUFOR ČAD/SAR.....	27
2.2.1 ANALÝZA OFICIÁLNYCH DÔVODOV ZAČIATKU MISIE.....	27
2.2.2 ANALÝZA ZAHRANIČNOPOLITICKÝCH DÔVODOV A OČAKÁVANÍ Z MISIE Z POHĽADU FRANCÚZSKA	29
2.2.3 ANALÝZA ROZPOČTU, NAJVYŠŠIEHO VELENIA A VOJENSKÉHO ZLOŽENIA MISIE	31
2.2.4 ANALÝZA DOPADOV PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU FRANCÚZSKA.....	33
2.3 KOMPARÁCIA A ZÁVERY VOČI EÚ	34
3. FRANCÚZSKO, NATO A ISAF.....	37
3.1 DÔVODY INTERVENCIE V AFGANISTANE A VSTUP NATO DO MISIE ISAF	37
3.2 CHIRAC A ISAF	40
3.2.1 POSTOJE CHIRACA KU KONFLIKTU V AFGANISTANE, K BOJU PROTI TERORIZMU A VÝVOJ POSTOJA K ISAF	40
3.2.2 VOJENSKÁ ÚČASŤ FRANCÚZSKA V ISAF ZA JACQUESA CHIRACA	43
3.2.3 PRÍSTUP CHIRACA K REKONŠTRUKČNEJ STRÁNKE ISAF.....	45
3.3 SARKOZY A ISAF	46
3.3.1 POSTOJE SARKOZYHO KU KONFLIKTU V AFGANISTANE, K BOJU PROTI TERORIZMU A VÝVOJ POSTOJA K ISAF	46
3.3.2 VOJENSKÁ ÚČASŤ FRANCÚZSKA V ISAF ZA NICOLASA SARKOZYHO	51
3.3.3 PRÍSTUP SARKOZYHO K REKONŠTRUKČNEJ STRÁNKE ISAF.....	53
3.4 KOMPARÁCIA A ZÁVERY VOČI NATO	54
ZÁVER	56
SUMMARY	59
POUŽITÁ LITERATURA.....	61

Úvod

Témou tejto bakalárskej práce je francúzska zahraničná a bezpečnostná politika. Kladie si za cieľ zhodnotiť to, či nástupom Nicolasa Sarkozyho na post prezidenta Francúzskej republiky nastal zlom (*rupture*) v bezpečnostnej politike Francúzska.

Francúzski vrcholoví politici hrali v povojnovej Európe dôležitú úlohu a svojími postojmi zásadným spôsobom formovali smerovanie starého kontinentu, či už sa to týkalo inštitucionálneho vybudovania spolupráce medzi bývalými európskymi nepriateľmi, alebo aj spolupráce v oblasti obrany euroatlantického priestoru. Napríklad rozhodnutia bývalého premiéra Roberta Schumana alebo bývalého prezidenta Charlesa de Gaulla majú svoju váhu ešte dnes. Kľúčovú úlohu začali zohrávať prezidenti vo Francúzsku až po prijatí poslednej ústavy v októbri 1958, ktorá ustanovila tzv. Piatu republiku. Navrátila sa tým tradícia silných francúzskych lídrov z minulých storočí a symbolicky sa odvtedy každý zvolený francúzsky prezident stáva garantom francúzskej štátnosti. Pre túto prácu je ale dôležitejšie, že sa stáva tiež garantom zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

Tejto úlohy sa naplno chopil hneď prvý prezident piatej francúzskej republiky Charles de Gaulle a spôsobil prvú *rupture* v zahraničnej politike. Vystúpil z vojenských štruktúr NATO, vyzbrojil Francúzsko jadrovými zbraňami, blokoval rozvoj spolupráce kontinentálnej Európy s Britániou, donútil všetky spojenecké vojská opustiť územie Francúzska, rozhodol sa neposkytovať francúzske jednotky pre misie NATO, mnohé z existujúcich zahraničnopolitických väzieb na dlhé obdobie pretrhal a snažil sa dostať Francúzsko na úroveň takých svetových mocností akými boli Spojené štáty americké alebo Sovietsky zväz. Odhliadnuc od reálnej uskutočniteľnosti absolútnej francúzskej nezávislosti od iných mocností v bipolárnom svete sa jeho prístup k zahraničnej politike zakorenil vo Francúzsku vo forme tzv. *gaullizmu*. Dodnes všetci francúzski prezidenti dodržiavali do určitej miery de Gaullovu líniu. Po dlhých rokoch mala nastať zmena v roku 2007 zvolením nového prezidenta. Jacquesa Chiraca, potomka gaullistickej tradície nahradil mladý, proamerický Nicolas Sarkozy.

Napriek tomu, že pochádzali z rovnakej politickej strany, zo Zväzu za ľudové hnutie (Union pour un mouvement populaire - UMP), tak Sarkozy vzbudzoval nádej na nové smerovanie Francúzska v medzinárodných vzťahoch. Nicolas Sarkozy dlho pred voľbami avizoval, že prehodnotí vzťah Francúzska s NATO a že bude presadzovať silnejšiu Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ. Ihneď po zvolení za

prezidenta sa začalo diskutovať o ďalšej *rupture* vo francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politike. Sarkozy si dokázal vytvoriť v zahraničí veľmi pozitívny obraz a na európskej scéne vytvoril spolu s Angelou Merkelovou duo hodné spolupráce Charlesa de Gaulla a Konrada Adenaura.

Mnohých, vrátane autora tejto práce, zaujal svojimi príhovormi a rznymi postojmi v zahraničnej politike najmä voči NATO a Európskej únii. Dnes, po prehratých prezidentských voľbách a potom, ako oznámil odchod z vysokej politiky, prišiel čas na zhodnotenie jeho zahraničnej a bezpečnostnej politiky a vyjasnenie dilemy, či sa vo Francúzsku naozaj opakovala *rupture*.

Odpoveď na otázku, sa budeme snažiť nájsť vo viacerých analytických rovinách. Práca sa primárne sústreďí na vyjasnenie otázky, nakoľko odlišná je v skutočnosti bezpečnostná politika Francúzska realizovaná bývalým prezidentom Jacquesom Chiracom v porovnaní s tou, ktorú realizoval po svojom zvolení Nicolas Sarkozy. V oboch prípadoch sa budeme sústreďovať na dva základné aspekty francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky – na jej vzťah k Európskej únii a na jej vzťah k NATO. V rámci týchto aspektov sa zameriame najprv na vývoj vzťahov a potom budeme porovnávať prístupy oboch prezidentov k vybraným misiám vedeným oboma medzinárodnými organizáciami a na ktorých participovalo Francúzsko.

Z hľadiska európskeho rozmeru bezpečnostnej politiky sa budeme venovať analýze dvoch misií. Počas funkčného obdobia Jacquesa Chiraca to bude misia Artemis v Kongu a počas funkčného obdobia Nicolasa Sarkozyho to bude misia EUFOR Čad. V oboch prípadoch sa jedná o misie, ktoré spadali pod záujmové teritórium Francúzska, v oboch sa prezidenti angažovali a z hľadiska úloh a veľkosti boli misie dostatočne podobné, teda porovnateľné. Z pohľadu bezpečnostnej politiky vo vzťahu k NATO nebudeme porovnávať postoje k dvom odlišným misiám, ale zameriame sa na vývoj postojov oboch prezidentov k dodnes najväčšej misii v histórii NATO - k misii ISAF v Afganistane. ISAF a zmeny po teroristických útokoch na Ameriku z 11. septembra 2001 významne ovplyvnili medzinárodné vzťahy, a preto na základe vývoja postojov oboch prezidentov bude možné zanalyzovať nakoľko zásadne sa zmenil vzťah Francúzska k NATO. V oboch aspektoch budeme vychádzať najmä z analýz vystúpení prezidentov v súvislosti s misiami. Zároveň tieto postoje budeme konfrontovať s praktickými rozhodnutiami súvisiacimi s politickými, vojenskými alebo finančnými otázkami misií.

Ako zásadne sa teda zmenilo smerovanie francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky? Možno hovoriť o novej *rupture*, o novom zlome po zvolení

Nicolasa Sarkozyho do funkcie prezidenta? A ako ovplyvňovala *Europe de la défense* vývoj francúzskej bezpečnostnej politiky? Ostali oba aspekty zahraničnej politiky konkurenčné alebo sa posunuli skôr ku kooperácií?

1. Obranná politika Francúzska: Chirac versus Sarkozy

1.1 Dlhodobé priority Francúzska vo vzťahu k NATO a EÚ

Francúzsku, okrem prívlastku spoluzakladajúceho štátu Európskych spoločenstiev v 50. rokoch 20. storočia, možno pripísať aj spoluzakladateľstvo NATO. Je to prirodzený dôsledok vnímania sveta po skončení 2. svetovej vojny. Francúzsko si uvedomovalo, že Nemecko je potrebné zapojiť nielen do spoločného obchodu s uhlím a oceľou, ale získať pod kontrolu jeho vojenskú silu prostredníctvom širšej politickej spolupráce. Pod tlakom Spojených štátov amerických sa začali diskusie o vytvorení Európskeho obranného spoločenstva, no kvôli francúzskemu odmietnutiu zlyhali. To dalo priestor na rozvoj Západoeurópskej únie¹ s cieľom spoločnej obrany svojich členov. Jej základy položilo Francúzsko, Veľká Británia a krajiny Beneluxu v roku 1948, teda ešte pred samotným vznikom NATO. Aliancia svojim členom následne ponúkla iba vzájomnú pomoc podľa potreby².

V 60. rokoch 20. storočia sa navyše v rámci Európskych spoločenstiev objavili úvahy, akým smerom by sa relatívne nové zoskupenie štátov na európskom kontinente malo ďalej uberať. Nebolo náhodou, že vedúcou úlohou v tejto otázke bolo poverený francúzsky veľvyslanec v Dánsku, gaullista Christian Fouchet. Hoci sa ani Fouchetov plán, obsahujúci základy spolupráce na politickej úrovni nakoniec nepodarilo presadiť, bol významným podnetom pre ďalšie diskusie a vytvorenie platformy Európskej politickej spolupráce, predchodcu budúcej Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

V období, počas ktorého bol na čele Francúzskej republiky Charles de Gaulle, bolo francúzske pôsobenie v rámci Európskych spoločenstiev poznačené jeho predstavou o nezávislosti a o výsostne medzivládnom princípe spolupráce suverénnych štátov. Striktne odmietal federalistické tendencie. De Gaulle, ako bývalý generál, veľmi citlivo vnímal úlohu, ktorú malo Francúzsko zohrávať na medzinárodnej scéne. Priamym dôkazom toho, ako chcel z Francúzska opätovne vytvoriť nezávislú veľmoc, bolo v období jeho vlády jednak skonštruovanie prvej jadrovej bomby a tiež vystúpenie Francúzska z integrovaného vojenského velenia NATO. Odstúpením de Gaulla v 1969

¹ V tom čase mala štruktúru úplne nezávislú od súčasne prebiehajúcej európskej integrácie a vznikajúcich Európskych spoločenstiev. Postupne na seba jej záväzky preberali Európske spoločenstvá, neskoršia EÚ.

² Článok 5. *Washingtonská zmluva* [online]. Washington: NATO. 1949. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm>

z funkcie prezidenta nastalo vo francúzskej politike voči Európskym spoločenstvám uvoľnenie.

Napätie, ktoré de Gaulle vyvolával odmietaním vstupu Veľkej Británie do integrujúceho sa celku, nahradil úprimný záujem o účasť na budovaní spoločnej Európy zo strany ďalšieho francúzskeho prezidenta Georgea Pompidoua: „...a to je, pretože verím, že vybudovať Európu je možné, nevyhnutné.“ Vo svojom prejave počas tlačovej konferencie v 1971 dokonca pripustil postupný vznik „nadhárodnej Európy“³. V otázke obrannej politiky už taký jednoznačný nebol. Na jednej strane sa pokúšal zdôvodniť vystúpenie Francúzska z vojenského velenia NATO potrebou udržania nezávislosti krajiny, na strane druhej si ale uvedomoval, že „obrana Európy je plne závislá od sily Spojených štátov amerických.“⁴ K budovaniu autonómnej európskej obrannej politiky sa staval zdržanlivo. Iste aj preto, aby vzájomné vzťahy medzi Európou a USA nevystavoval riziku.

Podobný postoj zaujal aj nasledujúci francúzsky prezident Valéry Giscard d'Estaing. Hoci v jeho prípade možno badať aj snahy o vytvorenie politických štruktúr Európskych spoločenstiev ako napríklad európske samity či Európska politická spolupráca⁵. Dá sa povedať, že Giscard d'Estaing vykonal viacero krokov, ktoré pomohli EÚ napredovať v politickej integrácii, ako predpokladu pre rozvinutie budúcej európskej obrany. Dovtedy by však primárnu úlohu garanta bezpečnosti v západnej Európe malo podľa Giscard d'Estainga zohrávať NATO.⁶

Francois Mitterand pokračoval v budovaní nezávislej európskej obrany, ktorá mala byť zastrešovaná mimo NATO Západoeurópskou úniou (ZEÚ). Mitterand sa počas svojho mandátu zasadil, spolu s nemeckým kancelárom Helmutom Kohlom, o posilnenie existujúceho projektu francúzsko-nemeckých obranných zložiek, ktoré podporili francúzsky zámer vybudovať spoločnú európsku obranu.⁷ K francúzsko-nemeckej iniciatíve Eurocorps sa postupne pripojili viaceré členské štáty EÚ. Táto

³ *Georges Pompidou a propos d'une Europe supranationale* [online]. Ina. 1971. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.ina.fr/politique/politique-internationale/video/I08092342/georges-pompidou-a-propos-d-une-europe-supranationale.fr.html>>

⁴ TRACHTENBERG M. (2012). *The Cold War and After: History, Theory, and the Logic of International Politics*. New Jersey: Princeton University Press. s. 223

⁵ *Valéry Giscard d'Estaing* [online]. Toute l'Europe. 2008 [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.touteleurope.eu/fr/histoire/personnages/1974-1984/presentation/valery-giscard-d-estaing-1926.html>>

⁶ GORDON, H. Philip. (1993). *A Certain Idea of France: French Security Policy and the Gaullist Legacy*. New Jersey: Princeton University Press. s. 97

⁷ BOZO, F. (2008). *France and NATO under Sarkozy: End of the French Exception*. Paris: Fondation pour l'Innovation Politique. s. 5

skutočnosť potvrdzovala trend smerom k budúcej Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike. SZBP je zakotvená v Maastrichtskej zmluve ako najvýznamnejší medzník v oblasti bezpečnostnej politiky EÚ v histórii.⁸ Predchádzali mu tzv. Petersberské dohody. Členské štáty súhlasili s poskytnutím svojich vojenských síl a ZEÚ tak prijala rozhodnutie o svojej úlohe v krízovom riadení. Znamenalo to prakticky možnosť ZEÚ vykonávať humanitárne misie, evakuáciu svojich obyvateľov v tretích krajinách či operácie na zachovanie alebo znovunastolenie mieru.

Francúzsko sa tak naprieč svojou históriou po vzniku NATO a Európskych spoločenstiev postupne vyprofilovalo ako krajina ponúkajúca alternatívu k anglosaskej bezpečnostnej politike. Tou alternatívou bolo budovanie spoločnej európskej obrany. Tú mali spoločnú všetci francúzski prezidenti. Jediný markantný rozdiel bol v postavení, aké by mala predstavovať vo vzťahu k NATO – či ho celkom obchádzať, alebo sa snažiť o maximálnu možnú integráciu do jeho štruktúr.

1.2 Roky Jacquesa Chiraca (1995 - 2007)

1.2.1 Obranná politika a Biela kniha 1994-2015

Chirac mal už ako predseda vlády, kedy na čele krajiny stál socialista Francois Mitterand, teda v čase *cohabitation*, možnosť prezentovať svoj pohľad na priority bezpečnostnej politiky Francúzska. Často sa dostával do konfliktu s prezidentom.⁹ Jeho predvolebná kampaň sa niesla v znamení zmien v oblasti bezpečnostnej politiky Francúzska.

Pri realizácii bezpečnostnej politiky Francúzska Chirac z veľkej časti vychádzal z Bielej knihy o obrane z roku 1994, ktorú vydalo francúzske ministerstvo obrany a stanovilo tak stratégiu obrannej politiky na najbližších 20 rokov. Dôvodom spracovania analýz a tejto koncepcie bola strategická zmena prostredia od začiatku 90. rokov 20. storočia. Biela kniha konštatovala¹⁰: absenciu priamej vojenskej hrozby v blízkosti hraníc Francúzska, existenciu nestability v krajinách bývalého Sovietskeho bloku, ktorá môže relatívne rýchlo vyústiť do otvoreného konfliktu, nárast rizika pri

⁸ Podpísaná 7.2.1992, Vstup do platnosti 1.11.1993

⁹ GOLUB, P. (1986). *Chirac-Mitterrand: uneasy cohabitation*. Executive Intelligence Review. roč. 13. č. 26. s. 49.

¹⁰ *Le Livre Blanc sur la Défense* [online]. Paris. 1994 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <<http://mjp.univ-perp.fr/defense/lb1994.pdf>>

rozširovaní zbraní hromadného ničenia a vznikajúce asymetrické hrozby ako napr. terorizmus.

Vo vzťahu k jadrovej otázke Chirac potvrdil, že francúzsky „koncept využitia jadrových zbraní ostáva nezmenený“¹¹. Biela kniha o obrane preberá čiastočne tento koncept a hoci jadrové odstrašovanie v rámci EÚ explicitne nezmieňuje, upozorňuje na skutočnosť, že Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ by ju nemala strácať z dohľadu¹². Politika jadrového odstrašovania tvorila základný pilier obrannej politiky Francúzska aj na začiatku deväťdesiatych rokov minulého storočia.¹³ Chirac sa preto v rámci politiky jadrového odstrašovania rozhodol obnoviť jadrové skúšky v oblasti Tichomoria. Francúzsko na ne využívalo Francúzsku Polynéziu a krajiny ako Austrália alebo Nový Zéland sa cítili byť ohrozované. Francúzske jadrové pokusy boli kritizované zo strany obyvateľov, aj mnohých mimovládnych organizácií a pod tlakom verejnosti nakoniec trvali menej, ako sa pôvodne predpokladalo (od septembra 1995 do januára 1996).

Ďalším dôležitým rozhodnutím, ktoré Chirac urobil, bola reforma armády do roku 2015, tzv. model Armády 2015. Vyplývala z Vojenského programového zákona¹⁴ na roky 1997 – 2002, ktorý si za cieľ kládol profesionalizáciu armády, reštrukturalizáciu obranného priemyslu smerom k jej privatizácii, modernizáciu konvenčných aj jadrových kapacít a obrannú politiku Francúzska založenú na EÚ a NATO. Cieľom bolo umožniť rozvoj permanentných vojenských zložiek a viditeľnejšie a výraznejšie pôsobenie v koalíčných medzinárodných operáciách na úkor operácií pod národným velením pri zachovaní obrany územia.¹⁵ Náklady na reformu boli na roky 1997-2002 stanovené vo výške 185 mld. frankov (cca. 28,2 mld €), z toho 99 mld. frankov na prevádzku a 86

¹¹ *Speech by M. Jacques Chirac, President of the Republic, During his Visit to the Strategic Forces.* Landivisiau - l'Ile Longue / Brest (Finistère). 19. januára 2006. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na WWW: <<https://pastel.diplomatie.gouv.fr/editorial/actual/ael2/bulletin.gb.asp?liste=20060120.gb.html>>

¹² *Le Livre Blanc sur la Défense* [online]. 1994

¹³ FIOTT, D. (2008). *The French White Paper on Defence and National Security: Peacebuilding, NATO, Nuclear Weapons and Space* [online]. International Security Information Service, Europe – European Security Review. č. 40, s. 8-9 [cit. 2012-03-25]. Dostupné na WWW: <http://www.isis-europe.eu/sites/default/files/publications-downloads/2008_esr_62_esr40.pdf>

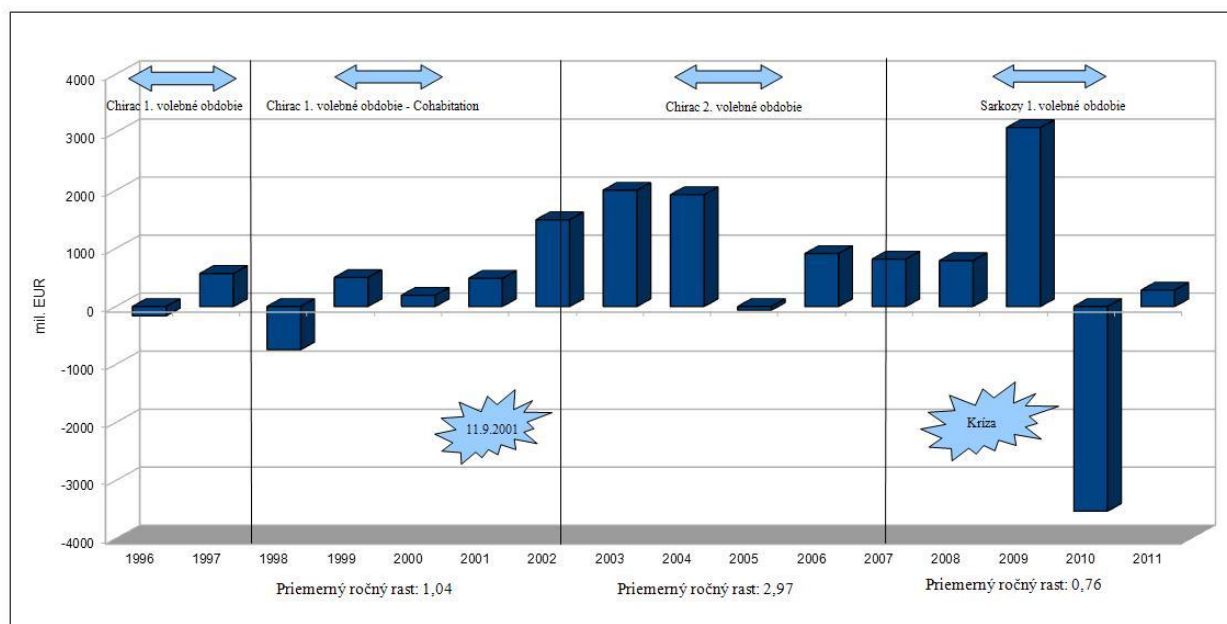
¹⁴ *Le Loi de la programmation militaire pour les années 1997 à 2002.* Paríž: Le Journal officiel de la République française. 1996 [cit. 2012-03-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000560200&dateTexte=&categorieLien=id>>

¹⁵ *1945 - 1957: Réarmement et construction du système atlantique* [online]. Vie publique. 2011 [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/politique-defense/chronologie/>>

mld. frankov na vybavenie.¹⁶ Rovnaké priority, s miernymi úpravami, obsahoval aj nasledujúci Vojenský programový zákon na roky 2003-2008.

V tejto súvislosti uvádzam prehľad medziročných zmien vo výdavkoch Francúzska na obranu v rokoch 1996-2011 v nasledujúcom grafe 1. Z grafu vyplýva, že napriek počiatočným Chiracovým snahám bol brzdený vo zvyšovaní rozpočtu na obranu socialistickou vládou. V roku 1998 je badať dokonca pokles rozpočtu napriek tomu, že v predchádzajúcom roku sa snažil Chirac o návrat do NATO. Zmena prišla v jeho druhom volebnom období, kde priemerný ročný rast výdavkov na obranu činil skoro 3%. Na porovnanie priemerný ročný rast za Sarkozyho (disponibilné roky 2007 - 2011) predstavoval iba 0,76%.

Graf 1 - Medziročné zmeny vo výdavkoch Francúzska na obranu 1996-2011

Zdroj: SIPRI

1.2.2 Chirac a NATO

Autonómia rozhodovania sa o účasti na operáciách a realizácii akcií bola pre Francúzsko už od čias de Gaulla životne dôležitou výsadou a ani jeden francúzsky prezident sa ju nepokúšal zmeniť. Sám Chirac sa považoval za moderného „dediča“ de

¹⁶ *Le Loi de la programmation militaire pour les années 1997 à 2002.* 1996

Gaullových myšlienok.¹⁷ Napriek tomu mohol Chirac na základe neúspechu európskej misie v Bývalej Juhoslávii len ťažko ignorovať rozhodovaciu a kontrolnú úroveň v NATO. Chirac tak po prvý raz prekonal predstavu gaullistov a snažil sa o zblíženie medzi Francúzskom a NATO¹⁸.

Na druhej strane je otázne, nakoľko bola jeho „náklonnosť“ voči USA úprimná alebo skôr nevyhnutná. Tak ako sám Chirac neskôr napísal: „naše spojenectvo so Spojenými štátmi nebolo len zásadné“, ale stálo aj „nad akoukoľvek kritikou“. „Ale spojenectvo je jedna vec, podriadenie ďalšia. Spojené štáty majú sklon k výkonu hegemonickej sily (...) Nie je otázkou útočiť na nich, ale iba ich konfrontovať, ak je to potrebné, s priateľským a pevným odmietnutím.“¹⁹ Zblíženie s NATO sa malo týkať viacerých otázok, z ktorých najvýznamnejšia bola pravidelná účasť francúzskeho ministra obrany na zasadnutiach rady ministrov a vstúpenie Francúzska do Vojenského výboru NATO. Zlepšiť sa však mali aj vzťahy ako také. Počas vystúpenia v americkom kongrese vo februári 1996, 12 rokov od posledného vystúpenia francúzskeho prezidenta, Chirac apeloval na vyváženejší vzťah medzi NATO a silnejúcou Európou vyplývajúci z geopolitických zmien vo svete.²⁰

S blížiacim sa samitom NATO v Madride v roku 1997 sa Chirac rozhodol využiť príležitosť na zmenu a požadovať reformu NATO, ktorá by Francúzom umožnila návrat do vojenského velenia. Dôkazom reformy NATO malo byť pridelenie Južného regionálneho velenia NATO v Lisabone Francúzsku. Len pod takou podmienkou bol Chirac ochotný prinavrátiť Francúzsko do vojenského velenia NATO. V podstate to vnímal ako súhlas s posilnenou úlohou Francúzska vo vnútri NATO a teda súhlas s tzv. „europeanizáciou“ NATO.²¹ USA navyše veľmi dobre vedeli, že Chirac podporuje prijatie Rumunska a Slovinska za prvých členov NATO²² spomedzi bývalého Sovietskeho bloku. Francúzi hodnotili stredoeurópske krajiny ako podporovateľov Atlantizmu, ktorí definovali svoju bezpečnosť výlučne prostredníctvom silného

¹⁷ VAN HERPEN, Marcel. H. (2004). *Chirac's gaullism: Why France has become the driving force behind an autonomous European defence policy*. The Romanian Journal of European Affairs, Roč. 4, č. 1, s. 14.

¹⁸ ANDREÁNI, G. (1998). La France et l'OTAN après la guerre froide. Politique étrangère. roč. 63. č. 1. s. 78.

¹⁹ VAN HERPEN, Marcel. H. (2004). s. 68

²⁰ *Discours de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, devant l'Institut des hautes études de défense nationale (IHEDN)* [online]. Paríž. 8. júna 1996. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/IHEDN-8-06-96.pdf>>

²¹ ANDREÁNI, G. (1998). s. 67

²² OTAN: Chirac soutient l'adhésion de Bucarest [online]. Humanité. 1997. [cit. 2012-03-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.humanite.fr/node/154575>>

spojenectva s USA. Nakoniec sa ale prvými členmi NATO spomedzi krajín strednej Európy stali Česká republika, Poľsko a Maďarsko a USA dali tak Francúzsku jasne pocítiť, že s reformou NATO, ako si ju Francúzi predstavujú, nebude USA súhlasiť²³.

Napriek Chiracovmu neúspechu reformovať NATO sa Francúzsko zúčastňovalo na humanitárnych a vojenských operáciách Aliancie, pretože si uvedomovalo, že ani Francúzsko, ani EÚ nedokážu vyriešiť otázky európskej bezpečnosti bez účasti NATO. Po útokoch na Svetové obchodné centrum 11. septembra 2001 bol Chirac dokonca prvou hlavou štátu, ktorá do Washingtonu po teroristických útokoch pricestovala a vyjadrila USA podporu v boji proti terorizmu.²⁴

„Všade, kde zdieľame rovnaké ciele, a kde získa NATO mandát od OSN, Francúzsko naplní svoje záväzky,“²⁵ povedal vo svojom príhovore na samite NATO vo februári 2005 v Bruseli v súvislosti s vojenskou operáciou NATO na boj proti terorizmu v Afganistane. Práve mandát OSN bol pre Chiraca nesmierne dôležitý pre zúčastnenie sa akejkolvek operácie pod hlavičkou NATO. Chirac podporoval teóriu multipolarizmu s posilnenou úlohou OSN. Úloha NATO by sa podľa neho mala sústrediť výlučne „na situácie, ktoré by mohli vyžadovať vojenskú intervenciu“²⁶. Nemala by inklinovať k humanitárnym alebo politickým cieľom, ktoré patria do pôsobnosti OSN, ako „jediného politického fóra s univerzálnym poslaním“²⁷. Chirac presadzoval silné Francúzsko vo vnútri Európy a silnú Európu na pôde medzinárodného spoločenstva a tomu zodpovedali aj jeho snahy vo vzťahu ku garantovi medzinárodnej bezpečnosti - k NATO.

1.2.3 Predstava Chiraca o *Europe de la défense*

Neúspech s priblížením sa k NATO prinútil Chiraca upnúť sa na prehĺbenie spolupráce v rámci EÚ. Chiracove neúspešné kroky mali pozitívny vplyv na vzťah s Veľkou Britániou. Veľká Británia, dovtedy najväčší odporca budovania spoločnej európskej obrany, usúdila, že Francúzsko sa už nebude pokúšať o zníženie váhy NATO,

²³ ZHANG, Z. (2002). *La politique étrangère de la France entre continuité et ajustements post-guerre froide*. Revue internationale et stratégique. č. 45. s. 115.

²⁴ ZHANG, Z. (2002). s. 119.

²⁵ *Discours de M. Jacques Chirac, Président de la République française, au sommet du Conseil de l'Atlantique Nord* [online]. Brusel. 22. február 2005. [cit. 2012-03-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.nato.int/docu/speech/2005/s050222d.htm>>

²⁶ *Jacques Chirac publie une tribune dans 36 pays pour faire entendre sa différence à l'OTAN* [online]. Le Monde. 28. 11. 2006. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/international/article/2006/11/28/m-chirac-publie-une-tribune-dans-36-pays-pour-faire-entendre-sa-difference-a-l-otan_839381_3210.html>

²⁷ *Jacques Chirac publie une tribune dans 36 pays pour faire entendre sa différence à l'OTAN*. (2006).

a preto po prvýkrát dokázala nájsť spolu s Francúzskom spoločnú pozíciu v európskej obrane, keď ju predstavili v roku 1998 Tony Blair a Jacques Chirac na bilaterálnom samite v Saint-Malo. V deklarácii sa lídri dohodli na dvoch principiálnych otázkach. Po prvé „na schopnosti samostatnej akcie“²⁸ EÚ pri krízovom riadení, čím Veľká Británia prekonala dlhodobý odpor voči vlastným vojenským prostriedkom EÚ a po druhé na vytvorení európskeho piliera v rámci NATO, pričom NATO zároveň uznávajú ako „základ kolektívnej obrany jej členov“²⁹. Na následnom samite NATO vo Washingtone v 1999 sa tieto dve organizácie po prvýkrát oficiálne zbližili tým, že položil základy poskytovania kapacít a prostriedkov NATO pre Európsku úniu, neskôr nazvané tzv. Dohody Berlín Plus³⁰, vďaka ktorým mohla Európska únia využiť operačné plánovanie NATO v niektorých zo svojich 18 misií EBOP.

Po prvýkrát Chirac prezentoval aj pojem tzv. Federácie národných štátov. „Nikto viac nemôže spochybniť potrebu prehĺbiť Európu (...) toto prehĺbenie nás vedie k tomu, čo by niektorí mohli nazvať federáciou národných štátov,“³¹ vyhlásil Chirac na záver francúzsko-britského samitu v roku 2001. Chirac nehovoril o federalizácii Európy, ktorá by mala nahradiť štáty, ale o spojení sa jednotlivých štátov s cieľom posilniť rozvoj Európy.³² Zrkadlo akcieschopnosti novovzniknutej Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorú Chirac vehementne podporoval, nastavilo rúcanie stability v krajinách bývalej Juhoslávie. Výsledok pôsobenia EÚ v regióne bol rozpačitý. Príčinou bola najmä nefunkčnosť a neschopnosť nájdenia spoločného menovateľa v prístupe členských štátov voči situácii v Bosne a Hercegovine či v Kosove.

Európski lídri si uvedomili, že ak má EÚ skutočne smerovať k možnému vytvoreniu európskej obrany, je nutné realizovať také kroky, ktoré posilnia jej kapacity v obrannej oblasti. Na samite EÚ v Helsinkách v roku 1999 bolo dohodnuté zriadenie síl rýchlej reakcie o veľkosti 60 000 vojakov, ktorí budú pripravení do akcie do 60 dní

²⁸ *Déclaration franco-britannique sur la défense européenne: Saint-Malo* [online]. 4. december 1998. [cit. 2012-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/europe-defense-index.shtml/europe-defense-declaration-saintmalo.shtml>>

²⁹ *Déclaration franco-britannique sur la défense européenne: Saint-Malo*. 1998

³⁰ *Les enjeux de l'évolution de l'OTAN* [online]. Senát Francúzskej republiky. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.senat.fr/rap/r06-405/r06-40518.html>>

³¹ DUBOIS, N. *Chirac n'exclut pas une fédération d'Etats-nations* [online]. Libération. 10. 2. 2001. [cit. 2012-03-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.liberation.fr/monde/0101363506-chirac-n-exclut-pas-une-federation-d-etats-nations>>

³² *Conférence de presse du président de la République Jacques Chirac sur l'Europe* [online]. Paríž. 29. apríla 2004. [cit. 2012-03-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.melchior.fr/Conference-de-presse-du-presid.5151.0.html>>

a schopní pôsobiť na mieste počas jedného roka. Takisto európski predstavitelia odsúhlasili posilnenie obranných štruktúr EÚ vytvorením Politického a bezpečnostného výboru, Vojenského výboru EÚ a Vojenského štábu EÚ. Krátko na to tiež padlo rozhodnutie postupne rozpustiť kapacity ZEÚ do EÚ.

EÚ však napriek tomu nezlepšila svoje vyhliadky na kvalitnú obrannú politiku aj mimo svojich hraníc. Vojna v Iraku opätovne viedla k rozdeleniu pozícií členských štátov a k rozdeleniu krehkej francúzsko-britskej dohody zo St.Malo o budovaní európskej obrany. Francúzsko odmietlo podporiť americkú intervenciu, Veľká Británia sa rozhodla pripojiť k USA. Francúzsko, Nemecko, Belgicko a Luxemburg tak následne prišli s iniciatívou Európskej bezpečnostnej a obrannej únie³³, čo prakticky znamenalo návrat k bilaterálnym vzťahom s najbližšími spojencami.

1.3 Roky Nicolasa Sarkozyho (2007 - 2012)

1.3.1 Bezpečnostná politika a Biela kniha

Nicolas Sarkozy sa stal francúzskym prezidentom v máji 2007. Ako nový a relatívne mladý prezident mohol byť zosobnením zmeny, tzv. *rupture*.³⁴ Ešte počas volebnej kampane upozorňoval na potrebu prehodnotenia zahraničnej politiky, podobne ako to urobil de Gaulle na konci 50. a začiatku 60. rokov.

Sarkozy plánoval založiť bezpečnosť Francúzska na troch základných pilieroch, ktorými sú jadrové odstrašovanie, modernizácia armády a spolupráca so spojencami (a to v Európe aj v NATO).

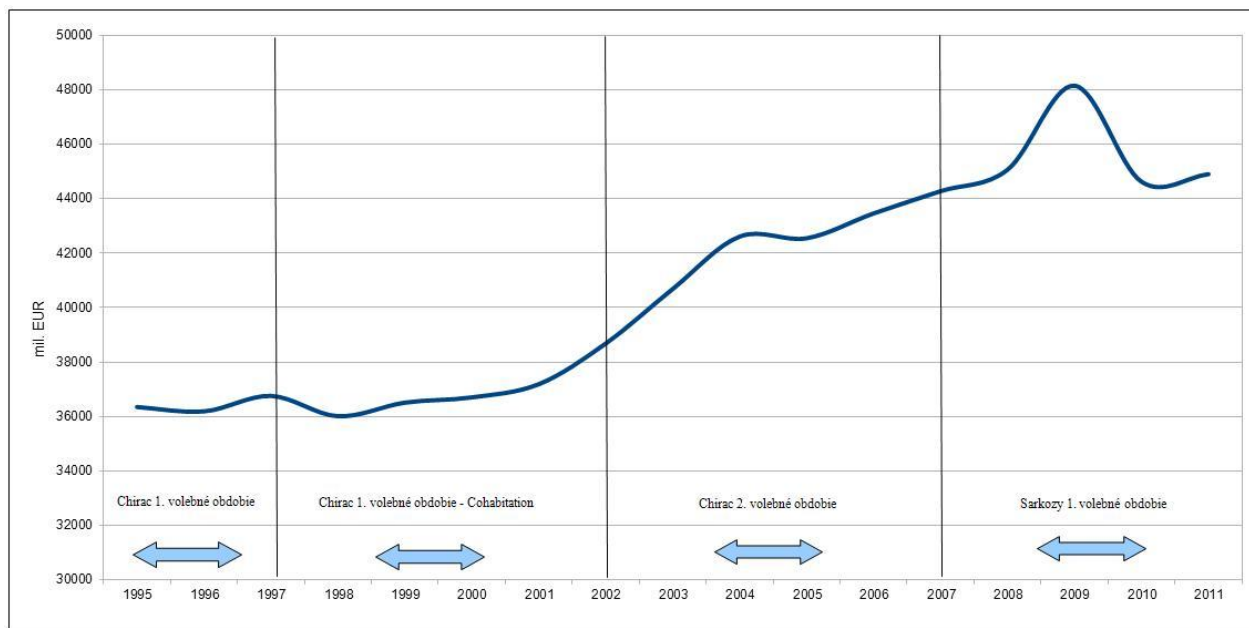
V spojitosti s NATO Sarkozy varuje pred tendenciami plniť podobné funkcie ako má OSN. V tomto mal teda rovnaký názor na úlohu OSN ako Chirac. V súvislosti so vzťahom NATO a EÚ zdôrazňuje potrebu jednať bez afektu a s ohľadom na pragmatizmus. Sarkozy ale upozorňuje, že Francúzsko pod jeho vedením neopustí gaullistické snahy o autonómnu politiku. Pravdou zároveň ostáva, že takéto vyhlásenia zo strany Sarkozyho boli doplnené aj adekvátnym finančným stimulom iba v roku 2009 (viď graf 2).

³³ PAYNE, K. (2003). *The European Security and Defence Policy and the future of NATO* [online]. BBC News Analysis and Research. [cit. 2012-03-21]. Dostupné na WWW:

<<http://www.nato.int/acad/fellow/01-03/payne.pdf>>

³⁴ BRÉCHON, P. (2008). *Les élections présidentielles en France (Quarante ans d'histoire politique)*. Paríž: La Documentation française. s. 60

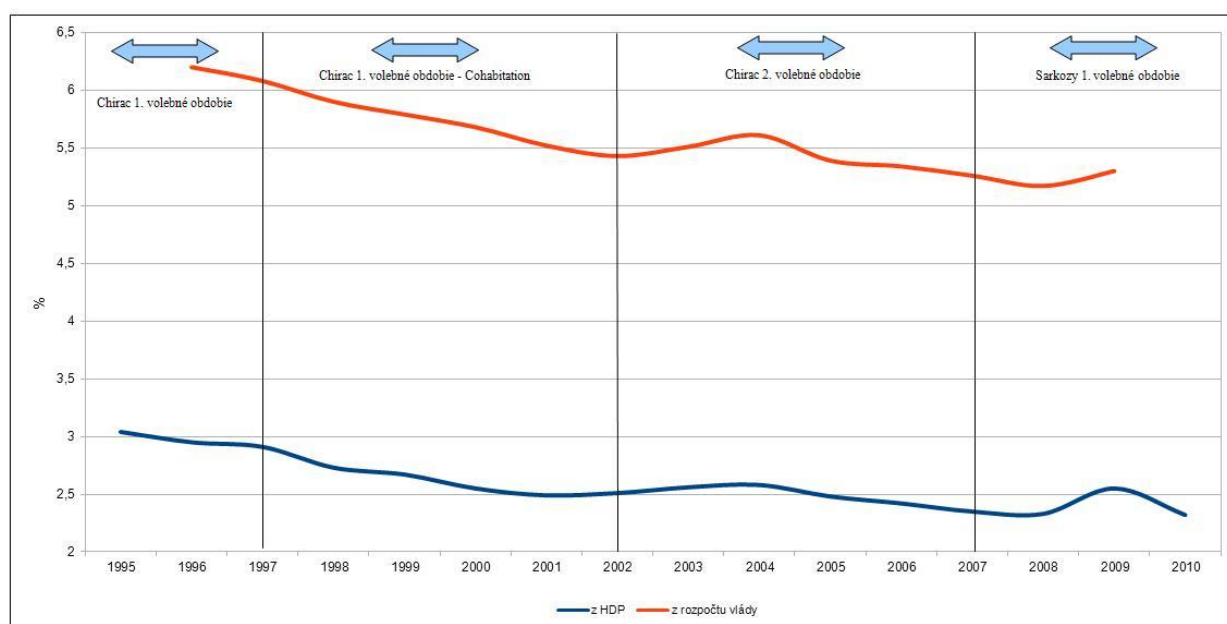
Graf 2 - Výdavky Francúzska na obranu v rokoch 1995-2011

Zdroj: SIPRI

Celkovo výdavky Francúzska (ako aj veľkej väčšiny členských štátov NATO) na obranu dlhodobo klesajú a s nárastom USA na úroveň skoro 5% z HDP sa nedajú porovnať. Z údajov o výdavkoch na obranu v pomere k HDP a k rozpočtu vlády sa dá iba vyčítať, že napriek vyhláseniam oboch prezidentov, obrana za ich vlády dostávala postupne menší podiel tak z národného hospodárstva, ako aj z vládneho rozpočtového koláča.

Graf 3 - Výdavky Francúzska na obranu v pomere k HDP a k rozpočtu vlády, 1995 – 2010

Zdroj: Svetová Banka

Za zmienku stojí iba povolebná snaha oboch prezidentov o výrazné zvýšenie rozpočtov do dvoch rokov po voľbách. Rovnako v oboch prípadoch nešlo o dlhodobý záväzok (ani v rámci jedného volebného obdobia), o čom vypovedá graf 3.

Po nástupe do funkcie dal Sarkozy vypracovať novú Bielu knihu pre oblasť obrany, ktorá bola prijatá v júli 2008. Biela kniha redefinuje ciele a prístupy Francúzska v oblasti obrany a bezpečnosti. Zaoberá sa ako vonkajšími, tak aj vnútornými bezpečnostnými hrozbami. Najväčšie bezprostredné nebezpečenstvo pre Francúzsko sa vyvinulo z rastúcej vlny terorizmu. Teroristické aktivity, ktoré nasledovali po roku 2001 - útoky na vlakový systém v Madride v roku 2004, či na londýnske metro v roku 2005 donútili Sarkozyho vnímať terorizmus ako priamu hrozbu pre Francúzsko. Sarkozy sa tak ocitol v podobnej situácii, v akej bol Chirac.³⁵ Vo vojenskej operácii v Afganistane, vedenej v mene boja proti terorizmu, preto francúzske jednotky patria medzi jedny z najpočetnejších.

Biela kniha potvrdzuje slová francúzskeho prezidenta a konštatuje, že plné zapojenie do NATO by mohlo nepriamo prispieť k ďalšiemu rozvoju Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.³⁶ Návrat Francúzska do NATO je v Bielej knihe vykreslený ako prostriedok ako čeliť bezpečnostným hrozbám.

1.3.2 Sarkozy a NATO

„Najbližší poradcovia Sarkozyho sa jasne vyjadrili, že Sarkozy už prijal rozhodnutie vrátiť Francúzsko do integrovaného vojenského velenia.“³⁷ To predznamenovala jeho návšteva v USA ešte ako ministra vnútra v Chiracovej vláde pri príležitosti výročia útokov z 11. septembra 2001. Vo Washingtone Sarkozy vyjadril vôľu zblíženia vo vzájomných francúzsko-amerických vzťahoch: „transatlantické vzťahy trpia značnou dávkou nepochopenia spôsobeného nedostatočným dialógom a občas tiež nedôverou. Nechcem hľadať vinníka, chcem nájsť riešenie.“³⁸ Sarkozy bol aj z pohľadu USA považovaný za „najamerickejšieho prezidenta Francúzska od druhej

³⁵ *Discours de M. le Président de la République lors de la XVIème Conférence des Ambassadeurs* [online]. Paríž. 27. augusta 2008. [cit. 2012-03-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.franceonu.org/spip.php?article2375>>

³⁶ TERTRAIS, B. (2008). *The French White Paper on Defence and National Security: Towards a Stronger and More Streamlined Force (ARI)*. Madrid. Real Instituto Elcano.

³⁷ *WikiLeaks : Nicolas Sarkozy, "l'Américain"* [online]. Le Monde. 30. 11. 2010. [cit. 2012-03-26]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/international/article/2010/11/30/wikileaks-nicolas-sarkozy-l-americaain_1447153_3210.html>

³⁸ SIMON, M. *Rencontre du 3e type* [online]. L'Express. 13. 9. 2006. [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/rencontre-du-3e-type_460130.html>

svetovej vojny“.³⁹ To, že bude kandidovať na post francúzskeho prezidenta vo voľbách v roku 2007, oznámil Sarkozy Američanom už 1. augusta 2005, teda 16 mesiacov predtým, ako sa o jeho ambíciách dozvedel francúzsky ľud. Podľa diplomatických zdrojov USA sa „Sarkozy už nesnažil vidieť vo Francúzsku alternatívu k USA, ale pracovať s víziou ich existencie bok po boku.“⁴⁰

Zbližovanie Francúzska s NATO od vystúpenia z vojenského integrovaného velenia v roku 1966 je kontinuálny proces. Aj Chirac, ako sme už uviedli, sa v rokoch 1995-1997 pokúšal o návrat do NATO. Preto rozhodnutie Sarkozyho nie je výrazným odklonom od politiky predchádzajúceho prezidenta. Rozdiel možno nájsť v spôsobe, akým k potenciálnemu návratu Francúzska do velenia NATO obaja prezidenti pristupovali.

Návrat do vojenských štruktúr NATO by umožnil Francúzsku možnosť odklonu Francúzskej obrannej z politiky založenej „primárne na jadrovom odstrašovaní“ na „politiku vojenských misií a zároveň by umožnil Francúzsku získať oveľa viac kontroly nad vojenskými kapacitami NATO, obzvlášť nad spôsobom ich využitia. A navyše to Francúzsku uľahčí zblíženie so Spojenými štátmi.“⁴¹ Sarkozyho cieľom v zahraničnej politike bolo najmä zvýšenie kredibility Francúzska v medzinárodnom prostredí.⁴² „V posledných rokoch stratil francúzsky osobitný status väčšinu zo svojho praktického významu a to vďaka pragmatickému zbližovaniu Francúzska a NATO (...) účasť Francúzska na rozhodovacom procese vo vojenskej oblasti je stále nepomerne nižšia než jeho účasť na vojenských operáciách...“⁴³

So snahou o zlepšenie postavenia Francúzska na medzinárodnej scéne prostredníctvom NATO, ako i väčšieho vplyvu na jeho ďalšie smerovanie, súvisia aj personálne otázky. Sarkozyho záujem o návrat do velenia NATO môže súvisieť aj s rozdelením najvyšších postov v NATO, ktoré bolo pre Francúzsku kvôli jeho výnimke značne nevýhodné. V súvislosti s uvažovaným návratom do vojenských štruktúr NATO Sarkozy uviedol: „Francúzsko môže znovu obsadiť svoje miesto iba v prípade, že bude vytvorené. Je ťažké zaujať miesto, ktoré pre vás nie je vyhradené.“⁴⁴ NATO disponuje

³⁹ *WikiLeaks : Nicolas Sarkozy, "l'Américain"*. (2010).

⁴⁰ *WikiLeaks : Nicolas Sarkozy, "l'Américain"*. (2010).

⁴¹ FIOTT, D. (2008). s. 5

⁴² *Discours de M. le Président de la République lors de la XVIème Conférence des Ambassadeurs*. 2008.

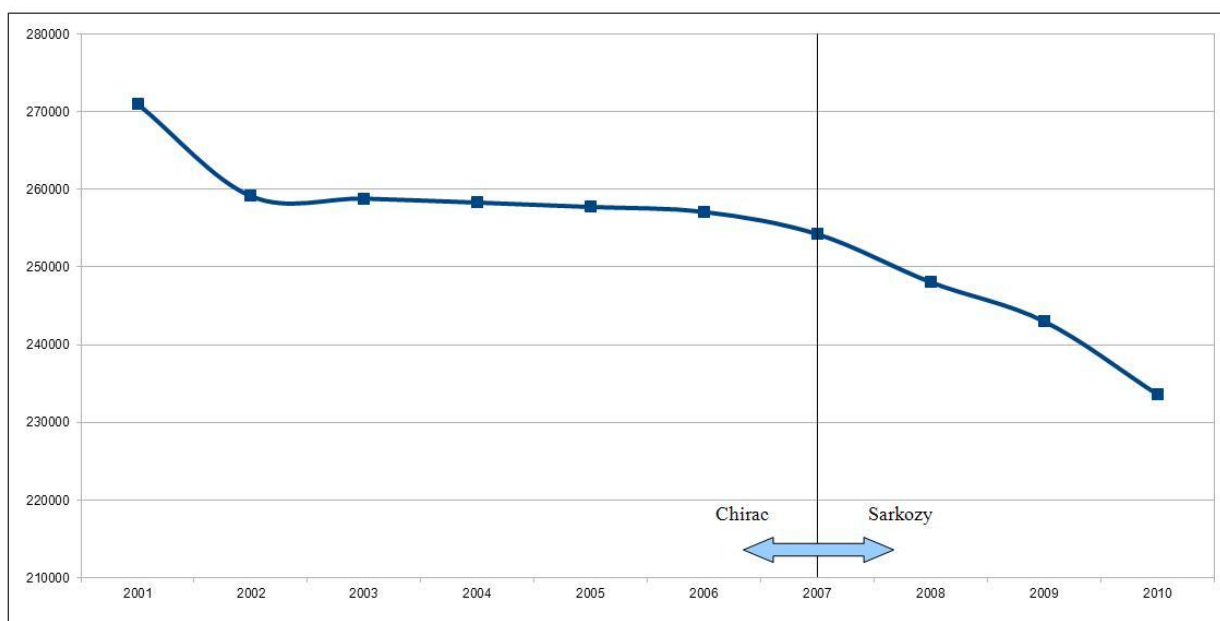
⁴³ BOZO, F. (2008). s. 6

⁴⁴ SCILIONO, E., SMALE, A. *Sarkozy, a Frenchman in a Hurry, Maps His Path* [online]. The New York Times. 23. 9. 2007. [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.nytimes.com/2007/09/24/world/europe/24sarkozy.html?_r=1&scp=2&sq=Sarkozy%20in%20interview%20&st=cse>

11 hlavnými veliteľstvami v 9 štátoch. „...Spojené štáty obsadzujú tri štvorhviezdičkové posty, z čoho dva posty sú posty najvyššieho velenia. Nemecko, Veľká Británia a Taliansko sa delia o ďalšie štyri štvorhviezdičkové posty. Samozrejme Francúzsko, ako jeden z najviac vojensky angažovaných členov Aliancie v operáciách NATO a v rozpočte, má podiel na velení iba prostredníctvom jedného jednohviezdičkového dôstojníka vo velení NATO a poskytuje 1 % zamestnancov velenia.“⁴⁵

Zaujímavosťou je, že hoci Francúzsko obsadzuje v ústredí NATO oveľa menej postov ako Nemecko alebo Veľká Británia, Sarkozy nemusel mať nevyhnutne záujem na zmene a vyrovnaní tohto nepomeru. Jedným z dôvodov je Biela kniha, ktorá výrazne znižuje počet francúzskych ozbrojených síl. Pre ilustráciu naplnenia snáh z Bielej knihy o znižovaní počtu ozbrojených síl uvádzame graf 4 znázorňujúci vývoj počtu aktívnych vojakov francúzskej armády medzi rokmi 2001 až 2010.

Graf 4 - Počet aktívnych vojakov francúzskej armády, 2001 - 2010, metodika NATO

Zdroj: Štatistická ročenka obrany, Ministerstvo obrany Francúzskej republiky; Pozn.: v roku 2007 obsahuje aj záložných vojakov.

Druhým dôvodom je strategický záujem Francúzska. Z tohto hľadiska je pre Francúzsko oveľa dôležitejšie získanie postu šéfa regionálneho veliteľa NATO v portugalskom Lisabone alebo funkcia veliteľa pre transformáciu spoločných síl (ACT)

⁴⁵ MICHEL, L. *Sarkozy's next big battle; French refusal to integrate fully into NATO has limited its influence on the alliance's direction*. Newsweek. 2009. roč. 153, č. 8. s. 24.

v americkom Norfolku.⁴⁶ Oba tieto posty, ktoré boli vždy réžii Američanov, získali v júli 2009 Francúzi. Prvý post generál poručík Philippe Stoltz a druhý generál Stéphane Abrial.

1.3.3 Predstava Sarkozyho o *Europe de la défense*

Za návratom Francúzska do vojenských štruktúr NATO, podobne ako v prípade Chiraca, stálo európske pozadie. Rozdiel bol v podmienkach, ktoré si kládol Sarkozy – nešpecifikoval žiadosť o prerozdelenie postov v rámci NATO.⁴⁷ Rozhodnutím o reintegrácii Sarkozy potvrdil záujem o posilnenie európskych obranných štruktúr. Prezident Vojenského výboru EÚ, francúzsky generál Henri Bentégeat na margo toho uviedol: „Domnievam sa, že pokiaľ Francúzsko normalizuje svoje vzťahy s NATO, projekt európskej obrany sa bude ľahšie presadzovať.“⁴⁸ Pre USA a niektoré európske štáty je rozvoj samostatnej európskej obrany na úkor NATO v súčasnosti neprípustný. Sarkozy si toho bol vedomý, no po súhlase USA s plánovanými krokmi v oblasti európskej obrany bolo pravdepodobné, že mnohé európske štáty budú minimálne otvorenejšie diskusii o rozvoji samostatnej európskej obrannej politiky. Sarkozy získal na samite v Bukurešti v apríli 2008 po prvýkrát súhlas amerického prezidenta s projektom európskej obrany. Počas svojho vystúpenia prezident Bush vyhlásil: „Budovanie silnej aliancie NATO vyžaduje silné európske obranné kapacity. Preto na tomto samite podporím európskych partnerov, aby zvýšili svoje investície do obrany na podporu oboch NATO aj EÚ operácií.“⁴⁹ Francúzsko následne oznámilo posilnenie svojho kontingentu v Afganistane o 800 vojakov.

Z uvedeného vyplýva, že Sarkozy bol, podobne ako jeho predchodcovia, verný myšlienke budovania európskej obrany. Jej dôležitosť pripomenul aj počas osláv dobytia Bastily 14. júla 2007, na ktoré boli pozvaní aj predstavitelia členských štátov EÚ: „základy európskej obrany existujú. Je potrebné ich zväčšiť prechodom od slov

⁴⁶ CAMERON, A., MAULNY, J.P. (2009). *France's NATO reintegration: Fresh Views with the Sarkozy Presidency?*. Londýn: Royal United Services Institute. s. 6

⁴⁷ CAMERON, A., MAULNY, J.P. (2009). s. 6

⁴⁸ KERN, S. *Why France wants to rejoin NATO* [online]. World politics review. 23. 4. 2008 [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.worldpoliticsreview.com/article.aspx?id=1986>>

⁴⁹ FIDLER, S., BLITZ, J. *Bush eases stance on EU defence capacity* [online]. 3. 4. 2008. [cit. 2012-03-28]. Financial Times. Dostupné na WWW: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/88ac68d4-0117-11dd-a0c5-000077b07658.html#axzz1umsBRqj9>>

k činom. Zajtra, viac ako dnes si želám, aby Európa bola schopná zaistiť bezpečnosť autonómny spôsobom“.⁵⁰

Okrem návratu Francúzska do vojenských štruktúr NATO sa Sarkozy sústredil na začiatku predovšetkým na vyriešenie inštitucionálnej krízy, ktorá blokovala akýkoľvek posun v európskej integrácii. V súvislosti s komplikovaným dosahovaním konsenzu na úrovni EÚ sa Sarkozy zaoberal aj myšlienkou užšej spolupráce niekoľkých krajín EÚ, ktorú predpokladá Lisabonská zmluva aj v oblasti obrany. „Nemôžeme nútiť nejakú krajinu robiť to, čo nechce. Na druhej strane je pre mňa ale neprípustné to, že by ten, kto sa nechce posunúť dopredu, bránil ostatným v takýchto krokoch.“⁵¹ Jadrom európskej obrany malo podľa neho byť šesť najväčších európskych štátov: Veľká Británia, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Poľsko a Španielsko, pričom ostatné štáty by sa ale mohli kedykoľvek pripojiť. Každý z týchto štátov by prispel 10 000 vojakmi k 60 tisícovej európskej armáde a každý štát by mal zároveň poukazovať 2% svojho HDP na obranu. Súčasťou tohto francúzskeho plánu bolo aj vybudovanie samostatných vojenských plánovacích kapacít so sídlom v Bruseli a vytvorenie spoločného európskeho trhu s vojenským materiálom.⁵² No odmietnutie vytvorenia plánovacej a riadiacej jednotky EÚ britským premiérom Gordonom Brownom znamenalo pre Francúzsko neúspech. Podľa Jean-Pierre Maulnyho, zástupcu riaditeľa Inštitútu medzinárodného a strategického výskumu, by „to bol býval hlavný pokrok“.⁵³ Briti v tom videli zbytočné zdvojenie úlohy, ktorú vykonávalo NATO. Snahy prezidenta Sarkozyho a nemeckej kancelárky Angely Merkelovej⁵⁴ naznačovali, že prezident Sarkozy plánoval pokračovať v iniciatívach na rozvoj samostatnej európskej obrany.

Sarkozy mal počas svojej vlády aj niekoľko osobných úspechov. Oživil Barcelonský proces a vytvoril koncept Únie pre Stredomorie, čím sledoval zámer posilniť južnú vetvu Európskej susedskej politiky a realizovať prostredníctvom EÚ

⁵⁰ *Nicolas Sarkozy rappelle l'importance d'une "défense européenne"*. 14. 7 2007. [cit. 2012-03-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.spyworld-actu.com/spip.php?article5083>>

⁵¹ *Discours de Nicolas Sarkozy, Conférence de la presse sur la politique internationale [online]*. Paríž. 28. 2. 2007 [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.mediapart.fr/files/28fevrier_2007_politique_etrananger.pdf>

⁵² KERN, S. (2008).

⁵³ *Le bilan de la Présidence française de l'UE passé au crible 2/3 [online]*. EurActiv.fr. 18. 12. 2008. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <http://www.euractiv.fr/tag/institutions/2010/02/08/bilan-presidence-francaise-lue-passe-crible-23_52047>

⁵⁴ *La sécurité, notre mission commune, par Angela Merkel et Nicolas Sarkozy [online]*. Le Monde. 3- 2- 2009. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2009/02/03/la-securite-notre-mission-commune-par-angela-merkel-et-nicolas-sarkozy_1150337_3232.html>

politiku v strategickej oblasti Francúzska.⁵⁵ Ako mediátor v rusko-gruzínskom konflikte zase dokázal odvrátiť hroziace eskalovanie konfliktu a možnú reprodukciu scenára z Bývalej Juhoslávie. Individuálny vzdušný útok na líbyjskeho vodcu Muamara Kaddáfího bez prvotného zapojenia NATO či EÚ viedol k zavraždeniu diktátora. Dá sa konštatovať, že francúzskej európskej politike dominovali individuálne úspechy francúzskeho prezidenta viac ako pokrok v budovaní *Europe de la défense* a to napriek tomu, že bola deklarovaná ako jedna z priorít. Dôležité je však poznamenať, že nemalý vplyv na nie celkom presvedčivý obraz o Sarkozyho *Europe de la défense* mala aj hospodárska kríza, ktorou bola Európa od roku 2008 zmietaná.

Zmenilo sa teda počas funkčného obdobia prezidenta Sarkozyho smerovanie francúzskej zahraničnej politiky alebo nie? Nastala výmenou v Elyzejskom paláci ozajstná *rupture* vo francúzskej zahraničnej politike? Ak áno, tak nakoľko zásadná bola v rámci vzťahov s EÚ a NATO? Nasledujúca komparatívna analýza prípadových štúdií postojov a faktov z troch konkrétnych konfliktov (Kongo, Čad a Afganistan) by mala zodpovedať na otázku či posilnenie vplyvu Európskej únie na bezpečnosť v Európe a realizácia francúzskej vízie tzv. *Europe de la défense* bola a bude vyvažovaná zapojením Francúzska do operácií a štruktúr NATO. Aký dopad má priorita francúzskej zahraničnej politiky, „Európska obrana“, na celkový vývoj francúzskej bezpečnostnej politiky? Prispela zmena vo francúzskom prezidentskom paláci k vývoju smerom ku kooperácii medzi EÚ a NATO alebo sa Francúzi snažia nahradiť v ich očiach upadajúci vplyv NATO silnejšou EÚ?

V nasledujúcom sa zameriame na vzťah Francúzska k Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ prostredníctvom analýzy prípadových štúdií dvoch misií pod hlavičkou EÚ. Zvolili sme si misiu Artemis v Kongu, ktorá sa uskutočnila počas funkčného obdobia Jacquesa Chiraca a misiu EUFOR v Čade resp. v Stredoafrickej republike, ktorá sa uskutočnila počas pôsobenia Nicolasa Sarkozyho v Elyzejskom paláci.

⁵⁵ LIBERTI, F. *Bilan de la présidence française de l'Union européenne* [online]. Affaires Stratégiques. 2008. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.affaires-strategiques.info/spip.php?rubrique49>>

2. Francúzsko a vzťah k EÚ

V tejto kapitole sa budeme podrobnejšie venovať dvom ukončeným vojenským misiám a úlohe Francúzska v nich - Artemis v Kongu (DRC) a EUFOR v Čade a severovýchode Stredoafrickej republiky. Výber oboch misií z obdobia vlády Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho podliehal nasledujúcim trom kritériám:

1. pôsobnosť misie musela spadať priamo pod záujmové teritórium Francúzska,
2. v misii sa musel priamo angažovať prezident Chirac alebo Sarkozy a
3. misie si museli byť podobné veľkosťou vojenských kapacít ako aj jednotlivými cieľmi.

Prípadová štúdia každej misie je rozdelená do nasledujúcich analytických rovín:

- analýza oficiálnych dôvodov začiatku misie,
- analýza zahraničnopolitických dôvodov a očakávaní z misie z pohľadu Francúzska,
- analýza rozpočtu, najvyššieho velenia a vojenského zloženia misie,
- analýza dopadov pre zahraničnú politiku Francúzska.

2.1 Jacques Chirac a misia Artemis v Kongu

2.1.1 Analýza oficiálnych dôvodov začiatku misie

Misia Artemis prebiehala na pôde Konžskej demokratickej republiky (DRC), v severovýchodnom regióne Ituria v meste Bunia a trvala od 12. júna 2003 do 1. septembra 2003. Jej právne základy tvorí Rezolúcia 1484 Bezpečnostnej Rady OSN z 30. mája, v ktorej sú definované hlavné úlohy misie: „...prispieť k stabilizácii bezpečnostných podmienok a zlepšeniu humanitárnej situácie v Bunii, prispieť k zabezpečeniu ochrany letiska, vnútorne vysídlených osôb v táboroch v Bunii, a ak si to situácia vyžiada, prispieť k bezpečnosti civilného obyvateľstva, zamestnancov Organizácie Spojených národov a humanitárnej misie v meste.“⁵⁶ S cieľom zabrániť rozsiahlej humanitárnej a občianskej kríze v Iturií, Európska únia reagovala na žiadosti

⁵⁶ UN Security Council Resolution 1484 [online]. United Nations. 30. 5. 2003. [cit. 2012-04-3] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/377/68/PDF/N0337768.pdf?OpenElement>>

zo strany generálneho tajomníka OSN a v Jednotnej akcii Rady z 5. júna 2003⁵⁷ tieto úlohy premietla do právnych predpokladov samotnej misie Artemis.

V Iturii medzi rokmi 1999 až 2003 zahynulo v bojoch 50 tisíc ľudí a pol milióna bolo nútených opustiť svoje domovy⁵⁸. Boje boli súčasťou Druhej vojny v Kongu (prezývanej aj Veľká Africká vojna), v ktorej zahynulo celkovo viac než 5 miliónov obyvateľov. Boje o pôdu a nerastné suroviny medzi vládnymi a etnickými lídrami s vojenskou a zbrojárskou podporou z Rwandy a Ugandy vyústila koncom roku 1999 k vyslaniu misie OSN MONUC. Primárnu úlohu - udržiavanie mieru - nedokázala naplniť a konflikty pokračovali až do roku 2002, kedy zástupcovia Ugandy a DRC podpísali v Luande dohodu⁵⁹, v ktorej bol dohodnutý aj odsun ugandských vojsk a vytvorený priestor na zriadenie Prechodnej vlády v Iturii. Prechodná vláda mala podporu vlády Josepha Kabila v Kongu, vlády Paula Kagameho v Rwande, vlády Yoweri Museveni v Ugande a jej bezpečnosť mala garantovať práve misia MONUC⁶⁰. Po urýchlennom stiahnutí ugandskej armády na začiatku mája 2003 bolo ale vojenské vákuum vyplnené snahou etnických menšín Lendu a Hema⁶¹ o dobitie mesta Bunia. Prechodná armáda stratila akúkoľvek moc nad regiónom a v meste Bunia vypukli ostré boje pri ktorých do príchodu jednotiek EÚ zahynulo približne 430 civilistov⁶². Nepomohla ani prítomnosť 700 členného práporu OSN z Uruguaja a dokonca Carla Del Ponte, vtedy hlavná prokurátorka Medzinárodného trestného súdu poznamenala, že: „Podľa toho, čo vieme,“ toto násilie „môže byť genocída“⁶³.

V priebehu nasledujúceho týždňa nasledovala už spomínaná výzva generálneho tajomníka OSN Kofiho Annana o intervenciu prostredníctvom „multilaterálnej misie pod velením členského štátu“⁶⁴, na ktorú najprv zareagovalo Francúzsko a o pár dní

⁵⁷ COUNCIL JOINT ACTION 2003/423/CFSP [online]. EUR-LEX. 5. 6. 2003 [cit. 2012-04-3]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:143:0050:0052:EN:PDF>>

⁵⁸ HOMAN, K. (2007). *Operation Artemis in the Democratic Republic of Congo*. In: European Commission. *Faster and more United? The Debate about Europe's Crisis Response Capacity*. Brusel. s. 151

⁵⁹ *Luanda Agreement* [online]. Luanda. 6. 2. 2002 [cit. 2012-04-8]. Dostupné na WWW: <<http://www.iss.co.za/AF/profiles/drcongo/cdreader/bin/5luanda.pdf>>

⁶⁰ *Javier Solana Press Release on the preparations to deploy a EU military mission in the Democratic Republic of Congo* [online]. Brusel. 4. 6. 2003 [cit. 2012-04-9]. Dostupné na WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Remarks%20SOLANA%2004.06.2003.pdf>>

⁶¹ HOMAN, K. (2007). s. 151

⁶² HENDRICKSON, R.; STRAND, J.; RANEY, K. (2007). *Operation Artemis and Javier Solana: EU Prospects for a Stronger Common Foreign and Security Policy*. Canadian Military Journal. roč. 8. č. 1. s. 38

⁶³ HENDRICKSON, R.; STRAND, J.; RANEY, K. (2007). s. 38

⁶⁴ HOMAN, K. (2007). s. 151

prevzala vedenie nad misiou samotná EÚ. Rozhodnutím Rady EÚ č. 2003/432/CFSP⁶⁵ z 12. júna 2003 tak bola spustená prvá samostatná vojenská misia EÚ pod hlavičkou Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky.

Krátka a priestorovo nenáročná (pôsobenie bolo obmedzené iba na mesto Bunia) vojenská misia a v podstate podporná misia pre humanitárnu misiu OSN, vytvorila priestor pre EÚ prvýkrát otestovať svoje kapacity mimo štruktúr NATO a OSN. Niektorí analytici vnímali misiu ako prirodzené vyústenie integračných iniciatív nielen v oblasti SZBP, za ktoré sa významne zaslúžil Vysoký predstaviteľ EÚ pre SZBP Javier Solana⁶⁶. Prostredníctvom pozícií Francúzska a jej prezidenta Jacquesa Chiraca bude možné zanalyzovať konkrétne snahy Francúzska k realizácii svojej zahraničnej politiky prostredníctvom EÚ.

2.1.2 Analýza zahraničnopolitických dôvodov a očakávaní z misie z pohľadu Francúzska

Francúzska účasť na misii Artemis začala už 10. mája 2003 po Chiracovom stretnutí s Annanom, kde generálny tajomník požiadal prezidenta o intervenciu v Bunii a Chirac prisľúbil účasť Francúzska⁶⁷. Po stretnutí začal Chirac s prípravou samostatnej francúzskej misie Mamba, ale Annan písomne oslovil s výzvou o intervenciu aj samotnú EÚ. Chirac sa chytil príležitosti a za podpory EÚ transformoval misiu na úroveň misie EBOP. Týmto sa misia stala prvou misiou EÚ bez podpory štruktúr iných medzinárodných organizácií ako je OSN alebo NATO. Chirac ale súhlasil s intervenciou iba za troch podmienok: „(a) misii bude udelený mandát podľa Kapitoly OSN č. VII, (b) krajiny z regiónu (DRC, Uganda a Rwanda) oficiálne podporia jej intervenciu a (c) operácia bude časovo a rozsahom limitovaná.“⁶⁸

Už v deň schválenia misie Artemis v OSN vystúpil pred Bezpečnostnou radou OSN Jean-Marc de La Sablière, stály predstaviteľ Francúzska pri OSN a deklaroval, že misia „bude vedená Francúzskom“⁶⁹. Napriek tomu, že DRC nebola francúzskou kolóniou, dodnes je to najľudnatejšia oficiálne frankofónna krajina na svete a spolu s

⁶⁵ *COUNCIL DECISION 2003/432/CFSP* [online]. EUR-LEX. 12. 6. 2003 [cit. 2012-04-9]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:147:0042:0042:EN:PDF>>

⁶⁶ HENDRICKSON, R.; STRAND, J.; RANEY, K. (2007). s. 38

⁶⁷ HOMAN, K. (2007). s. 151

⁶⁸ HOMAN, K. (2007). s. 151

⁶⁹ *Speech at the Security Council made by the Permanent Representative of France to the UN* [online]. United Nations. 30. 5. 2003 [cit. 2012-04-3]. Dostupné na WWW: <http://www.un.int/france/documents_anglais/030530_cs_france_afrique.htm>

okolitými krajinami predstavuje post koloniálny región záujmu francúzskej diplomacie. Francúzske angažovanie je teda možno interpretovať ako pokračovanie francúzskej zahraničnej politiky v post koloniálnom priestore.

Mnohí odborníci videli za francúzskou túžbou po európskej multilaterálnej misii snahu o Chiracovo ďalšie presadzovanie efektívneho multipolarizmu namiesto unilateralizmu zameraného na dominanciu USA v medzinárodných vzťahoch.⁷⁰ Sám Chirac to verejne potvrdzuje: „Chceme žiť v multipolárnom svete.“⁷¹ V takom, ktorý by bol založený na kľúčovej pozícii OSN a na (zatiaľ) širokej podpore dôležitých aktérov v rámci krajín EÚ. Chirac si pre misiu Artemis nevedomky „zabezpečil“ podporu zo strany Veľkej Británie už začiatkom roka 2003 na konferencii vo francúzskom Le Touquet. Aj napriek nezhodám nad misiou Iracká sloboda sa Jacques Chirac dohodol s Tonym Blairom na pokračovaní spolupráce dohodnutej v Helsinkách a potvrdili okrem iného „vôľu pokračovať v budovaní Jednotiek rýchlej reakcie“⁷². Nemecký kancelár Gerhard Schröder vystúpil spoločne 10. júna na tlačovej konferencii s Jacquesom Chiracom a taktiež verejne podporil misiu Artemis⁷³.

Z hľadiska francúzskych dôvodov pre začiatok misie je dôležité vyhlásenie Jacquesa Chiraca na rovnakej tlačovej konferencii, kde je badať jeho snahu prezentovať misiu ako európsku iniciatívu: „mandát bol zverený Európskej únii. Takže je to Európska únia, ktorá koná. Európska únia rozhodla, že Francúzsko bude vedúcou krajinou a Francúzsko to prijalo.“⁷⁴ Určite sa Chirac bál možnej eskalácie konfliktu a prípadnej genocídy aká sa udiala pred deviatimi rokmi v Rwande, ale rovnako v tej dobe súperil s USA o pozíciu garanta medzinárodnej bezpečnosti. Aj keď na začiatku svojho pôsobenia si prijal Chirac priblížiť Francúzsko k NATO, po následnom neúspechu začal prostredníctvom silnejšej EÚ na čele s Francúzskom postupne budovať protipól voči NATO.

⁷⁰ JAHIER A. (2010). *ESDP Operations in the Democratic Republic of Congo: A Realist Analyst*. Central European Journal of International and Security Studies. roč. 4. č. 2. s. 85

⁷¹ *Interview télévisée de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, par M. Patrick POIVRE D'ARVOR pour TF1 et M. David PUJADAS pour France 2* [online]. Paris. 10. 3. 2003 [cit. 2012-04-13]. Dostupné na WWW: <http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/ITW-IRAK-10_03_2003.pdf>

⁷² *UK and France boost defence ties* [online]. BBC. 5. 2. 2003 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2726111.stm>>

⁷³ *Statements made by M. Chirac during his joint press briefing with Mr Schröder* [online]. Berlin 10. 6. 2003 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/Statements-made-by-M-Chirac-during,4825>>

⁷⁴ *Statements made by M. Chirac during his joint press briefing with Mr Schröder*. (2003).

Kontext zahranično-politickej situácie Francúzska pred začatím misie bol dvojaký. Od začiatku roka 2003 rezonovalo na medzinárodnej scéne odmietnutie Francúzska podporiť misiu Iracká sloboda a silné ochladenie vzťahov s Amerikou a NATO. Zároveň v tej dobe prebiehalo aj vypracovanie novej „Európskej ústavy“ a otázka článku o solidarite v obrane bola kľúčová pre Francúzsko⁷⁵. Taktiež bol na stole Európskej rady⁷⁶ prvý návrh Európskej bezpečnostnej stratégie, v ktorej sa EÚ zatiaľ nemohla pochváliť žiadnou vojenskou misiou, tobôž mimo Európy. Misia Artemis teda mala slúžiť aj ako ukážka solidarity a existencie samotnej SZBP, ktorá vzhľadom na rozdielne pohľady členských štátov EÚ na misiu Iracká sloboda dovtedy prakticky nejestvovala.

Francúzske očakávania, najmä v kontexte predošlých neúspechov v bývalej Juhoslávii, nemohli byť veľké. Misia mala poslúžiť na otestovanie samostatných vojenských schopností EÚ nezávislých od NATO a na vybudovanie premostenia k ďalšiemu rozvoju SZBP. Nakoľko sa tieto očakávania z misie Artemis naplnili? Odpoveď dajú nasledujúce riadky.

2.1.3 Analýza rozpočtu, najvyššieho velenia a vojenského zloženia misie

Prvýkrát po schválení v roku 2002 bol práve počas misie Artemis vyskúšaný koncept Rámцovej krajiny, ktorá mala byť lídrom konkrétnej misie v rámci SZBP. Operačné a riadiace kapacity poskytlo Francúzsko umiestnením Operačného strediska v Paríži pod velením Generálmajora Neveuxa a nomináciou Brigádneho generála Thoniera za veliteľa síl⁷⁷.

Na misii Artemis sa zúčastnilo celkovo 14 členských krajín EÚ (Rakúsko, Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Portugalsko, Španielsko, Holandsko, Veľká Británia, Grécko, Írsko, Švédsko + Maďarsko a Cyprus, ktoré v tej dobe ešte neboli členmi EÚ) a 3 nečlenské štáty (Brazília, Kanada a Juhoafrická republika). Aj veľkosť a zloženie vojenských jednotiek odpovedalo dominantnému postaveniu Francúzska v misii: z 2060 vojakov bolo skoro 1700 Francúzov (viac ako 80%, viď graf 5).

⁷⁵ *Défense et Sécurité nationale. Le Livre Blanc*. Paríž: Odile Jacob/La Documentation Française. 2008.

⁷⁶ *Presidency Conclusions – Thessaloniki, 19 and 20 June 2003* [online]. Rada EÚ. Thessaloniki, 20. 6. 2003. Dostupné na WWW:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/76279.pdf>

⁷⁷ *COUNCIL JOINT ACTION 2003/423/CFSP*. (2003).

V prípade analýzy rozpočtu musíme konštatovať, že neexistoval žiaden finančný mechanizmus alebo rámec na financovanie vojenských misií EÚ. Keďže financovanie z komunitárneho rozpočtu nebolo a nie je možné tak financovanie prebehlo prostredníctvom dvoch princípov:

1. Princíp spoločného rozpočtu vo výške 7 mil. eur, na ktorý prispeli štáty podľa výšky svojho Hrubého domáceho produktu (HDP) a z ktorého bolo možné financovať iba základné operačné výdavky misie a
2. Princíp financovania podľa potrieb, pod ktorý spadala väčšina výdavkov.

Takýto systém financovania maximalizoval výdavky Francúzska ako Rámcovej krajiny a prakticky ihneď nastolil otázku nakoľko sa reálne jedná o misiu EÚ, keď všetky výdavky sú výdavkami jednotlivých členských štátov (nie komunitárne) a rovnako, keď všetci vojaci sú priamo vojaci členských štátov (nie EÚ).

2.1.4 Analýza dopadov pre zahraničnú politiku Francúzska

Ciele z pohľadu zaistenia bezpečnosti boli rýchlo splnené⁷⁸. Napriek tomu región mimo mesta Bunia ostal relatívne nestabilný. Pár dní po príchode do Konga (21.6.) bolo európskymi jednotkami vydané ultimátum a do 96 hodín opustili Buniu skoro všetky nepriateľské ozbrojené jednotky. Prvá misia EÚ teda skončila pre Francúzov úspešne. Americká diplomacia v depeši a v reči zverejnených amerických depeší na stránke wikileaks: „Ministerka obrany Alliot-Marie sa chvastala absolútnym úspechom Francúzmi vedenej misie“⁷⁹.

Napriek tomu vyvstalo niekoľko otázok okolo reálnej kapacity misií EÚ. Bolo by možné viesť misiu bez silného „vodcovstva“ zo strany členského štátu, v tomto prípade Francúzska? Možno viesť niekoľko misií súčasne pod hlavičkou EÚ? Pravdepodobne nie. Problémy nastali aj v komunikácií a logistike⁸⁰. Za 7 dní bolo nutné prepraviť všetok vojenský materiál do regiónu Ituri, ale keďže EÚ prepravnými lietadlami na také veľké vzdialenosti nedisponovala a od výpožičky zo strany NATO zišlo, bolo nutné „zohnať prepravu“ pre novú misiu. Riešenie našlo Francúzsko

⁷⁸ MACE, C. (2003). *Operation Artemis: Mission Improbable?* [online]. European Security Review, č. 18. s. 5. [cit. 2012-03-12]. Dostupné na WWW: <http://www.isis-europe.eu/sites/default/files/publications-downloads/esr_18.pdf>

⁷⁹ *WikiLeaks France and Central Africa* [online]. 2010 [cit. 2012-04-17]. Dostupné na WWW: <<http://cables.mrkva.eu/cable.php?id=24669>>

(podobne ako v misii Tuquoise v Rwande) vo výpožičke ukrajinských lietadiel typu Antonov.

Zo strany niektorých anglosaských komentátorov⁸¹ bola misia kritizovaná kvôli prílišnému naviazaniu na Francúzsko a jeho záujmy s tým, že označili EBOP ako predĺženú ruku francúzskej zahraničnej politiky a misiu Artemis ako francúzsku misiu pod hlavičkou EÚ⁸². Z pohľadu medziorganizačných vzťahov bola podľa predstáv Jacquesa Chiraca prehĺbená spolupráca medzi EÚ a OSN v medzinárodnom krízovom manažmente.

Po prípadovej štúdií vzťahu Chiracovho Francúzska k misii Artemis nasleduje prípadová štúdia vzťahu Francúzska za Nicolasa Sarkozyho k misii EUFOR ČAD/SAR, prostredníctvom ktorej bude nakoniec možné porovnať postoje prezidentov Chiraca a Sarkozyho k Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike (SZBP).

2.2 Nicolas Sarkozy a EUFOR Čad/SAR

2.2.1 Analýza oficiálnych dôvodov začiatku misie

Misia EUFOR prebiehala oficiálne medzi 15. marcom 2008 až 15. marcom 2009 na pôde Čadu a Stredoafrickej republiky (SAR). Prvé jednotky sa začali rozmiestňovať už 28. januára na základe mandátu z rezolúcie 1778 Bezpečnostnej rady OSN z 25. septembra 2007, kde sa píše: „I. prispievať k ochrane civilistov v nebezpečenstve, najmä utečencov a vysídlených osôb; II. uľahčiť poskytovanie humanitárnej pomoci a voľného pohybu humanitárnych pracovníkov, prostredníctvom zlepšenia bezpečnosti v priestore operácie; a III. prispievať k ochrane pracovníkov Organizácie Spojených národov, zariadenia, vybavenia, inštalácie a zariadení a na zaistenie bezpečnosti a slobody pohybu svojich zamestnancov a sprievodného personálu Organizácie Spojených národov.“⁸³ Počiatok samotnej misie však nie je zakotvený prvotne v rozhodnutí OSN, ale v rokovaniach Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy z 23. až 24. júla

⁸⁰ OZVERI, D. (2011). *EU's Impact on Congo Conflict through Operation Artemis: An Early Attempt for Crisis Management Capacity?* In: 24th Annual International Association of Conflict Management Conference. Istanbul. 6. 7. 2011. s. 6.

⁸¹ HAINE, J-Y.; GIEGERICH, B. *In Congo, a cosmetic EU operation* [online]. The New York Times. 200 [cit. 2012-04-19]. Dostupné na WWW: <http://www.nytimes.com/2006/06/12/opinion/12iht-edhaine.1954062.html?_r=1>

⁸² KOOPS, J. (2011). *European Union as an Integrative Power?*. Brusel: VUBPRESS Brussels University Press. s. 321

⁸³ *UN Security Council Resolution 1778* [online]. United Nations. 25. 9. 2007. [cit. 2012-04-20] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/516/15/PDF/N0751615.pdf?OpenElement>>

2007, kde Rada odporučila: „potrebu adresovať destabilizačný dopad konfliktu v Darfúre (...) na okolité krajiny (...) a znovu potvrdila pripravenosť nasadenia multidimenzionálnej misie na východe Čadu a na severovýchode Stredoafrickej republiky.“⁸⁴ Konečné slovo na vyslaní mala Rada EÚ a rozhodla o definitívnom vyslaní jednotiek Spoločnou akciou 2007/677/CFSP z 15. októbra 2007⁸⁵.

Konflikt v susednom Darfúre sa postupne od roku 2003 začal presúvať aj do Čadu. Hranice medzi Sudánom, Čadom a SAR boli nestabilné a „násilie bolo často charakterizované ako útoky Džandžavidov, vždy vykreslených ako Arabov a Sudáncov, na nearabské civilné obyvateľstvo v Čade, a ako útoky čadských povstaleckých hnutí počúvajúcich údajné rozkazy z Chartúmu. To predstavuje situáciu ako priamy vývoz konfliktu v Darfúre do Čadu, tzv. darfurizáciu Čadu“⁸⁶. Nejednalo sa iba o etnické a vojenské boje, ale napr. aj o vytvorenie náborových táborov v Čade pre bojovníkov a detských vojakov a premenu na občiansku vojnu. V roku 2006 kvôli konfliktom prišlo do Čadu až 400 tisíc utečencov⁸⁷ a stali sa spolu s Darfúrom (200 tisíc mŕtvych a 2 milióny utečencov⁸⁸) stredobodom záujmu medzinárodného spoločenstva.

Z vnútropolitického hľadiska vláda v Čade na čele s prezidentom Idrissom Débym čelila násilnostiam. V priebehu roka 2006 dokonca útoku na hlavné mesto, ktorý sa podarilo za pomoci francúzskej intervencie odvrátiť. Aj keď sa obaja generálni tajomníci OSN, Kofi Annan aj Pan-Ki-mun, snažili presvedčiť Bezpečnostnú Radu OSN o nutnosti vojenskej misie, ich snahy zlyhali.

Posun v riešení konfliktu v regióne nastal po výmene v prezidentskom kresle Francúzska v máji 2007, po ktorom nasledovalo odporúčanie vyslať misiu na úrovni EÚ bez predchádzajúcej medzinárodnej legitimacy, ktorá bola doplnená Bezpečnostnou Radou OSN až v septembri 2007. Ide o prvú misiu s čisto „európskym pôvodom“ a

⁸⁴ Press release, 2817th Council meeting, General Affairs and External Relations [online]. Rada EÚ. 24. 7. 2007 [cit. 2012-04-20]. Dostupné na WWW: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/95457.pdf>

⁸⁵ COUNCIL JOINT ACTION 2007/677/CFSP [online]. EUR-LEX. 15. 10. 2007 [cit. 2012-04-22]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2007/l_279/l_27920071023en00210024.pdf>

⁸⁶ TUBIANA, J. (2008). *The Chad–Sudan Proxy War and the ‘Darfurization’ of Chad: Myths and Reality*. Ženeva: Small Arms Survey, Sudan Human Security Baseline Assessment. Working Paper 12. s. 12

⁸⁷ GREVI, G.; HELLY, D.; KEOHANE, D. (2009). *European Security and Defence Policy, The First Ten Years (1999-2009)*. The European Union Institute for Security Studies. Paris: Condé-sur-Noireau. s. 340.

⁸⁸ PRUNIER, G. *Chad: caught in the Darfur crossfire* [online]. Le Monde Diplomatique. Marec 2008 [cit. 2012-04-25]. Dostupné na WWW: <<http://mondediplo.com/2008/03/05chad>>

zároveň ďalšou misiou mimo štruktúr NATO alebo OSN. Touto skúsenosťou sa SZBP dostala na ďalšiu úroveň spolupráce.

Situácia sa následne upokojila a nasledovali mierové rozhovory v Lýbii medzi čadskou a sudánskou vládou a všetkými etnicko-politickými skupinami vrátane rebelov. Aj keď rokovania prebiehali vlačne, vyústili 25. októbra 2007 do podpisu Dohody zo Syrti⁸⁹. Problémom bolo, že každá strana si vysvetľovala dohodu inak. Vojenské skupiny a rebeli si ju vysvetlili iba ako rámcovú dohodu, čadský prezident Déby ako definitívny mier. Tomu prispôbil aj príliš malú snahu o kontrolu prakticky neexistujúcich hraníc. Aj keď sa už jednotky EUFOR na začiatku roku 2008 začali rozmiestňovať, tak medzi 2. až 4. februárom zaútočili rebeli z hraníc s Darfúrom na hlavné mesto Čadu - N'Djamenu (čo je vzdialenosť približne tisíc kilometrov po púšti). Útok na prezidentský palác im nevyšiel a aj s pomocou francúzskych jednotiek boli rebeli vytlačení naspäť. Prezident Déby situáciu využil a počas bojov dal zatknúť dvoch hlavných lídrov opozície⁹⁰, čím sa problém konfliktu v Čade dostal aj do roviny spochybňovania vlády Čadu.

V takejto neprehľadnej situácii, primárne v Čade, mali zasiahnuť jednotky EUFOR. Hlavný deklarovaný dôvod intervencie bol humanitárny s cieľom ochrániť utečencov a vytvoriť tzv. premostovaciu misiu pre nadchádzajúcu misiu Africkej únie a OSN v Darfúre. Rovnako dôležitú úlohu pri rozhodovaní EÚ o vyslaní misie do Čadu hrali aj politické dôvody Francúzska. Tieto je potrebné hlbšie zanalyzovať prostredníctvom konkrétnych krokov a vyhlásení jej čelných predstaviteľov.

2.2.2 Analýza zahraničnopolitických dôvodov a očakávaní z misie z pohľadu Francúzska

Účasť Francúzska v Čade sa datuje dávno pred oficiálny začiatok misie EUFOR. Okrem toho, že ide o bývalú francúzsku kolóniu tak od roku 1986 mali Francúzi v Čade umiestnené jednotky v rámci misie Épervier. Jednotky tam vyslali po lýbijskom bombardovaní severných častí Čadu s cieľom udržať francúzske záujmy v okolí a s

⁸⁹ INTERNATIONAL CRISIS GROUP. (2008). *Chad: A New Conflict Resolution Framework* [online]. Brusel/Nairobi. Africa Report č. 144. September 2008 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/central-africa/chad/Chad%20A%20New%20Conflict%20Resolution%20Framework.pdf>> s. 13

⁹⁰ *Visite éclair de Sarkozy au Tchad* [online]. France 24. 27. 2. 2008 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.france24.com/fr/20080226-visite-nicolas-sarkozy-tchad-france-deby-opposant-eufor-arche-zoe>>

cieľom poskytnúť vojenskú, technickú a logistickú spoluprácu čadskej armáde⁹¹. „Francúzsko dlhé roky udržiava vojenské základne v Čade, a má veľké obranné a vojenské dohody o spolupráci, ktoré obsahujú tajné klauzuly. Medzi ne patrí potlačenie vnútorného ozbrojeného povstania a ochrana životov národných vodcov výmenou za ochranu svojich vlastných geostrategických a ekonomických záujmov v regióne.“⁹²

Okrem tohto závažného geopolitického aspektu sa Francúzi snažili aj o zlepšenie humanitárnej situácie v Darfúre a Čade⁹³, ale vedeli, že priestor pre Francúzsko je zaplnený očakávanou spoločnou misiou Africkej únie a OSN. „Ako ľudská bytosť a ako zodpovedný politik, mám povinnosť riešiť krízu v Darfúre...“⁹⁴ predniesol Nicolas Sarkozy na stretnutí na konci júna 2007 pred medzinárodnou skupinou zaoberajúcou sa krízou v Darfúre. Na rovnakom stretnutí pokračoval o cieľoch Francúzska smerom k regiónu: „[cieľ] Je jednoduchý. Zmobilizovať medzinárodnú komunitu.“ To sa podľa Sarkozyho dalo len dvoma prepojenými piliermi: „Konsolidovaním vedúcej úlohy OSN a Africkej únii vo vedení politického procesu...“ a „nutnosťou jednat' rýchlo a odpovedať na bezpečnostné a humanitárne potreby v teréne.“ Na záver príhovoru vyjadril svoj názor aj na susedné krajiny: „Treba bezodkladne prísť na pomoc presídľovanému obyvateľstvu v Čade a v Strednej Afrike.“

Zo Sarkozyho slov bolo možné badať reálny záujem Francúzska riešiť krízový humanitárny stav v regióne. Ten čiastočne vyplynul z tlaku zo strany mimovládnych organizácií⁹⁵, ktoré volali po intervencii v regióne. Nicolas Sarkozy prišiel po vyhratých voľbách do Elyzejského paláca 16. mája 2007 a z ministerstva zahraničných vecí už po piatich dňoch odišiel list⁹⁶ európskym kolegom o návrhu riešenia krízy v Čade s možnosťou intervencie vo forme misie SZBP. Okrem osobnej zanietenosti nového ministra zahraničných vecí, Bernarda Kouchenera (ktorý je zakladateľom neziskovej organizácie *Médecins Sans Frontières* venujúcej sa lekárskej humanitárnej misii) je

⁹¹ *Les Éléments Français au Tchad* [online]. Ministère de la Défense et des Anciens Combattants. 2011[cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW:

<<http://www.defense.gouv.fr/operations/tchad/dossier/les-elements-francais-au-tchad-eft>>

⁹² BONO, G. (2011). *The EU's Military Operation in Chad and the Central African Republic: An Operation to Save Lives?*. Journal of Intervention and Statebuilding. roč. 5. č. 1. s. 29

⁹³ BONO, G. (2011). s. 30

⁹⁴ *Discours au groupe de contact international élargi sur le Darfour, Intervention de Monsieur Le Président de la République, Nicolas Sarkozy*. [online]. Elysee.fr. 25. 6. 2007 [cit. 2012-04-27].

Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2007/discours-au-groupe-de-contact-international.8247.html?search=Tchad&xtmc=tchad&xcr=9>>

⁹⁵ *Nicolas Sarkozy attendu au tournant* [online]. Sauver le Darfour. 12. 5. 2007 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.sauverledarfour.eu/monde_lire.php?id=702>

⁹⁶ SEIBERT, B., H. (2010). *Operation EUFOR Tchad/RCA and The European Union's Common Security and Defense Policy*. Carlisle: Strategic Studies Institute. s. 131

jedným z iniciátorov misie v Čade Kouchenerov poradca a kolega z neziskového lekárskeho humanitárneho sektora Erich Chevallier. Aj keď je teda dokázateľne prítomné humanitárne pozadie operácie, tak bezpochyby ďalším faktorom pre Francúzsko bola aj snaha o užšiu spoluprácu v rámci SZBP a teda aj o väčší vplyv Francúzska na svetové dianie. Aj keď Sarkozy vo svojich vyjadreniach EÚ nespomínal, jeho kroky na odsúhlasenie misie smerovali najprv do EÚ.

Prvotným cieľom bolo „skopírovať úspešný priebeh misie Artemis“⁹⁷ a vytvoriť *premostenie* pre pripravovanú misiu OSN MINURCAD. Prvýkrát bola táto iniciatíva od začiatku spojená priamo s európskou misiou, Francúzi sa nesnažili o samostatnú francúzsku misiu bez medzinárodnej podpory. Pravda okrem tej, ktorá tam prebiehala od konca osemdesiatych rokov. Francúzsku sa na pôde EÚ podarilo vybojovať iba všeobecný súhlas a žiaden štát sa nezaviazal pri schvaľovaní misie konkrétnym počtom vojakov. Realizovateľnosť misie to neobmedzilo, ale nakoniec sa to ukázalo ako problematické z kapacitného hľadiska. Neohrozilo to ani Sarkozyho ďalší cieľ, teda zviditeľniť SZBP na medzinárodnej pôde a zvýšiť jej vojenskú vážnosť⁹⁸.

Úvodná iniciatíva prišla v čase nemeckého predsedníctva v Rade EÚ. Veľká Británia, Nemecko a aj všetky zasiahnuté krajiny sa k nej spočiatku stavali skepticky. Nakoniec sa však podarilo získať ich súhlas. Američania sa viac zaoberali situáciou v Keni a radi prenechali Francúzsku riešenie problémov v Čade.⁹⁹ Otázkou ostáva aj to, či nebolo cieľom misie politicky podporiť prezidenta Débyho v časoch krízy. Zčasti to potvrdzuje aj úvodný zásah Francúzska priamo na podporu prezidenta a Sarkozyho návšteva pred oficiálnym začatím misie v N'Djamene¹⁰⁰.

2.2.3 Analýza rozpočtu, najvyššieho velenia a vojenského zloženia misie

Podobne ako v roku 2002 aj teraz bol využitý koncept Rámcovej krajiny, a Francúzsko znova prebralo väčšinu finančnej aj kapacitnej zodpovednosti za misiu EUFOR Čad/SAR. Napriek tomu, že tentoraz sa operačným generálom stal írsky generálporučík Patrick Nash, tak Operačného stredisko zostalo na pôde Francúzska pri

⁹⁷ BONO, G. (2011). s. 31

⁹⁸ SEIBERT, B., H. (2010). s. 10

⁹⁹ PRUNIER, G. (2008).

¹⁰⁰ *Visite éclair de Sarkozy au Tchad.* (2008).

Paríži v Mont Valérien. Pozícia veliteľa síl rovnako zostala v rukách Francúzov, velil jej brigádny generál Jean-Philippa Ganascia¹⁰¹.

Na misii v Čade sa zúčastnilo celkovo 23 členských štátov EÚ (všetky okrem Dánska, Estónska, Lotyšska a Malty) a 3 nečlenské štáty (Rusko, Albánsko a Chorvátsko). Ako sme už spomenuli, pôvodná kapacitná požiadavka bola zo strany Francúzska na 12 000 vojakov¹⁰². Z rôznych dôvodov (od nedôvery voči Francúzsku až po nevôľu prispievať na misiu, ktorá nespadá pod národný záujem) sa nakoniec členské štáty dohodli na vyslaní celkovo 3700 vojakov a z toho 1850 bolo francúzskych (50 % - graf 5). Za zmienku stojí ešte Poľsko a Írsko, ktoré mali obe nad 400 vojakov v misii a obe boli poverené velením jedného zo štyroch regiónov misie, ktoré spolu tvorili oblasť veľkú ako polovica Francúzska¹⁰³. Okrem toho treba vyzdvihnúť aj účasť Ruska na misii¹⁰⁴. Aj keď rokovania s Ruskom trvali približne rok, tak symbolická spolupráca sa môže do budúcnosti prehĺbiť a zvýšiť tak význam SZBP, dokonca aj v porovnaní s misiami NATO.

Na začiatku plánovania misie sa objavila myšlienka francúzskeho ministra zahraničných vecí Bernarda Kouchenera využiť v misii tzv. *battlegroups*. Žiaľ zdĺhavé politické debaty na národnej a aj európskej úrovni znemožnili využiť tieto jednotky a štáty sa radšej obrátili na zaužívaný koncept Rámcovej krajiny¹⁰⁵.

V súvislosti s misiou Artemis v Kongu bol v roku 2004 vytvorený finančný mechanizmus širšieho financovania spoločných výdavkov na misie SZBP - tzv. mechanizmus Athena¹⁰⁶, z ktorého bolo tentoraz financovaných až 120 mil. eur z celkových odhadovaných nákladov približne jednej miliardy eur¹⁰⁷. Zvyšok si platili jednotlivé štáty podľa svojich vlastných výdavkov. Francúzi sa snažili vytvoriť finančný systém, ktorý by rozptýlil vysoké náklady Francúzska na ostatné členské štáty EÚ a predpokladali, že by tým kvôli povinným príspevkom od štátov aj nutne zvýšili záujem ostatných členských krajín o účasť na konfliktach pod hlavičkou EÚ. Rozšíril sa aj zoznam toho čo sa dá financovať zo spoločného rozpočtu Athena - napr. operačná príprava misie a prepravné alebo pozorovateľské náklady. Veľké členské štáty ako

¹⁰¹ COUNCIL JOINT ACTION 2007/677/CFSP . (2007).

¹⁰² BONO, G. (2011). s. 34

¹⁰³ SEIBERT, B., H. (2010). s. 137

¹⁰⁴ SEIBERT, B., H. (2010). s. 47

¹⁰⁵ SEIBERT, B., H. (2010). s. 47

¹⁰⁶ EU Council Secretariat, Factsheet, Financing of ESDP Operations [online]. Rada EÚ. 2006 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet_Financing2.pdf>

¹⁰⁷ GREVI, G.; HELLY, D.; KEOHANE, D. (2009). s. 340

Veľká Británia a Nemecko s tým ale v prípade EUFOR Čad/SAR nesúhlasili a zablokovali možnosť financovať tieto výdavky v Čade. Existencia tohto mechanizmu dokonca zapríčinila to, že sa Veľká Británia a Nemecko skoro vôbec (čo sa týka vojenských kapacít) nepodielali na misii.

Podobne ako počas misie Artemis, aj teraz museli účastnícke krajiny použiť ruské a ukrajinské prepravné lietadlá na transport jednotiek a materiálu.¹⁰⁸ EUFOR Čad/SAR ale aj bez *battlegroups* a aj s menším kontingentom bola a ostáva dodnes najväčšou, najdlhšou a najťažšou „out of area“ vojenskou misiou EÚ¹⁰⁹.

2.2.4 Analýza dopadov pre zahraničnú politiku Francúzska

Z hľadiska dopadov pre zahraničnú politiku Francúzska bolo kľúčové už obdobie pred začiatkom misie vo februári 2009. Jeden vojak bol zabitý počas rozmiestňovania jednotiek EUFOR - podľa amerických depeší to mala byť morálna skúška EUFORu zo strany Sudáncov¹¹⁰. Štáty ale nepoľavili a aj napriek dočasnému prerušeniu rozmiestňovania misie nakoniec pokračovali v pôvodnom pláne. Prejavilo sa tak silné odhodlanie štátov pokračovať v rozvoji európskych vojenských misií.

Na druhej strane, misia v Čade nebola tak rýchlo pripravená ako v misia Artemis a trvalo niekoľko mesiacov kým bola operačne zvládnutá. Niektoré štáty svoje jednotky zaslali až ku koncu pôsobenia misie (neskôr tieto jednotky po skončení misie EUFOR prešli pod správu OSN v misii MINURCAD) a pomaly sa začala vynárať neschopnosť absolútneho nasadenia. Ako sme spomenuli, táto misia poukázala na viacero nedostatkov vrátane nevôle spoločného financovania, neschopnosti vyslať jednotky *battlegroups* do akcie alebo vyslať väčšiu ako niekoľkotisícovú misiu do terénu.

Mnohé členské štáty sa báli, že Francúzi si urobia z EUFORu jednotky presadzujúce svoje národné záujmy.¹¹¹ Čiastočne sa to aj potvrdilo a preto je možné vysvetliť spomínanú počiatočnú nevôľu zo strany niektorých štátov poslať vojakov do misie. Taktiež prechod misie EUFOR bol hodnotený ako neúspešný a to z jedného hlavného dôvodu. OSN nebola pripravená prebrať kontrolu nad operačnou oblasťou a EÚ viac-menej iba naplnila svoj mandát. Bez ohľadu na pozitíva alebo negatíva, bez diskusie o možnom predĺžení misie ukončila svoje pôsobenie v regióne bez ohľadu na

¹⁰⁸ SEIBERT, B., H. (2010). s. 32

¹⁰⁹ SEIBERT, B., H. (2010). s. 3

¹¹⁰ *US embassy cables: Sudan, Chad and the quest for resolution* [online]. The Guardian. 17. 12. 2010 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: < <http://www.guardian.co.uk/world/us-embassy-cables-documents/145551> >

¹¹¹ SEIBERT, B., H. (2010). s. 3

to, že by druhá časť mostu *premostovacej misie* bola hotová. Aj keď väčšina jednotiek sa iba prezliekla z uniforiem EUFORu do uniforiem OSN, bol tak tento počin vnímaný mnohými, aj Francúzmi, negatívne¹¹². Najmä kvôli nepripravenosti OSN prevziať zodpovednosť za región.

Celkovo však misia naplnila svoj mandát a francúzske ministerstvo zahraničných vecí ju označila za „úspešnú“¹¹³. Misia určite zlepšila bezpečnostnú situáciu v regióne a prístup k humanitárnej pomoci¹¹⁴. Potvrdilo sa znova, že bez Francúzska je SZBP nefunkčná a neschopná jednotnej vojenskej akcie. Na záver je nutné pripomenúť, že je ťažké objektívne vyhodnotiť úspešnosť misie na tak veľkej rozlohe s chýbajúcimi štatistickými údajmi. Napríklad o kriminalite v regióne.

2.3 Komparácia a závery voči EÚ

Obe prípadové štúdie poukázali na určité podobnosti a rozdiely v prístupoch prezidentov Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho k misiám pod hlavičkou SZBP. Vyplýva z nich nasledovné:

1. Rešpektovanie OSN ako primárneho aktéra medzinárodnej politiky bolo kľúčové pre oboch prezidentov a zostalo primárnym pilierom zahraničnej politiky Francúzska. Aj keď za misiou Artemis stála iniciatíva generálneho tajomníka OSN a za druhým už čisto francúzska diplomacia tak obe misie skončili pod hlavičkou EÚ.

2. Obe vojenské misie boli humanitárne zamerané, ale obsahovali aj silný politický podtón zo strany Francúzska. V Čade bol francúzsky geopolitický záujem oveľa silnejší takže sa dá vysloviť hodnotenie, že Sarkozymu sa podarilo vo väčšej miere presadiť francúzske záujmy prostredníctvom EUFORu ako Chiracovi prostredníctvom misie Artemis.

3. Obe misie sú príkladmi dobrej praxe fungovania SZBP, dodnes de facto jedinými príkladmi dobrej praxe EÚ s vojenskými misiami. Z toho dôvodu ostáva otáznosť či by bez Francúzska a jej prezidentov bolo možné vôbec uvažovať o Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike. Z analýz v prípadových štúdiách je možné

¹¹² SEIBERT, B., H. (2010). s. 34

¹¹³ *French Political relations with Chad* [online]. Ministère des Affaires Etrangères. 30. 9. 2011 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW:

<http://www.diplomatie.gouv.fr/en/spip.php?page=rubrique_imprim&id_rubrique=5738>

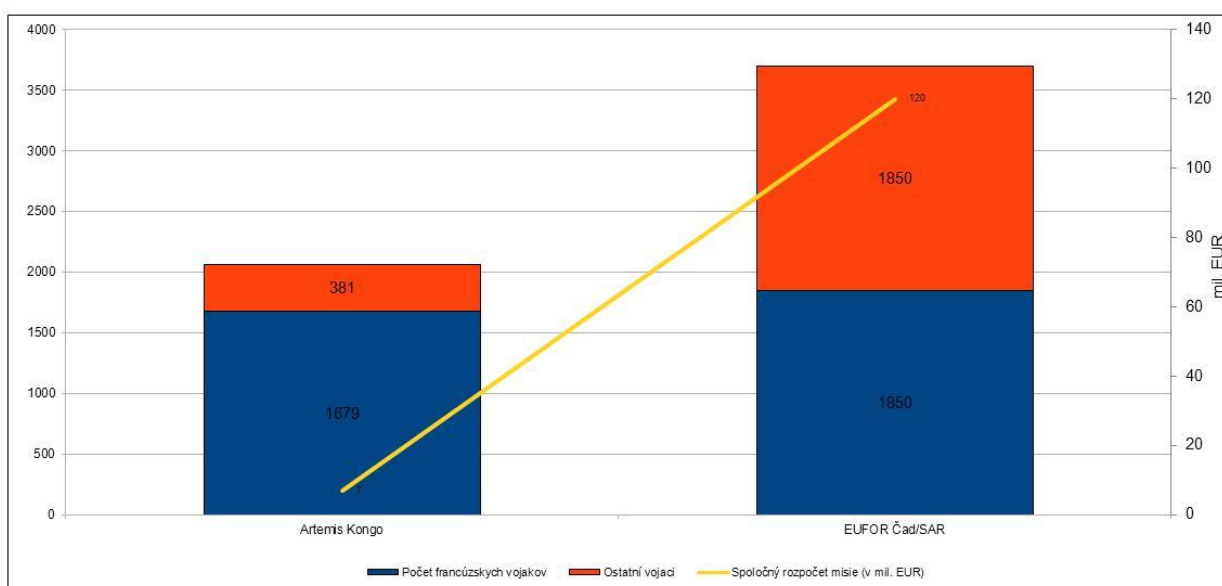
¹¹⁴ *EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic (EUFOR Tchad/RCA), EU Factsheet* [online]. Rada EÚ. 2006 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Final%20FACTSHEET%20EUFOR%20TCHAD-RCA%20version%209_EN.pdf>

odhadnúť, že by takéto misie nemali pravdepodobne ani dostatočné zázemie ani kapacitu a ani finančné krytie.

4. **Kým Chirac o *Europe de la défense* radšej hovoril, Sarkozy ju radšej tvoril.** Jacques Chirac sa rád vo svojom prejave k misii Artemis obracal na Európu, ale Sarkozy už pomenej a v rokovaní sa namiesto toho snažil presadzovať väčšie zdieľanie rizika v boji ako aj zdieľanie rozpočtovej záťaže za vojenské operácie.

5. **Čo sa týka kapacity a aj rozpočtovej otázky bola misia EUFOR Čad/SAR oveľa ťažšia misia ako Artemis.**¹¹⁵

Graf 5 - Počet vojakov a rozpočet misií Kongo-Artemis a EUFOR Čad/SAR

Zdroj: ESDP, The First Ten Years, EU ISS; Ministerstvo obrany Francúzskej republiky

Pre Francúzsko vývoj k misii v Čade znamenal celkové zefektívnenie nákladov na misiu nakoľko bol vytvorený mechanizmus širšieho financovania spoločných výdavkov (Athena) a nakoľko podiel francúzskych vojakov na celkovom počte vojakov klesol z 82% (Artemis) na 50% (Čad). Z priestorového hľadiska sa jedná o obrovský posun - operačná oblasť misie Artemis bolo jedno mesto a operačná oblasť misie EUFOR sa rozprestieralo na území dvoch štátov s rozlohou približne polovice Francúzska. Nicolas Sarkozy mal podľa pôvodného úmyslu dokonca ešte väčšie kapacitné plány.

6. **„Studené obdobie“ vzťahu medzi NATO a EÚ z čias misie Artemis za Sarkozyho nepokračovalo.** Aj keď mala misia Artemis vytvoriť protiváhu voči NATO

tak nič podobné nebolo spomínané pri misii EUFOR Čad/SAR, dokonca ani analytikmi spoza Atlantiku. Na rozdiel od misie Artemis, Američania misiu v Čade nevnímali ako operáciu "na úkor záujmov NATO"¹¹⁶.

7. Niektoré nedostatky misií EÚ sa nepodarilo vyriešiť ani Chiracovi a ani Sarkozymu. Obaja dokázali zabezpečiť schválenie misií na úrovni EÚ, ale obaja mali so svojimi partnermi problém napr. s financovaním misií zo spoločných zdrojov a s tým, že nedokázali zabezpečiť autonómnú existenciu misií SZBP bez nutnosti nadmernej angažovanosti Francúzska. Sarkozy mal tiež problém s vôľou odskúšať v boji tzv. *battlegroups* a aj s veľkosťou misie, ktorú si pôvodne predstavoval oveľa väčšiu. V porovnaní so Chiracom sa Sarkozy nikdy netešil významnej politickej podpore zo strany Veľkej Británie a Nemecka pre SZBP.

Z uvedených zistení vyplýva, že posun vo vzťahu medzi Francúzskom a SZBP za prezidentov Chiraca a Sarkozyho nie je natoľko markantný, aby sa dal označiť ako *rupture* (zlom). Posun vo vzťahoch je možné vnímať ako postupný a prirodzený proces, ktorý najmä reflektuje potreby a výzvy svojej doby.

Prostredníctvom analýzy misie ISAF v Afganistane v poslednej kapitole sa pokúsime zodpovedať na otázky súvisiace so zmenou postojov voči NATO po výmene prezidentov vo Francúzsku v roku 2007. Analýza sa zameria na komparáciu postojov prezidentov Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho k misii ISAF v Afganistane a na analýzu zmien, ktoré prebehli počas obdobia výkonu funkcie prezidentov v súvislosti s pôsobením Francúzska v danej misii NATO. Následne sa pokúsime vyhodnotiť či nastala francúzska *rupture* aspoň vo vzťahu k NATO.

¹¹⁵ SEIBERT, B., H. (2010). s. 10

¹¹⁶ PRUNIER, G. (2008).

3. Francúzsko, NATO a ISAF

Francúzsko od dôb Charlesa De Gaulla požívalo jedinečné postavenie v NATO. Ako jediná krajina nebola členom Rady ministrov, Vojenského výboru ani Výboru pre obranné plánovanie ani členom Skupiny pre jadrové plánovanie. Tento stav posunul Jacques Chirac na novú úroveň, keď vrátil Francúzsko v roku 1997 do Rady ministrov a do Vojenského výboru. Napriek ďalším snahám spoluprácu na formálnej úrovni ďalej neposunul. Prístup Francúzska k NATO sa posunul na novú úroveň po teroristických útok z 11. septembra 2001. Najväčšou hrozbou pre francúzsku bezpečnosť už nebola jadrová vojna alebo otvorený konflikt v Európe, ale teroristické útoky na civilné obyvateľstvo. Podľa Martin van Crevelda sa štátom riadený druh vojny pomaly vytratil z medzinárodných vzťahov, Clausewitzova definícia vojny už nie je aktuálna a aktérmi konfliktov už nie sú výhradne len štáty a národy, ale „...vojny budú v budúcnosti vedené skupinami, ktoré dnes nazývame teroristi, gerily, banditi a zloději...“¹¹⁷.

V nasledujúcej kapitole budeme analyzovať prístup Francúzska k prvému veľkému konfliktu s takýmito aktérmi, do ktorého sa zapojilo NATO. Prostredníctvom analýzy vyhlásení a postojov k vojenskej a rekonštrukčnej časti misie prezidentov Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho vo vzťahu k misii ISAF (International Security Assistance Force/Medzinárodné bezpečnostné podporné sily) bude nakoniec možné vyhodnotiť či výmena v Elyzejskom paláci znamenala zlom v zahraničnej a bezpečnostnej politike Francúzska vo vzťahu k NATO, po prípade nakoľko sa zmena dotkla vzťahov EÚ a NATO z pohľadu Francúzska.

3.1 Dôvody intervencie v Afganistane a vstup NATO do misie ISAF

Medzinárodná intervencia v Afganistane spolu s misiou ISAF majú pôvod v teroristických útokoch z 11. septembra 2001 na rôzne ciele v Spojených štátoch amerických vrátane Svetového obchodného centra. Útoky boli ihneď odsúdené všetkými dôležitými medzinárodnými aktérmi a inštitúciami vrátane Bezpečnostnej rady OSN¹¹⁸. Americký Federálny vyšetrovací úrad (FBI) po niekoľkých dňoch objavil dôkazy o tom, že za útokmi stála Al Kájda a ich veliteľ Usáma bin Ládín, ktorý

¹¹⁷ VAN CREVELD, M. (1991). Transformation of War. New York: Free Press. New York. s. 197

dlhodobo finančne podporoval vládu politicko-náboženskej organizácie Taliban, ktorá vládla v Afganistane. Po dlhoročnej kritike voči nedostatočným dôkazom o zodpovednosti bin Ládina za útoky na Ameriku, sa nakoniec bin Ládin v jednom zo svojich televíznych vystúpení priznal k zorganizovaniu útokov¹¹⁹.

Americký prezident George W. Bush za účasti Britského premiéra Tonyho Blaira vyzval Taliban vo svojom príhovore z 20. septembra 2001 v americkom Kongrese¹²⁰, aby:

- vydal lídrov Al Kájdy, všetkých teroristov a všetkých ich podporovateľov,
- oslobodil všetkých neprávom väznených cudzincov,
- ochránil zahraničných novinárov, diplomatov a humanitárnych pracovníkov,
- uzatvoril teroristické výcvikové tábory a aby,
- dal USA prístup k táborom, aby sa mohli uistiť, že sú uzavreté.

Nakoľko sa Taliban nepodvolil a nesplnil podmienky tak Američania spolu s Veľkou Britániou začali 7. októbra 2001 masívnu leteckú a pozemnú ofenzívu proti Talibanu, nazvanú operácia Trvalá sloboda. Napriek tomu, že ofenzíva nebola priamo podporená alebo schválená rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN na jej formálne ospravedlnenie sa používa článok 51 Charty OSN s tým odôvodnením, že ide o kolektívnu sebaobranu. V tejto súvislosti bol po prvýkrát v histórii NATO aplikovaný čl. 5 Severoamerickej zmluvy o kolektívnej obrane, na základe ktorého bol útok na jedného z členov Aliancie braný ako útok na všetkých členov a členovia Aliancie mali povinnosti poskytnúť USA pomoc podľa uváženia, vrátane vojenskej¹²¹.

Krátko po útokoch začali rokovania o vytvorení Afganskej prechodnej vlády, ktorá by nahradila vládu Talibanu. Rokovania vyvrcholili 5. decembra dohodou z nemeckého Bonnu, kde sa zástupcovia OSN spolu so zástupcami afganskej opozície dohodli na vytvorení právneho a vládneho systému¹²². V prílohe dohody bola prvýkrát

¹¹⁸ *UN Security Council Resolution 1373* [online]. United Nations. 28. 9. 2001. [cit. 2012-05-01] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/PDF/N0155743.pdf?OpenElement>>

¹¹⁹ *Transcript: Translation of Bin Laden's Videotaped Message* [online]. The Washington Post. 1. 11. 2004 [cit. 2012-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A16990-2004Nov1.html>>

¹²⁰ *President Bush Addresses the Nation* [online]. The Washington Post. 20. 9. 2001 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/nation/specials/attacked/transcripts/bushaddress_092001.html>

¹²¹ *What is Article 5?* [online]. NATO Topics. 18. 2. 2005 [cit. 2012-05-3]. Dostupné na WWW: <<http://www.nato.int/terrorism/five.htm>>

¹²² *Bonn Agreement* [online]. OSN. 5. 12. 2001 [cit. 2012-05-3]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/News/dh/latest/afghan/afghan-agree.htm>>

spomenutá tzv. Medzinárodná bezpečnostná sila, ktorá mala za cieľ obnoviť bezpečnosť v Afganistane a pomôcť s vybudovaním afganských ozbrojených zložiek a polície.

Východiská Bonnskej dohody boli zapracované 20. decembra 2001 do Rezolúcie 1386 Bezpečnostnej rady OSN¹²³, kde sa štáty OSN zhodli, že misia ISAF má: „asistovať Afganskej prechodnej vláde pri udržiavaní mieru v Kábule a priľahlých oblastiach.“

ISAF zo začiatku zohrávalo úlohu najmä ochrancu hlavného mesta a bol doplnkom prebiehajúcej americko-britskej operácii Trvalá sloboda. Približná veľkosť misie medzi rokmi 2001 a 2003 sa pohybovala v rozmedzí 4 až 5 tisíc vojakov. Jej najväčšou nevýhodou bola existencia tzv. rotujúceho polročného velenia, čo spôsobovalo nemalé technické a logistické problémy. Bezpečnostnú situáciu v Kábule ISAF dokázal udržať, ale každých šesť mesiacov sa musela hľadať rámcová krajina, ktorá by dočasne viedla misiu. Kvôli tomu sa muselo veliteľstvo misie pravidelne sťahovať do nových priestorov a nedokázalo udržať kontinuitu velenia.

Napriek tomu, že afganský dočasný prezident Hamíd Karzai požadoval, aby sa jednotky ISAF rozšírili do celého Afganistanu, tak Americkí armádni velitelia kvôli prebiehajúcim bojom s Talibanom a kvôli spomenutým problémom nízkej efektivity nesúhlasili s rozšírením ISAF na celé územie Afganistanu. 11. augusta 2003, jeden a pol roka od začiatku misie, prebralo NATO velenie nad misiou s cieľom zefektívniť velenie misie a otvoriť cestu rozšíreniu mandátu ISAF na celé územie Afganistanu. NATO sa po prvýkrát dostalo mimo euroatlantický priestor. Podobne ako pri misii Artemis v prípade EÚ tak teraz v prípade NATO sa začala písať nová éra bezpečnostných úloh NATO. Stalo sa tak 13. októbra 2003 Rezolúciou BR OSN č. 1510¹²⁴. Teraz sa pozrieme na postoj Jacquesa Chiraca k misii ISAF.

¹²³ *UN Security Council Resolution 1386* [online]. United Nations. 20. 12. 2001 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/708/55/PDF/N0170855.pdf?OpenElement>>

¹²⁴ *UN Security Council Resolution 1510* [online]. United Nations. 13. 10. 2003 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/unscr/resolution_1510.pdf>

3.2 Chirac a ISAF

3.2.1 Postoje Chiraca ku konfliktu v Afganistane, k boju proti terorizmu a vývoj postoja k ISAF

Jacques Chirac bol po neúspešnom pokuse o návrat do vojenských štruktúr NATO ostrážitý a vo väčšej miere presunul svoju pozornosť na budovanie Spoločnej zahraničnej bezpečnostnej politiky EÚ. Útoky z 11. septembra 2001 mierne zmenili jeho postoje. Jacques Chirac bol prvou hlavou štátu, ktorá navštívila USA po teroristických útokoch a ako jeden z mála štátnikov ohlásil ešte 11. septembra „totálnu podporu prezidentovi Bushovi“¹²⁵. V porovnaní s jeho názorom o vyvažovaní dominancie USA na medzinárodnej scéne sa jednalo o posun. Ten badať aj v príhovore k Francúzsku v deň začiatku operácie Trvalá sloboda: „Musíme si uvedomiť, že tieto teroristické útoky sa týkajú nás všetkých. Každá demokracia je ohrozená. Francúzsko okamžite oznámilo solidaritu. Povedalo, že bude viesť túto bitku po boku so Spojenými štátmi...“¹²⁶. Chirac dokonca ustúpil aj od striktného multilateralizmu, v rámci ktorého hrala Bezpečnostná rada OSN veľkú úlohu, najmä jej formálne súhlasy s vojenskými misiami. Na rozdiel od misie Artemis, kde bol nutný súhlas BR OSN tak pravdepodobne aj pod vplyvom solidarnosti a dobových emócií namiesto rezolúcie schvaľujúcej operáciu Trvalá sloboda stačilo Chiracovi, že: „Bezpečnostná rada OSN uznáva legitimitu tejto akcie.“¹²⁷ Je otázne či si práve toto momentálne vzplanutie nakoniec nevyčítal a či aj preto nezaujal tak rázny odmietavý postoj pri schvaľovaní invázie USA a Veľkej Británie do Iraku.

Z pohľadu vzťahu Francúzska k EÚ a NATO je zaujímavá Európska rada z decembra 2001 v Belgickom Laekene. Belgickí minister zahraničných vecí Louis Michel navrhol, že by EÚ mohla viesť pripravovanú misiu ISAF v Afganistane, ale stretol sa so všeobecným nesúhlasom¹²⁸. Chirac mal výbornú príležitosť ukázať celému

¹²⁵ *Déclaration de Jacques Chirac* [online]. Internaute. 11. 9. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.linternaute.com/actualite/monde/11-septembre-heure-par-heure/10h.shtml>>

¹²⁶ *Military operations in Afghanistan - Televised speech by M. Jacques Chirac, President of the Republic* [online]. French Embassy. 7. 10. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/Military-operations-in-Afghanistan,5414>>

¹²⁷ *Military operations in Afghanistan - Televised speech by M. Jacques Chirac, President of the Republic* (2001).

¹²⁸ *The Laeken Summit - A milestone for Europe* [online]. EurActiv. 17. 12. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.com/future-eu/laeken-summit-milestone-europe/article-117058>>

svetu, že Európa je hráč na medzinárodnom bezpečnostnom poli, ale pravdepodobne z dôvodu nepripravenosti EÚ viesť podobnú misiu nápad nepodporil.

Podobne zložitú pozíciu mal aj vo Francúzsku. Verejná mienka nebola naklonená vojenskej misii. Podľa organizácie Gallup bolo za vydanie Bin Ládina a jeho pojednávanie na súde 67% opýtaných¹²⁹. Nakoľko v tej dobe ešte stále vládol socialistickej vláde v tzv. cohabitation a v máji 2002 mali prebehnúť prezidentské voľby, v ktorých Chirac kandidoval, socialistický premiér Lionel Jospin mu kládol prekážky a okrem iného podmienil vojenskú účasť v konflikte v Afganistane súhlasom parlamentu¹³⁰. To Chirac odmietol a začal tak dodnes neukončený spor medzi gaullistami a socialistami o úlohe Francúzska v Afganistane.

Z politického hľadiska mu to zjavne nerobilo problém, práve naopak. Počas príhovoru prezident George W. Bush pri príležitosti šesťmesačného výročia teroristických útokov na Ameriku spomenul na prvom mieste pri ďakovaní spojencom za pomoc USA „dobrého spojenca Francúzska“¹³¹.

V tej dobe bolo NATO aj EÚ vytlačené na druhú koľaj vo verejnej diskusii o Afganistane. Jacques Chirac nespomenul vo svojich prvých príhovoroch po teroristických útokoch úlohu Aliancie pri vynucovaní mieru a nepripojil sa ani k iniciatíve na úrovni EÚ. Dá sa predpokladať, že chcel v ťažkom momente americkej histórie ukázať priamu podporu Francúzska a nemal záujem, aby sa hlas Francúzska stratil v rámci „byrokratickej organizácie“. Po pár mesiacoch, ale začal Chirac znova otvárať otázku hegemonie USA a nebezpečnosti unilateralizmu, ktorý znova podľa neho hrozil¹³². Podľa toho sa aj vyvinul jeho postoj voči ISAF - ešte pred prezidentskými voľbami v máji 2002 odmietol ideu rozšírenia ISAF na celý Afganistan¹³³.

Napriek predvolebnému odmietnutiu rozšírenia považoval Chirac hrozbu terorizmu za reálnu a bál sa, že sa útoky z 11. septembra zopakujú aj na pôde

¹²⁹ MILLER, D. *World Opinion Opposes* [online]. Global Policy Forum, 21. 10. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/154/26553.html>>

¹³⁰ *Jospin: pas de vote en 2001 sur l'Afghanistan parce que «Chirac ne l'a pas voulu»* [online]. 20minutes. 2. 4. 2008 [cit. 2012-05-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.20minutes.fr/politique/222835-Politique-Jospin-pas-de-vote-en-2001-sur-l-Afghanistan-parce-que-Chirac-ne-l-a-pas-voulu.php>>

¹³¹ *President Thanks World Coalition for Anti-Terrorism Efforts* [online]. The White House. 11. 3. 2002 [cit. 2012-05-04]. Dostupné na WWW: <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/03/20020311-1.html>>

¹³² *Chirac Speaks For World's Poor Against US Unilateralism* [online]. International Centre for Trade and Sustainable Development. 28. 5. 2002 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://ictsd.org/i/news/bridgesweekly/6728/>>

¹³³ HUMAN RIGHTS WATCH. (2002). *Afghanistan: Paying for Taliban's Crimes, Abuses Against Ethnic Pashtuns in Northern Afghanistan*. roč. 14. č. 1. s. 47

Francúzska. Aj z toho dôvodu po znovuzvolení podporil prebiehajúcu transformáciu NATO na Pražskom samite NATO: „V Prahe Aliancia nastavila pružnejšie a efektívnejšie vojenské nástroje. To je zodpovedná reakcia na zmeny nášho strategického prostredia zdôraznené útokmi z 11. septembra 2001.“¹³⁴ Napriek tomu boli Francúzi zdržanliví voči úlohe NATO v rámci misie ISAF a neboli naklonení ich prepojeniu. A to aj napriek pretrvávajúcim operačným problémom a striedaním rámcových krajín na čele ISAF.

Hlavná zmena v Chiracovom postoji voči NATO a ISAF nastala po intervencii USA v Iraku začiatkom roka 2003. Chirac bol zásadne proti invázií USA preto, lebo nepredložili dôkazy o tom, že Husajn naozaj vlastní zbrane hromadného ničenia a preto, lebo neveril, že by ďalšia invázia zlepšila bezpečnostné prostredie v Európe¹³⁵. Pravdepodobne aj z dôvodu vyváženia svojho postoja k Iraku nakoniec odblokoval vstup NATO do ISAF¹³⁶. Už po mesiaci od vstupu NATO do ISAF vo svojom príhovore počas konferencie v New Yorku „Proti terorizmu, za ľudstvo“ poznamenal: „Postupne, prostredníctvom aliancie vojenských prostriedkov v Afganistane (...) vybudujeme protiteroristické štruktúry na celosvetovej úrovni.“¹³⁷ Touto nepriamou podporou NATO na rozdiel od celkovej plnej podpory operácií v Afganistane sa dá definovať celkový postoj Jacquesa Chiraca, ktorý mu vydržal až do jeho konca v Elyzejskom paláci.

Aj keď sa misia ISAF postupne od roku 2003 rozšírila na sever (2003), západ (2005), juh (2005) a nakoniec na východ (2006) Afganistanu, tak dodatočná podpora zo strany Francúzska neprichádzala. Počas samitu NATO v Istanbule v roku 2004, keď sa ISAF pripravovala na podporu nadchádzajúcich prezidentských volieb v Afganistane, tak namiesto vyslania dodatočných jednotiek Francúzi na čele s Chiracom navrhli iba uvedenie novovybudovaných Jednotiek rýchlej reakcie do stavu pohotovosti¹³⁸. Na samite NATO v roku 2006 v Rige boli francúzske postoje podobného druhu. Nakoľko

¹³⁴ *NATO summit - Speech by M. Jacques Chirac at the meeting of the North Atlantic Council Heads of State and Government* [online]. Prague. 21. 11. 2002 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/NATO-summit-Speech-by-M-Jacques>>

¹³⁵ *Interview télévisée de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, par M. Patrick POIVRE D'ARVOR pour TF1 et M. David PUJADAS pour France 2.* (2003)

¹³⁶ HOEHN, A.; HARTING, S. (2010). *Risking NATO: testing the limits of the alliance in Afghanistan*. RAND Corporation for U.S. Air Force. s. 17.

¹³⁷ *Discours de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, lors de la conférence "contre le terrorisme pour l'humanité"* [online]. New York. 23. 9. 2003 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/Contre-le-terrorisme-22-09-03.pdf>>

počas celej misie zabezpečovali francúzske jednotky výlučne bezpečnosť v okolí Kábulu a neprispeli do rozšírenej misie ISAF na podobnej úrovni ako Briti alebo Nemci, tak sa nakoniec dostali pod tlak otázkami o rovnomernom zdieľaní rizika medzi členmi NATO. Chirac napriek tlaku súhlasil iba s vyslaním jednotiek mimo územie Kábulu, ale na výzvu o väčšej participácii Francúzska reagoval iba vyslaním dvoch vrtuľníkov z jednotiek podporujúcich operáciu Trvalá sloboda¹³⁹.

Jacques Chirac dlhodobo podporoval intervenciu v Afganistane, ale v postojoch k úlohe NATO v misii ISAF bol už zdržanlivejší. Dôležité bude následne porovnať jeho postoje s vojenskou účasťou Francúzska na misii ISAF.

3.2.2 Vojenská účasť Francúzska v ISAF za Jacquesa Chiraca

Francúzske útoky začali spolu s americkou inváziou 7. októbra 2001. Chirac po dohode s Bushom vyslal najprv na pomoc operácii Trvalá sloboda jednu fregatu a niekoľko prieskumných stíhacích lietadiel Mirage¹⁴⁰. Po dohode z Bonnu do bojov poslal aj najmodernejšiu (v máji 2001 odovzdanú do armády) lietadlovú loď v západnej Európe Charles de Gaulle. Dodnes je to jediná lietadlová loď na jadrový pohon vo všetkých krajinách EÚ (na svete nimi disponujú iba USA a Ruská federácia). Po schválení misie ISAF Bezpečnostnou radou OSN vyslal Chirac koncom decembra 2001 na podporu operácií Trvalá sloboda a ISAF námornú misiu Herakles v dĺžke šesť mesiacov¹⁴¹, ktorá okrem lietadlovej lode obsahovala aj tri fregaty, jednu ponorku, niekoľko desiatok bojových a prieskumných stíhacích lietadiel a jedno tankovacie lietadlo. Chirac sa vďaka takejto masívnej podpore bojov v Afganistane mohol tešiť nesmiernej priazni prezidenta Busha: „Francúzsko vyslalo jednu štvrtinu svojho námorníctva, aby pomohlo misii Trvalá sloboda.“¹⁴²

Čo sa týka účasti v samotnej misii ISAF, tak Chirac už nebol taký štedrý. Na úvod keď bola misia ISAF v počte 4 tisíc mužov prispel Chirac približne 550 vojakmi (teda približne 13,7 percentami) na stabilizáciu bezpečnosti v okolí Kábulu. Túto misiu

¹³⁸ NATO summit - Press briefing given by President Chirac following the summit (excerpts), Istanbul [online]. French Embassy in UK. 26. 9. 2004 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/NATO-summit-Press-briefing-given>>

¹³⁹ Press conference given by M. Jacques Chirac, President of the Republic, following the NATO summit (excerpts), Riga [online]. French Embassy in UK. 29. 11. 2006 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/President-Chirac-s-post-summit>>

¹⁴⁰ GUISNEL, J. *Chronologie de l'engagement français en Afghanistan* [online]. Le Point. 11. 2. 2009 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.lepoint.fr/actualites-monde/2009-02-11/chronologie-de-l-engagement-francais-en-afghanistan/1648/0/316138>>

¹⁴¹ DENIS, A. *La Marine nationale et l'affaire afghane, Opération Héraclès* [online]. 2004 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://ifm.free.fr/htmlpages/pdf/2004/463-denis.pdf>>

presadzovali Francúzi aj napriek zmenám v štruktúre velenia samotnej misie po vstupe NATO¹⁴³. Nevôľa Chiraca zdieľať bezpečnostné riziká misie ISAF je možné ilustrovať nasledujúcim faktom: celková vojenská sila misie ISAF od roku 2001 stúpala zo 4000 vojakov na 36 700 v máji 2007. Francúzska vojenská sila pri NATO stúpala za rovnaké obdobie z 550 vojakov na 1000. To znamená, že zastúpenie Francúzska v ISAF kleslo z 13,7% na 2,7% a ostatné krajiny participujúce na ISAF potichu prebrali veľkú časť pôvodnej Francúzskej zodpovednosti za vývoj v Afganistane. Chirac bol neoblomný aj keď sa vyostřil medzinárodný tlak pred samitom v Rige v roku 2006 odkázal, že: „nemáme v úmysle zvýšiť našu vojenskú silu v Afganistane.“¹⁴⁴

Chirac spolu s ministerkou obrany Alliot-Marie vždy obhajovali Francúzsko tým, že je napriek kritike stále štvrtým prispievateľom do vojenských zložiek misie ISAF¹⁴⁵. Tento fakt ale zatienuje skutočnosť, že väčšinu navýšenia prebrali na seba Spojené štáty americké. Je zaujímavé že napriek tomu, že Chirac verbálne bojoval proti americkému unilateralizmu nezabránil mu v prípade misie ISAF, keďže Američania tvorili v máji roku 2007 približne 40% misie¹⁴⁶. O to zaujímavejšie tento fakt vyznie vzhľadom na skutočnosť, že ešte v roku 2006 niektorí analytici označovali misiu ako úspešnú¹⁴⁷ a Francúzi mohli väčšou účasťou zvýšiť svoj medzinárodný kredit. Chirac tak neurobil a môžeme sa len domnievať, či kvôli nevôli voči NATO alebo kvôli dlhodobej nevôli proti francúzskemu angažovaniu sa v Afganistane na domácej politickej scéne. Jediný pozitívny moment zo strany Francúzska voči vojenskej časti misii ISAF bolo vymenovanie francúzskeho generála Jean-Louisa Pya za veliteľa ISAF medzi augustom 2004 až februárom 2005, ale ani on nedokázal zamedziť upadajúcej váhe Francúzska v misii ISAF.

Chiracove vyhlásenia sa potvrdili a skepsa vo vyhláseniach sa odzrkadlila aj vo veľkosti francúzskej participácie na misii ISAF. Vojenská podpora kopírovala najskôr

¹⁴² *President Thanks World Coalition for Anti-Terrorism Efforts*. (2002).

¹⁴³ ABRAMOWITZ, M.; CONSTABLE, P. *Bush to Pursue Fresh NATO Commitments* [online]. The Washington Post. 28. 11. 2006 [cit. 2012-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/27/AR2006112700525.html>>

¹⁴⁴ *Chirac: la France est prête à "durcir son dispositif" en Afghanistan* [online]. Representation of France to the NATO. 2006 [cit. 2012-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Chirac-la-France-est-prete-a>>

¹⁴⁵ *Présence française "souhaitée et nécessaire" en Afghanistan* [online]. Representation of France to the NATO. 2005 [cit. 2012-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Presence-francaise-souhaitee-et>>

¹⁴⁶ *NATO Placemat Archives of ISAF* [online]. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.isaf.nato.int/isaf-placemat-archives.html>>

¹⁴⁷ PERRET, Q. (2006). *NATO and the Future of European Security Policy*, Fondation Robert Schuman: European Issues. č. 47. s. 2

pozitívne vyhlásenia, ale neskôr, podobne ako Chiracove vyhlásenia, už stagnovala. Akým spôsobom sa ale postavil k nevojenským úlohám v rámci ISAF?

3.2.3 Prístup Chiraca k rekonštrukčnej stránke ISAF

Chirac od začiatku ťaženia v Afganistane zdôrazňoval aj ďalšie aspekty misie a následnej obnovy Afganistanu. Napríklad v roku 2002 na tlačovej konferencii po skončení samitu NATO v Prahe zdôraznil, že: „bitku (v Afganistane) je potrebné vybojovať v rôznych oblastiach, za použitia širokej palety rozličných možností.“¹⁴⁸ Za Chiraca sa v tomto smere Francúzi sústredili najmä na tréning vojenských dôstojníkov Afganskej národnej armády v rámci misie Épidote (od mája 2002), ďalej na tréning a operačnú podporu Afganskej národnej armády v rámci OMLT (Operational Mentoring and Liaison Teams) a tiež zdôrazňovali dôležitosť prezidentských a legislatívnych volieb, pri ktorých presadzovali v rámci ISAF výraznejšiu bezpečnostnú podporu.

Napriek týmto aktivitám bol Chirac proti významnej politicko-humanitárnej úlohe NATO v misii ISAF. K tejto téme sa vyjadril na samite NATO v Rige: „Je treba znovu nasmerovať NATO na vojenské operácie.“¹⁴⁹ Prejavom odporu k významnejšej úlohe NATO pri rozvojových aktivitách Afganistanu je aj fakt, že sa Francúzi ako jedna z mála krajín ISAF postavili proti americkému nápadu Provinčných rekonštrukčných tímov (PRT). Francúzsko za Chiraca zastávalo názor, že Afganci majú byť sami zodpovední za vybudovanie Afganistanu: „Francúzski činitelia sa domnievajú, že afganská vláda sa musí sama naučiť riadiť krajinu, a že NATO a partnerské štáty to nemôžu urobiť namiesto Kábulu.“¹⁵⁰

V roku 2006 navrhol Jacques Chirac vytvorenie tzv. Kontaktnej skupiny, ktorá by bola tvorená štátmi ISAF, Afganskou vládou, okolitými štátmi a medzinárodnými organizáciami ako je napr. Svetová Banka alebo EÚ. Jej cieľom mala byť lepšia koordinácia rekonštrukčných aktivít a zacielenie NATO výlučne na vojenské operácie, ale nápad nakoniec štáty odmietli. Čo sa týka priamo vyplatenej humanitárnej pomoci

¹⁴⁸ NATO summit - Speech by M. Jacques Chirac at the meeting of the North Atlantic Council Heads of State and Government. (2002).

¹⁴⁹ *Afghanistan: il faut recentrer l'Otan sur les opérations militaires (Chirac)* [online]. Representation of France to the NATO. 2006 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Afghanistan-il-faut-recentrer-l>>

¹⁵⁰ GALLIS, P. (2006). *NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance, CRS Report for Congress*. Washington: Congressional Research Service, The Library of Congress. s. 16

zo strany Francúzska tak tá v rokoch 2006-2007 tvorila ročne sumu medzi 8 až 11 mil. eur¹⁵¹.

ISAF už za čias Chiraca bola najdôležitejšou misiou NATO a zmenila pohľad Francúzska na úlohy a región pôsobnosti NATO¹⁵². Chirac trval na tom, že z NATO sa nemá stať univerzálna politická organizácia akou je OSN¹⁵³, ale má ostať vojenskou organizáciou ako bola do začiatku misie ISAF, ale na globálnej úrovni¹⁵⁴. Chiracov skeptický postoj voči ISAF zdokumentovaný nielen chladnými vyjadreniami ale aj nedostatočnou vojenskou účasťou budeme v nasledujúcej podkapitole porovnávať s vyhláseniami a činmi jeho nástupcu, Nicolasa Sarkozyho.

3.3 Sarkozy a ISAF

3.3.1 Postoje Sarkozyho ku konfliktu v Afganistane, k boju proti terorizmu a vývoj postoja k ISAF

Nicolas Sarkozy sa dostal do povedomia zahraničia svojou tlačovou besedou k zahraničnej politike z 28. februára 2007 počas jeho predvolebnej kampane¹⁵⁵. Za hlavný cieľ označil tradične zaistenie ochrany a nezávislosť Francúzska prostredníctvom jadrového odstrašovania. Tiež poznamenal: „Naša bezpečnosť je prepojená s bezpečnosťou Európy a Atlantickej aliancie.“ Ubezpečil, že „Francúzsko ostáva jedným z najaktívnejších členov (NATO) a jedným z (jeho) hlavných prispievateľov. (...) Mohutne sa angažuje v jej operáciách, na Balkáne a v Afganistane.“ Na záver krátkeho úseku k NATO nakoniec prelomovo poznamenal: „Niekdedy je Atlantická aliancia dávaná do protikladu k *Europe de la défense*. Tento prístup je sterilný. Európania, tak ako Američania, potrebujú obe. Nie sú nahraditeľné, ale dopĺňajú sa.“ Týmto výrokom začalo to, čo niektorí nazývali *rupture* (zlom) v zahraničnej politike Francúzska. Sarkozy sľuboval „znovuzaloženie“ francúzskej zahraničnej politiky po vzore Charlesa de Gaulla a s veľkými očakávaniami v zahraničí bol zvolený v máji 2007 za prezidenta.

¹⁵¹ OECD Stats

¹⁵² GALLIS, P. (2006). s. 16

¹⁵³ CHIRAC, J. *Europe must shoulder its share of the Nato burden* [online]. The Guardian. 28. 11. 2006 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2006/nov/28/comment.nato>>

¹⁵⁴ GALLIS, P. (2006). s. 16

¹⁵⁵ *Discours de Nicolas Sarkozy, Conférence de la presse sur la politique internationale.* (2007).

Konkrétnejší záväzok oznámil 7. novembra 2007 na prvej pracovnej ceste v Amerike vo svojom príhovore na pôde amerického kongresu¹⁵⁶. Oznámil neobmedzenú podporu misii v Afganistane: „Dnes vám slávnostne hovorím: Francúzsko ostane v Afganistane tak dlho, ako to bude nutné, pretože to, o čo sa bojuje v tejto krajine je budúcnosť našich hodnôt a Severoatlantickej aliancie (...) Amerika sa môže spoľahnúť na Francúzsko v boji proti terorizmu.“ Na záver príhovoru oznámil aj svoj záväzok voči NATO: „Existuje viac kríz ako kapacít, ktoré by im boli schopné čeliť. NATO nemôže byť všade. Európska únia musí byť schopná konať (...) Chceme potvrdiť svoj záväzok voči NATO: čím viac bude *Europe de la défense* funkčná, o to viac bude Francúzsko presvedčené o opätovnom návrate na svoje miesto v NATO.“

Ďalší významný postoj prezentoval Sarkozy prostredníctvom spomínanej Bielej knihy z roku 2008, ktorú nechal vypracovať nezávislou komisiou iba dva mesiace po nástupe do funkcie: „Hlavnou úlohou Aliancie je kolektívna obrana v kontexte uvedomenia si nových rizík (...) vrátane masového terorizmu. Aliancia má taktiež za úlohu zvládanie kríz alebo stabilizáciu konfliktných zón s použitím medzinárodných kapacít a súčinnosti spojeneckých síl. Na druhej strane, úlohy Aliancie v otázkach civilnej bezpečnosti a rozvojovej pomoci sú diskutabilné.“¹⁵⁷ Napriek tomu, že vo svojich prejavoch Sarkozy podporoval úlohu Aliancie v Afganistane oveľa viac ako Chirac, v úlohách NATO pri rekonštrukcii Afganistanu si ostali veľmi podobní, čo potvrdzujú aj niektorí analytici z druhej strany Atlantiku¹⁵⁸. Je zaujímavé, že v rámci Sarkozyho Bielej knihy je Afganistan spomínaný 6 krát, ale ani raz do hĺbky, kde by boli prezentované konkrétne ciele pre francúzsku bezpečnostnú politiku v súvislosti s vývojom v Afganistane. Konflikt tam je vždy spomínaný spolu s bezpečnostnými úlohami NATO alebo rekonštrukčnými snahami EÚ.

V pozitívnej rétorike pokračoval Sarkozy aj naďalej. V apríli 2008 oznámil na samite v rumunskej Bukurešti, že jednotky ISAF doplní o ďalší francúzsky prápor¹⁵⁹. Ale tentoraz už nie na zaistenie bezpečnosti v Kábule ako bolo zvykom za Chiraca, ale

¹⁵⁶ *Congrès des États-Unis d'Amérique, Discours de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République française* [online]. Washington. 7. 11. 2007 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2007/congres-des-etats-unis-d-amerique.7569.html>>

¹⁵⁷ *Défense et Sécurité nationale. Le Livre Blanc*. Paríž: Odile Jacob/La Documentation Française. 2008. s. 107

¹⁵⁸ MICHEL, L. *Quelle place pour la France dans l'OTAN?*. Le Monde, 5. 6. 2007

¹⁵⁹ *NATO summit – Speech by M. Nicolas Sarkozy, President of the Republic, Bucharest* [online]. French Embassy in UK. 3. 4. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/President-Sarkozy-speaks-at.html>>

na posilnenie kapacít ISAF v nebezpečnejšej východnej časti Afganistanu. V júli 2008, počas prebiehajúcej americkej prezidentskej kampani na spoločnej tlačovej besede s kandidátom na prezidenta, Barackom Obamom, Sarkozy oznámil, že „v Afganistane, nemáme právo na prehru.“¹⁶⁰ Chirac takýmto spôsobom nezasahoval do amerických volieb a Sarkozy takto okázalo jednak vyjadroval svoje nadšenie voči USA a taktiež spolupráci NATO v Afganistane.

Na domácej pôde si týmto postojom skôr škodil¹⁶¹. V apríli 2008 v Národnom zhromaždení označil predseda parlamentného klubu Socialistickej strany Nicolasa Sarkozyho za prezidenta „posadnutého atlantizmom.“¹⁶² Okrem toho, že rezolútne socialisti nesúhlasili s navýšením počtu vojakov v Afganistane tak nesúhlasili ani s presunom vojakov z Kábulu do nebezpečnejších častí Afganistanu. Vtedy šéf Socialistickej strany a dnes už novozvolený francúzsky prezident Francois Hollande, podporil vyjadrenie nedôvery Sarkozyho vláde a argumentoval tým, že väčším zbližením s USA Francúzsko stratí nezávislosť na vojenskom rozhodovaní.¹⁶³ Aj keď Sarkozyho vláda prežila v súvislosti s francúzskym angažovaním sa v Afganistane hlasovanie o dôvere vláde aj v roku 2008, aj v roku 2009, tak tvrdým stretom s opozíciou sa nevyhla do konca volebného obdobia.

Aj v roku 2009 pokračoval Sarkozy v pozitívnej rétorike smerom k misii v Afganistane. V príhovore k Zahraničnému diplomatickému zboru v januári povedal, že: „Francúzsko ostane v Afganistane, lebo budúcnosť tejto krajiny je rozhodujúcou výzvou pre celosvetovú bezpečnosť.“¹⁶⁴ Toto vyhlásenie by sa dalo označiť za vrchol prístupu oboch prezidentov k misii aliancie v Afganistane. Sarkozy si tak pripravil pôdu na aprílový samit NATO v Štrasburgu, kde Francúzsko vstúpilo do vojenských štruktúr NATO, teda do Výboru NATO pre vojenské plánovanie. V súvislosťou s angažovanosťou Francúzska po vstupe do týchto štruktúr, ale treba spomenúť, že v Bielej knihe k národnej obrane sa píše, že francúzsky návrat neznamená automatickú

¹⁶⁰ Sarkozy: "en Afghanistan, nous n'avons pas le droit de perdre" [online]. Representation of France to the NATO. 25. 7. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfFrance-otan.org/Sarkozy-en-Afghanistan-nous-n>>

¹⁶¹ MORELLI, V.; BELKIN, P. (2009). *NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance*, CRS Report for Congress. Washington: Congressional Research Service, The Library of Congress. s. 27

¹⁶² ROGER, P. *L'opposition française craint un „enlèvement“ en Afghanistan*. Le Monde. 3. 4. 2008.

¹⁶³ *French parliament rejects no-confidence motion against government on Afghanistan, NATO*. International Herald Tribune. 8. 4. 2008.

¹⁶⁴ *Présentation des vœux au corps diplomatique étranger, Discours de M. Le Président de la République Française* [online]. Elysee.fr. 16. 1. 2009 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2009/presentation-des-voeux-au-corps-diplomatique.6852.html?search=Afghanistan&xtmc=afghanistan&xcr=2>>

angažovanosť Francúzska v akýchkoľvek konfliktoch a naďalej si Sarkozy prenechal „slobodu rozhodnutia v akýchkoľvek prípadoch“¹⁶⁵. A to aj napriek tomu, že vo väčšine konfliktov bolo Francúzsko prítomné a bolo jedným z hlavných prispievateľom do operácií NATO a taktiež do misie ISAF. Týmto zostal Sarkozy z časti verný gaullistickej tradícii v samostatnej zahraničnej politike, ale zároveň dokázal presadiť najväčšiu zahraničnopolitickú zmenu od čias generála de Gaulla. Aj keď dopad zmeny bol mnohými spochybnený, Sarkozy si nenechal ujsť šancu svoje rozhodnutie pochváliť. Urobil tak po dvoch rokoch v roku 2011 po konflikte v Lýbii: „NATO sa ukázalo ako nenahraditeľný nástroj v službách našich vojenských operácií.“¹⁶⁶

Po neúspešnom posune *Europe de la défense* počas francúzskeho predsedníctva v Rade EÚ v roku 2008 sa obranná politika začala vytrácať zo Sarkozyho portfólia priorit. NATO nedokázalo nadviazať na vojenský úspech ISAF a postupne, aj napriek niekoľkým úspešným voľbám a zvýšením životnej úrovne obyvateľov, sa Afganistan stával nebezpečnejší. Graf 6 na nasledujúcej strane poukazuje na mnohonásobne zvýšenie počtu útokov členov Talibanu v Afganistane medzi rokmi 2008 až 2010. Zadné stĺpce poukazujú na samotné počty útokov a predné stĺpce poukazujú na medziročné zmeny počtu útokov.

Barack Obama na situáciu reagoval zvýšením počtu amerických vojakov o 30 tisíc na celkovo približne 90 tisíc amerických vojakov z celkovej sily 130 tisíc vojakov ISAF. Nicolas Sarkozy zvýšil zastúpenie Francúzska na približne 4 tisíc. Misia ISAF sa touto amerikanizáciou dostala do záverečnej fázy podpory zo strany ostatných participujúcich štátov¹⁶⁷. Aj keď USA dúfali, že po takomto rozhodnutí pridajú ostatné štáty na podpore ISAF tak ďalšia podpora skôr stagnovala, rovnako ako výška rozpočtov na obranu. V rovnakom období sa naplno ukázali dopady celosvetovej finančnej krízy a štáty, vrátane Francúzska si nemohli verejne dovoliť takú účasť na misii v Afganistane ako dovtedy. Negatívne sa odrážala aj zhoršujúca sa bezpečnostná situácia v Afganistane, najmä z dôvodu, že ešte ani 9 rokov po začatí misie nebol potrestaný najhládanejší terorista zo všetkých - Usama bin Ládin. Túto náladu je možné zachytiť aj v prejave prezidenta Sarkozyho k Zahraničnému diplomatickému zboru z

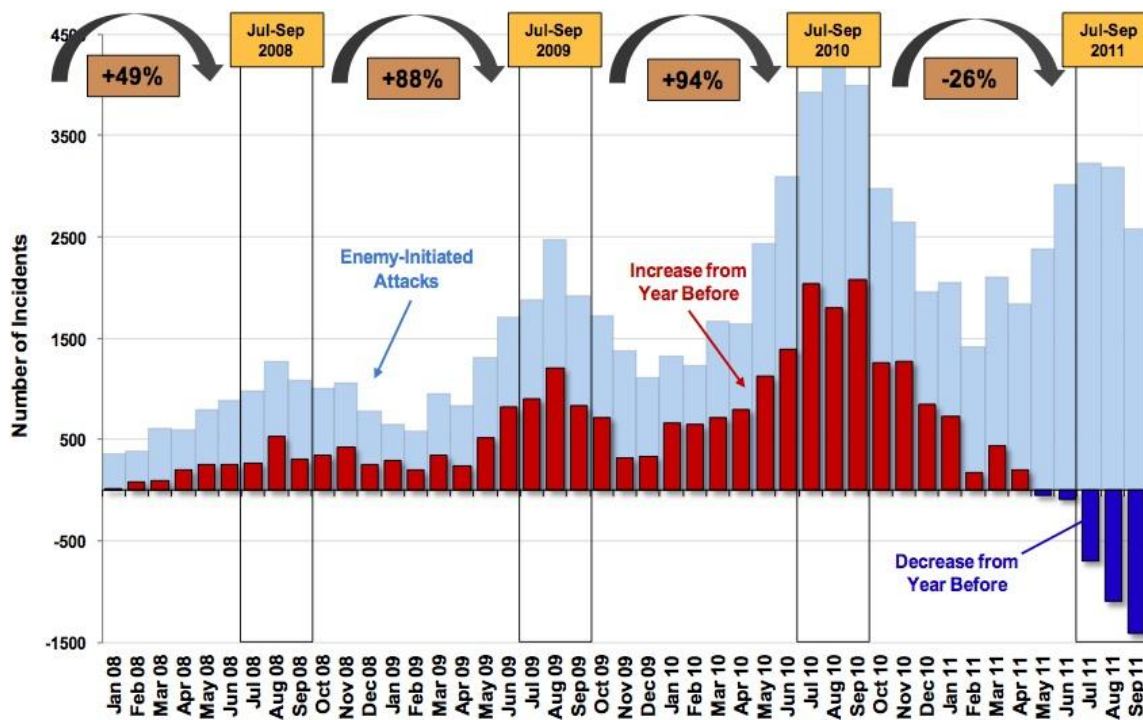
¹⁶⁵ *Défense et Sécurité nationale. Le Livre Blanc.* (2008). s. 110

¹⁶⁶ *Nicolas Sarkozy se félicite du rôle de la France au sein de l'Otan* [online]. 20minutes.fr. 31. 8. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.20minutes.fr/article/778782/nicolas-sarkozy-felicite-role-france-sein-otan>>

¹⁶⁷ HOEHN, A.; HARTING, S. (2010). s. 1

januára 2010, kde polemizuje aj nad tým, aby Afganci prevzali zodpovednosť za bezpečnosť v Afganistane¹⁶⁸.

Graf 6 - Vývoj počtu ozbrojených útokov v Afganistane a ich medziročné zmeny

Zdroj: NATO

Prvého mája 2011 sa podarilo americkým špeciálnym zložkám zastreliť v Pakistane sa ukrývajúceho Usamu bin Ládina a za necelé dva mesiace oznámil americký prezident Obama čiastočný odsun amerických jednotiek z Afganistanu, ktorý by mal byť ukončený v roku 2014¹⁶⁹. K odsunu sa pripojil aj Sarkozy¹⁷⁰ a symbolicky tak neodštartoval iba koniec Francúzska v Afganistane, ale odštartoval tak aj začiatok svojej neúspešnej kampane za znovuzvolenie do Elyzejského paláca.

¹⁶⁸ *Présentation des vœux au corps diplomatique étranger, Discours de M. Le Président de la République Française* [online]. Elysee.fr. 22. 1. 2010 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2010/voeux-au-corps-diplomatique-etranger.6841.html?search=Afghanistan&xtmc=Afghanistan&xcr=2>>

¹⁶⁹ MACASKIL, E. *Afghanistan withdrawal: Barack Obama says 33,000 troops will leave next year* [online]. The Guardian. 23. 6. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2011/jun/23/afghanistan-withdrawal-barack-obama-troops>>

¹⁷⁰ *Les Etats-Unis et la France vont se retirer d'Afghanistan* [online]. Express. 23. 6. [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/les-etats-unis-et-la-france-vont-se-retirer-d-afghanistan_1005269.html>

3.3.2 Vojská účasť Francúzska v ISAF za Nicolasa Sarkozyho

Vojská účasť Francúzska počas Sarkozyho funkčného obdobia vo veľkej miere korešpondovala s vyjadreniami prezidenta. V grafe 7 na nasledujúcej je možné porovnať vývoj celkového počtu a počtu francúzskych vojakov v misii ISAF od roku 2003 až do konca roku 2011. Ako bolo preukázané v prvej časti tejto kapitoly, tak Jacques Chirac nereagoval na zvyšovanie počtu vojakov. Nicolas Sarkozy sa preto ocitol po zvolení v neprijemnej situácii z pohľadu záväzkov voči misii v Afganistane. Po zverejnení diplomatických depeší cez portál Wikileaks sa zistilo, že ku koncu roka 2007 sa americká veľvyslankyňa pri NATO dokonca explicitne sťažovala na nedostatočné plnenie záväzkov Francúzska na misii ISAF¹⁷¹. Sarkozy naštartoval faktickú zmenu voči ISAF v Bielej knihe, kde sa píše: „Renovácia (účasti Francúzska v NATO) musí spôsobiť lepšie rozdelenie zodpovedností medzi Američanmi a Európanmi.“¹⁷² Prvý reálny posun nastal po samite v Bukurešti v roku 2008, kde sa Sarkozy zaviazal vyslať dodatočných 800 vojakov¹⁷³.

Dlhodobu Sarkozy zvyšoval počet vojakov z tisíc až na 4 tisíc v roku 2010. Za jeho funkčné obdobie stúpol celkový počet vojakov z 36 tisíc až na 130 tisíc. Vyplýva z toho, že napriek štvornásobnému nárastu počtu francúzskych vojakov nezvýšil významne pomer Francúzov k celkovému počtu vojakov (stále približne 3%) a tzv. „zdieľanie rizika“ misie ISAF na strane Francúzska ostalo nezmenené od čias Jacquesa Chiraca. V roku 2011 po ohlásenom odchode jednotiek ISAF sa pridal na stranu amerického prezidenta Obamu a súhlasil s odchodom v roku 2014, ale po útokoch a úmrtí štyroch francúzskych vojakov v Afganistane v januári 2012 preložil definitívny odchod vojakov na rok 2013¹⁷⁴. Toto rozhodnutie bolo motivované najmä kulminujúcou predvolebnou kampaňou. Sarkozy tak reagoval na návrh protikandidáta a súčasného prezidenta Hollanda, ktorý v rámci kampane oznámil odchod Francúzska z Afganistanu už na koniec roku 2012. Tento vývoj bol kritizovaný zo strany USA¹⁷⁵ a Svetová Banka

¹⁷¹ *WikiLeaks: NATO-Afghanistan: Pressing Allies on ISAF Force* [online]. WikiLeaks. 7. 11. 2007 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://wikileaks.org/cable/2007/11/07USNATO610.html>>

¹⁷² *Défense et Sécurité nationale. Le Livre Blanc.* (2008). 107

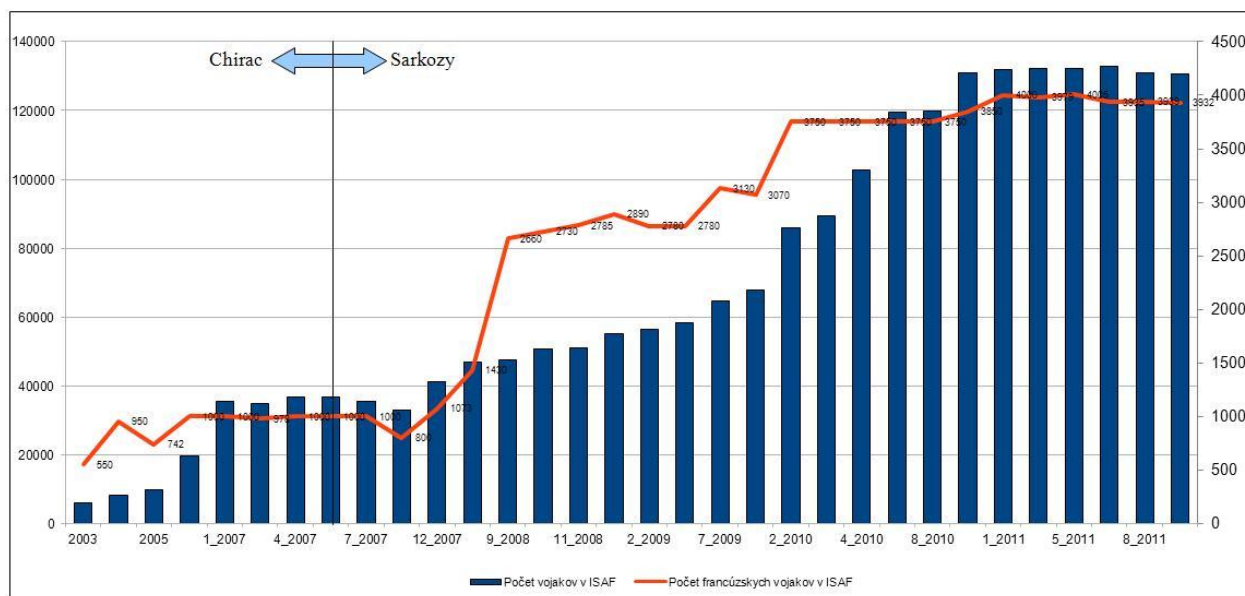
¹⁷³ SYNOVITZ, R. *Afghanistan: France Offers Troops To Bolster ISAF Mission* [online]. Radio Free Europe. 3. 4. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1079729.html>>

¹⁷⁴ BARLUET, A. *Sarkozy fixe à 2013 le retrait d'Afghanistan* [online]. Le Figaro. 27. 1. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.lefigaro.fr/international/2012/01/27/01003-20120127ARTFIG00488-sarkozy-fixe-a-2013-le-retrait-d-afghanistan.php>>

¹⁷⁵ KING, L. *France's Afghanistan decision raises worries.* Los Angeles Times [online]. 29. 1. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://articles.latimes.com/2012/jan/29/world/la-fg-afghanistan-france-20120129>>

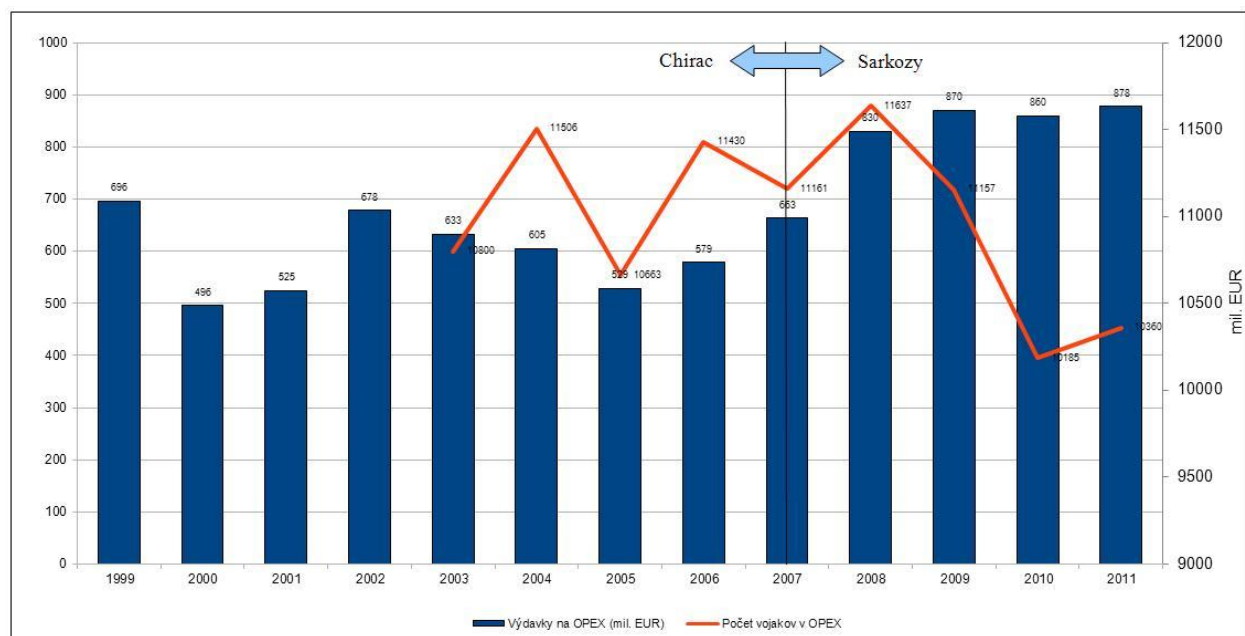
vo svojich odporúčaníach pre úspešný rozvoj Afganistanu po roku 2014 vyslovene odporučila, aby „znižovanie medzinárodnej prítomnosti bolo postupné, predpovedateľné a usporiadané“¹⁷⁶.

Graf 7 - Vývoj celkového počtu a počtu francúzskych vojakov v misii ISAF medzi rokmi 2003 až 2011

Zdroj: Press and Media Service, NATO HQ; Placemat Archive; MoD USA; MFA FR

Graf 8 - Vývoj výdavkov a vojakov OPEX medzi rokmi 1999 až 2011

Zdroj: Ministerstvo obrany Francúzskej republiky

¹⁷⁶ The World Bank. (2011). *Transition in Afghanistan: Looking Beyond 2014, Executive Summary*. [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW:

Vo vojenskej otázke misie ISAF významne rezonovala aj kritika zvyšujúcich sa verejných výdavkov. V nasledujúcom grafe 8 je možné si porovnať výdavky a počet vojakov Francúzska v zahraničných misiách (v preklade OPérations EXtérieures-OPEX).

Z grafu vyplýva, že počas Chiracovej prvej vlády so socialistami financovanie klesalo až do teroristických útokov z 11. septembra 2001. Po jednorazovom zvýšení za druhej Chiracovej vlády postupne sa financovanie zahraničných misií znižovalo. Po príchode Nicolasa Sarkozyho sa financovanie zahraničných misií, vrátane Afganistanu výrazne zvýšilo z približne 620 miliónov eur ročne v roku 2007 na viac ako 800 miliónov eur ročne v roku 2011. Keďže iba v roku 2008 išlo na misiu v Afganistane niečo medzi 150 a 200 miliónov eur¹⁷⁷, počty vojakov v zahraničných misiách celkovo klesali, no v Afganistane stúpali, tak je pravdepodobné, že väčšina zvýšenia išla na misiu v Afganistane. Aj keď sa zdal rozpočet francúzskej opozícií príliš veľký, tak v porovnaní s 68 miliardovým vojenským rozpočtom Americkej misie v Afganistane je zanedbateľný¹⁷⁸.

Z hľadiska vojenskej účasti Francúzska za Nicolasa Sarkozyho treba ešte spomenúť, že podobne ako Jacques Chirac aj Sarkozy, na konci roku 2010, vyslal jedinu francúzsku lietadlovú loď s rozsiahlym doprovodom do Afganistanu.

3.3.3 Prístup Sarkozyho k rekonštrukčnej stránke ISAF

Ako sme spomenuli, Sarkozy hľadel na rekonštrukčnú stránku ISAF podobne ako Chirac. NATO nepovažoval ako správnu organizáciu na poskytnutie takejto pomoci, ale považoval ju najmä za organizáciu kolektívnej obrany. Podobne ako Chirac, aj Sarkozy nesúhlasil s vyslaním Provinčného rekonštrukčného tímu do Afganistanu. A to aj napriek naliehaniu a žiadosti zo strany Spojených štátov¹⁷⁹. Sarkozy sa v roku 2008 pokúsil o oživenie Chiracovej myšlienky a vytvorením „Kontaktnej skupiny“ s okolitými krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom zefektívniť rekonštrukčné kapacity, výcvikové kapacity pre Afganskú políciu a armádu¹⁸⁰.

<<http://siteresources.worldbank.org/AFGHANISTANEXTN/Resources/305984-1297184305854/AFTransition.pdf>>

¹⁷⁷ ROGER, P. (2008).

¹⁷⁸ *The Military Balance*. (2010). London: The International Institute for Strategic Studies. s. 24.

¹⁷⁹ *WikiLeaks: NATO-Afghanistan: Pressing Allies on ISAF Force*. (2007).

¹⁸⁰ NOUGAYREDE, N. Les Européens s'organisent pour peer plus face aux Américains en Afghanistan. *Le Monde*. 20. 2. 2009

V júni 2008, rok po svojom zvolení, nadviazal tiež na pravidelné podporné konferencie pre Afganistan a zorganizoval v Paríži Medzinárodnú konferenciu na podporu pre Afganistan, na ktorej bolo Afganistanu prisľúbených spolu viac ako 20 miliárd dolárov. Bola to rekordná suma v histórii podporných konferencií. Posun nastal aj z hľadiska priamo vyplatenej humanitárnej pomoci zo strany Francúzska: v porovnaní s Chiracom z roku 2007 a jeho 11 miliónmi eur, Sarkozy Afganistanu poskytol v roku 2010 až 51 miliónov eur¹⁸¹.

3.4 Komparácia a závery voči NATO

Z rozdielnych prístupov a vývoja vzťahov prezidentov Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho k misii ISAF vyplynulo niekoľko všeobecných záverov nielen vo vzťahu k misii ISAF, ale aj k NATO:

1. **Nicolas Sarkozy vyjadroval oveľa väčšiu podporu úlohe NATO v Afganistane ako Jacques Chirac.** Chirac po začiatkovej podpore operácií v Afganistane potvrdil svoj skeptický postoj voči NATO a k jej úlohám v obnove Afganistanu sa stavал neutrálne až skepticky. Sarkozy od začiatku významne podporoval aliančné snahy v Afganistane a dokonca sľúbil, že Francúzsko ostane v Afganistane pokiaľ to bude potrebné.

2. **Sarkozy zvýšil po vstupe do Vojenského plánovacieho výboru NATO v porovnaní so Chiracom vojenskú prítomnosť v Afganistane približne štvornásobne.** Nedostatkom voči záväzkom k NATO ostáva fakt, že aj tak ku koncu roku 2011 tvoril počet francúzskych vojakov iba niečo viac ako 3% z celkovej vojenskej sily ISAF, čo bolo približne rovnako ako na konci funkčného obdobia Jacquesa Chiraca.

3. Aj keď boli obaja zo začiatku svojho pôsobenia za návrat Francúzska do NATO, podarilo sa to až Sarkozymu. Sarkozy aj po vstupe do vojenskej štruktúry NATO trval na slobodnom rozhodovaní Francúzska v prípade podpory a účasti na misiách NATO. **Tým potvrdil svoju lojalitu ku gaullistickej tradícii, ktorá vo väčšej miere prevažovala u Jacquesa Chiraca.**

4. Obaja zdieľali podobné postoje k úlohe NATO pri rekonštrukcii Afganistanu **a rovnako odmerane sa stavali k rekonštrukčným návrhom v rámci NATO.**

¹⁸¹ OECD Stats

5. K postupnej amerikanizácii ISAF sa stavali mierne odlišne. Nicolas Sarkozy ju videl ako príležitosť zlepšiť postavenie a bezpečnosť Francúzska; Chirac sa k nej staval odmerane a bál sa znovunastolenia unilateralizmu. Oboch ich spájali spoločný cieľ, teda zvýšenie sily Francúzska na medzinárodnom poli.

6. Obaja boli výrazne ovplyvnení domácou politickou scénou a preto ich niektoré negatívne postoje voči ISAF je možné vysvetliť jedine prostredníctvom vývoja domácej politiky a prezidentskými voľbami. U Jacquesa Chiraca je to prvotná nevôľa k prebratiu ISAF NATO a u Nicolasa Sarkozyho sa jedná o návrh stiahnuť jednotky o rok skôr ako to navrhol Barack Obama. Oboch nálada vo Francúzsku donútila prehodnotiť prvotne pozitívny prístup. Chirac aj Sarkozyho približne rok pred prezidentskými voľbami.

Z uvedených zistení vyplýva, že jediný reálny zlom (*rupture*) medzi Chiracom a Sarkozym vo vzťahu k ISAF a Afganistanu nastal iba vo vyhláseniach a formálnom vstupom do vojenských štruktúr NATO. Aj napriek zvýšeniu počtu vojakov v misii sa vplyv Francúzska nezvýšil a ani Sarkozy nedokázal nakoniec odolať vnútropolitickým tlakom vo Francúzsku. Nakoniec aj on sa postavil relatívne negatívne voči misii ISAF a zaradil sa tak na úroveň prezidenta Chiraca.

Francúzski analytici z Nadácie Roberta Schumana v roku 2006 naznačili, že od úspechu v misii ISAF sa bude odvíjať aj budúcnosť samotného NATO¹⁸². V tejto súvislosti bude kľúčové či doterajšia obmedzená prítomnosť Francúzska v Afganistane nebude nahradená absolútnym a urýchlenným stiahnutím zo strany Francoisa Hollanda. Tým by bola zmarená dlhoročná snaha o zblíženie Francúzska a NATO.

¹⁸² PERRET, Q. (2006). s. 4.

Záver

Aj keď francúzski prezidenti sú garantmi zahraničnej a bezpečnostnej politiky, tak dnešné multilaterálne usporiadanie medzinárodných vzťahov im neumožňuje ju meniť tak, ako to bolo možné počas Studenej vojny. Relatívna autonómia zahraničnej politiky od prezidentov Chiraca aj Sarkozyho vyplýva najmä z toho, že obaja v zásade vychádzali počas pôsobenia v Elyzejskom z Bielych kníh o obrane, ktoré vypracovali viac-menej nezávislí odborníci. Pred májovými prezidentskými voľbami, ktoré vyhral socialistický kandidát Francois Hollande sa diskutovalo o nutnosti vypracovania novej Bielej knihy a čiastočne sa diskutovalo v odborných kruhoch aj o zapojení sa Francúzska do Jadrovej plánovacej skupiny NATO¹⁸³. Vývoj francúzskych zahraničných vzťahov sa teda už nevyvíja v skokoch a do určitej miery odráža názor väčšiny francúzskych odborníkov na obranu a taktiež vo väčšej miere reflektuje nálady francúzskeho obyvateľstva.

Napriek tomuto zisteniu nebolo možné ignorovať stále významný vplyv Jacquesa Chiraca a Nicolasa Sarkozyho na zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Z ich postojov a politických rozhodnutí voči misiám Artemis v Kongu, EUFOR v Čade a ISAF v Afganistane bolo možné nakoniec dedukovať nasledujúce závery :

Aj po výmene na prezidentskom poste ostal rešpekt voči Organizácia spojených národov spolu s jadrovým odstrašovaním najvyššími princípmi zahraničnej a bezpečnostnej politiky Francúzska.

Obaja prezidenti zastávali k misiám SZBP Artemis a EUFOR Čad podobné postoje a presadzovali rovnako podobné ciele. Napriek tomu, že pôvodne mali obaja prezidenti snahu o zblíženie Francúzska s NATO, nakoniec neplatilo, že podobné postoje si udržali aj súvislosti s misiou ISAF.

Chirac po neúspechu s návratom do vojenských štruktúr NATO presmeroval svoju pozornosť na SZBP a v súlade s gaullistickou tradíciou ňou vyvažoval vplyv NATO a USA na bezpečnosť v Európe. Sarkozyho postoj sa dá zhrnúť do citácie z jeho prejavu z roku 2009 zo samitu NATO v Štrasburgu pri návrate Francúzska do

¹⁸³ GAVIARD, J-P. Reprenons l'initiative stratégique [online]. Le Monde. 14. 2. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2012/02/14/reprenons-l-initiative-strategique_1642879_3232.html>

vojenských štruktúr NATO: „*Europe de la défense*, nie je v rozpore s NATO, ona je doplnok k NATO. Chceme oboje: transatlantickú väzbu aj *Europe de la défense*.“¹⁸⁴

Sarkozy prijal maximálne pragmatický pohľad na medzinárodné vzťahy a pochopil, že bez angažovania sa v oboch inštitúciách Francúzsko môže z dlhodobého hľadiska iba strácať na význame.

Napriek tejto zmene východísk k obom inštitúciám sa vyhlásenia a postoje neodrazili v dostatočnej miere aj v reálnych rozhodnutiach súvisiacich s bezpečnostnou politikou Francúzska.

Je síce pravda, že Sarkozy výrazne navýšil počet francúzskych vojakov v misii ISAF v Afganistane, ale toto rozhodnutie nesúviselo iba so zmenou postoja voči Afganistanu, ale vyplývalo zo zmeny bezpečnostného prostredia v samotnom Afganistane. Dokazuje to nezmenený pomer francúzskych vojakov na celkovom počte vojakov misie ISAF.

Toto zvýšenie angažovanosti v Afganistane následne Nicolas Sarkozy nevyvažoval znížením participácie v SZBP a rovnako sa snažil rozvíjať aj európsky rozmer spoločnej obrany - *Europe de la défense*. Napríklad na misiu EUFOR Čad chcel pôvodne vyslať až 12 tisíc vojakov, čo je viac ako celkový počet Francúzov vyslaných na zahraničných misiách.

Aj napriek týmto ambicióznym snahám zatiaľ zostalo Francúzsko hlavným a jediným serióznym prispievateľom do misií SZBP, a preto by bolo možné zatiaľ tvrdiť, že bez Francúzska by dnes nebolo možné uskutočniť žiadnu misiu pod hlavičkou EÚ a Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika by bez Francúzska zostala iba na papieri.

Sarkozy dokázal, že je pre Francúzsko možné sa zúčastňovať aj na misiách SZBP a NATO aj vo väčšej miere ako za Jacquesa Chiraca. Ale zároveň platí, že narazil na obmedzené rozpočtové kapacity, domácu politickú nevôľu, finančnú krízu a pravdepodobne z týchto všetkých dôvodov nedokázal významne zvýšiť vplyv Francúzska na bezpečnosť v euroatlantickom priestore.

Je pravdepodobné, že Nicolas Sarkozy sa dostane do učebníc dejepisu ako prezident, ktorý konečne vrátil Francúzsko do NATO, ale bez predchádzajúcich snáh najmä Jacquesa Chiraca by to nebolo možné. Vzťah s NATO a EÚ nebol od dôb Charlesa de Gaulla založený na revolúcií, ale dodnes sa vyvíja evolučne. Aj z toho

¹⁸⁴ *Allocution - Conseil de l'Atlantique Nord, M. Le Président de la République française, Strassbourg* [online]. Elysee.fr. 4. 4. 2009 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW:

dôvodu nemožno v prípade nástupu Nicolasa Sarkozyho hovoriť o *rupture* vo francúzskej zahraničnej a bezpečnostnej politike. V porovnaní s *rupture* z čias Charlesa de Gaulla by mohol byť Sarkozyho nástup do Elyzejského paláca pomenovaný nanajvýš *rupture cosmétique*.

Dnes je možné, že väčšia *rupture* v bezpečnostnej politike nastane počas pôsobenia súčasného socialistického prezidenta Hollanda. Môžeme sa tak domnievať nielen pre jeho kritiku Sarkozyho za zvýšenú podporu misie ISAF, ale aj s ohľadom na jeho nedávne oznámenie, že plánuje odsun jednotiek z Afganistanu urýchliť s cieľom opustiť Afganistan do konca roku 2012. Napriek tomu, „žiadan francúzsky prezident sa iste nevzdá SZBP a *Europe de la défense*“¹⁸⁵. Tak ako za Chiraca aj za Sarkozyho bola jedným z pilierov národnej bezpečnosti. Tak ako za Sarkozyho aj za ďalších prezidentov bude platiť: „Bez silnej Európy nebude silné Francúzsko.“

Na samotný záver by bolo vhodné uviesť skúsenosť a tzv. lessons learned s úrovňou zverejňovania informácií a analyzovateľných údajov v oblasti bezpečnosti. Okrem toho, že stránky národných ministerstiev boli relatívne skúpe na dáta, tak archív vyhlásení bol väčšinou udržiavaný na vysokej úrovni. Počas vypracovania tejto práce bolo oslovených spolu 9 národných aj nadnárodných inštitúcií a iba dve boli ochotné/schopné zdieľať požadované informácie o rozpočtoch a vojenskej sile misií pod hlavičkou EÚ alebo NATO. Nielen počas dlhovej krízy, ale dlhodobo je možné sledovať trend zvýšenej kontroly efektívnosti nakladania s národnými rozpočtami (napr. aj Fiškálny pakt). Tento trend vedie k systematickému znižovaniu príspevkov do relatívne slabo kontrolovateľných častí rozpočtov a obrana k nim jednoznačne podľa našich zistení patrí.

Kvôli nízkej transparentnosti a nemožnosti verejnej kontroly efektivity vynakladania verejných prostriedkov v obrannej politike bude nový francúzsky prezident nútený postupom času kresť rozpočet. Ukazuje sa postupne, že v Európe nastolený trend škrtiť nekontrolovateľné rozpočty takto zasiahne aj zatiaľ jediného reálneho európskeho bezpečnostného garanta.

Na jednej strane to odráža prirodzený vývoj demokratizujúcej spoločnosti, ale ostáva otázkou, čo sa stane s európskou bezpečnosťou pri prípadnom definitívnom

<<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2009/allocution-conseil-de-l-atlantique-nord.6090.html?search=Afghanistan&xtmc=Afghanistan&xcr=10>>

¹⁸⁵ MICHEL, L. (2010). Cross-currents in French Defense and U.S. Interests.

odklone USA od európskeho priestoru. Kto bude garantom bezpečnosti Európy v takom priestore? Ak Európa nebude chcieť prísť o šancu stavať na pevných základoch Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, tak pre naštartovanie funkčnej SZBP v spolupráci s NATO bude nutné otvoriť obranu väčšej verejnej kontrole efektívnosti výdavkov. Inak bude pokračovať tlak zo strany verejnosti na ďalšie znižovanie rozpočtov na obranu. Zverejňovanie presných, zrozumiteľných a dostupných informácií o výdavkoch všetkých členských štátov podľa jednotlivých misií bude len začiatkom a určite bude nutné aj zavedenie indikátorov merania efektívnosti obrany jednotlivých štátov, najlepšie aj na celoeurópskej úrovni.

Ostáva otázne nakoľko budú európske štáty alebo aj členské štáty NATO ochotné pristúpiť na takúto zmenu, zaiste *rupture*.

Summary

The aim of this thesis was to determine whether the arrival of President Nicolas Sarkozy in the Elysee Palace significantly changed the course of security policy, if there was a break, so called rupture. From their attitudes and policy decisions in the case of Artemis mission in Congo, EUFOR in Chad and ISAF in Afghanistan we could derive the following conclusions:

Even after the presidential change, the United Nations and nuclear deterrence principle remained to be the two highest standards of foreign and security policy of France.

Both presidents held similar attitudes and promoted similar goals towards the CFSP missions Artemis and EUFOR Chad. Even though, they both initially promoted efforts of rapprochement with NATO, in the end speaking about the ISAF mission, their common approach faded away.

After the failure of returning to NATO military structures Chirac redirected his attention to the CFSP in accordance with the Gaullists tradition in order to neutralize the impact of NATO and the U.S. on the security in Europe. Sarkozy's attitude can be summed up in quote from his speech from the 2009 NATO summit in Strasbourg:

"Europe de la défense, is not in conflict with NATO, it is a supplement to NATO. We want both: the transatlantic link and Europe de la défense. "

Although Sarkozy greatly increased the number of French troops in the ISAF mission in Afghanistan, this decision was not linked solely to his change of attitude towards Afghanistan but resulted from changes in the security environment in Afghanistan itself. This is demonstrated by the unchanged ratio of French soldiers on the total number of ISAF troops.

Nicolas Sarkozy did not counterbalance his increased engagement in Afghanistan by a decreased participation in the CFSP and he also tried to develop a European dimension for the common defense - Europe de la défense. For example, he originally he wanted to send 12 000 soldiers to the EUFOR Chad which was more than the total number of French troops deployed to foreign missions.

Despite these ambitious efforts, France remained the only serious and major contributor to the CFSP missions. Therefore, it is possible to say that today without France there would not be possible to carry out any mission under the auspices of the EU and that without France CFSP would remain only on paper.

Sarkozy proved that it's possible for France to participate in the CFSP and NATO missions in a greater extent than during the presidency of Jacques Chirac. But the fact remains that he encountered the limits of budget capacity, domestic political resentment and also financial crisis. Probably for all of these reasons he was not able to significantly increase the influence of France on the security in the Euro-Atlantic area.

It is likely that Nicolas Sarkozy will enter the history books as the president who finally returned France in the NATO, but without previous efforts, particularly of Jacques Chirac, it would not have been possible. Since the days of Charles de Gaulle the relationship of France with the NATO and the EU has not been characterized by a revolution but an evolution. It is also for this reason that rupture of the French foreign and security policy didn't come with the president Sarkozy. Compared with the rupture of the Charles de Gaulle, Sarkozy's arrival in the Elysée Palace could be described as *rupture cosmétique*.

Použitá literatura

Neperiodická literatura

BOZO, F. (2008). *France and NATO under Sarkozy: End of the French Exception*. Paris. Fondation pour l'Innovation Politique.

BRÉCHON, P. (2008). *Les élections présidentielles en France (Quarante ans d'histoire politique)*. Paríž: La Documentation française.

CAMERON, A., MAULNY, J.P. (2009). *France's NATO reintegration: Fresh Views with the Sarkozy Presidency?*. Londýn: Royal United Services Institute.

GALLIS, P. (2006). *NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance*, CRS Report for Congress. Washington: Congressional Research Service, The Library of Congress.

GORDON, H. Philip. (1993). *A Certain Idea of France: French Security Policy and the Gaullist Legacy*. New Jersey: Princeton University Press.

GREVI, G.; HELLY, D.; KEOHANE, D. (2009). *European Security and Defence Policy, The First Ten Years (1999-2009)*. The European Union Institute for Security Studies. Paris: Condé-sur-Noireau.

HOEHN, A.; HARTING, S. (2010). *Risking NATO: testing the limits of the alliance in Afghanistan*. RAND Corporation for U.S. Air Force.

HOMAN, K. (2007). *Operation Artemis in the Democratic Republic of Congo*. In: European Commission. *Faster and more United? The Debate about Europe's Crisis Response Capacity*. Brusel. s. 151-155.

HUMAN RIGHTS WATCH. (2002). *Afghanistan: Paying for Taliban's Crimes, Abuses Against Ethnic Pashtuns in Northern Afghanistan*. roč. 14. č. 1.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. (2008). *Chad: A New Conflict Resolution Framework* [online]. Brusel/Nairobi. Africa Report č. 144. September 2008 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/central-africa/chad/Chad%20A%20New%20Conflict%20Resolution%20Framework.pdf>>

KOOPS, J. (2011). *European Union as an Integrative Power?* Brusel: VUBPRESS Brussels University Press.

MORELLI, V.; BELKIN, P. (2009). *NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance*, CRS Report for Congress. Washington: Congressional Research Service, The Library of Congress.

OZVERI, D. (2011). EU's Impact on Congo Conflict through Operation Artemis: An Early Attempt for Crisis Management Capacity? In: 24th Annual International Association of Conflict Management Conference. Istanbul. 6. 7. 2011.

PAYNE, K. (2003). *The European Security and Defence Policy and the future of NATO* [online]. BBC News Analysis and Research. [cit. 2012-03-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.nato.int/acad/fellow/01-03/payne.pdf>>

SEIBERT, B., H. (2010). *Operation EUFOR Tchad/RCA and The European Union's Common Security and Defense Policy*. Carlisle: Strategic Studies Institute.

TERTRAIS, B. (2008). *The French White Paper on Defence and National Security: Towards a Stronger and More Streamlined Force (ARI)*. Madrid. Real Instituto Elcano.

The Military Balance. (2010). London: The International Institute for Strategic Studies.

TRACHTENBERG M. (2012). *The Cold War and After: History, Theory, and the Logic of International Politics*. New Jersey: Princeton University Press.

TUBIANA, J. (2008). The Chad–Sudan Proxy War and the ‘Darfurization’ of Chad: Myths and Reality. Ženeva: Small Arms Survey, Sudan Human Security Baseline Assessment. Working Paper 12.

VAN CREVELD, M. (1991). *Transformation of War*. New York: Free Press. New York.

Periodická literatura

ANDREÁNI, G. (1998). La France et l'OTAN après la guerre froide. *Politique étrangère*. roč. 63. č. 1. s. 77-92.

FIOTT, D. (2008). *The French White Paper on Defence and National Security: Peacebuilding, NATO, Nuclear Weapons and Space* [online]. International Security Information Service, Europe – European Security Review. č. 40, s. 5-10 [cit. 2012-03-25]. Dostupné na WWW: <http://www.isis-europe.eu/sites/default/files/publications-downloads/2008_esr_62_esr40.pdf>

French parliament rejects no-confidence motion against government on Afghanistan, NATO. International Herald Tribune. 8. 4. 2008.

GOLUB, P. (1986). *Chirac-Mitterrand: uneasy cohabitation*. Executive Intelligence Review. roč. 13. č. 26.

HENDRICKSON, R.; STRAND, J.; RANEY, K. (2007). *Operation Artemis and Javier Solana: EU Prospects for a Stronger Common Foreign and Security Policy*. Canadian Military Journal. roč. 8. č. 1. s. 35-42.

JAHIER A. (2010). *ESDP Operations in the Democratic Republic of Congo: A Realist Analyst*. Central European Journal of International and Security Studies. roč. 4. č. 2. s. 81-92

MACE, C. (2003). *Operation Artemis: Mission Improbable?* [online]. European Security Review, č. 18. s. 5-7. [cit. 2012-03-12]. Dostupné na WWW: <http://www.isis-europe.eu/sites/default/files/publications-downloads/esr_18.pdf>

MICHEL, L. (2010). *Cross-currents in French Defense and U.S. Interests*. Washington: Institute for National Strategic Studies. Strategic Perspectives, č. 10

MICHEL, L. *Quelle place pour la France dans l'OTAN?*. Le Monde, 5. 6. 2007

MICHEL, L. (2009). *Sarkozy's next big battle; French refusal to integrate fully into NATO has limited its influence on the alliance's direction*. Newsweek. roč. 153, č. 8. s. 24.

PERRET, Q. (2006). *NATO and the Future of European Security Policy*, Fondation Robert Schuman: European Issues. č. 47.

ROGER, P. *L'opposition française craint un „enlissement“ en Afghanistan*. Le Monde. 3. 4. 2008.

VAN HERPEN, Marcel. H. (2004). *Chirac's gaullism: Why France has become the driving force behind an autonomous European defence policy*. The Romanian Journal of European Affairs, roč. 4, č. 1, s. 67-81

ZHANG, Z. (2002). *La politique étrangère de la France entre continuité et ajustements post-guerre froide*. Revue internationale et stratégique. č. 45. s. 112-120

Oficiálne dokumenty

Allocution - Conseil de l'Atlantique Nord, M. Le Président de la République française, Strassbourg [online]. Elysee.fr. 4. 4. 2009 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2009/allocution-conseil-de-l-atlantique-nord.6090.html?search=Afghanistan&xtmc=Afghanistan&xcr=10>>

Bonn Agreement [online]. OSN. 5. 12. 2001 [cit. 2012-05-3]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/News/dh/latest/afghan/afghan-agree.htm>>

CHIRAC, J. *Europe must shoulder its share of the Nato burden* [online]. The Guardian. 28. 11. 2006 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2006/nov/28/comment.nato>>

Conférence de presse du président de la République Jacques Chirac sur l'Europe [online]. Pariž. 29. apríla 2004. [cit. 2012-03-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.melchior.fr/Conference-de-presse-du-presid.5151.0.html>>

Congrès des États-Unis d'Amérique, Discours de M. Nicolas Sarkozy, Président de la République française [online]. Washington. 7. 11. 2007 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2007/congres-des-etats-unis-d-amerique.7569.html>>

COUNCIL DECISION 2003/432/CFSP [online]. EUR-LEX. 12. 6. 2003 [cit. 2012-04-9]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:147:0042:0042:EN:PDF>>

COUNCIL JOINT ACTION 2003/423/CFSP [online]. EUR-LEX. 5. 6. 2003 [cit. 2012-04-3]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:143:0050:0052:EN:PDF>>

COUNCIL JOINT ACTION 2007/677/CFSP [online]. EUR-LEX. 15. 10. 2007 [cit. 2012-04-22]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2007/l_279/l_27920071023en00210024.pdf>

Déclaration franco-britannique sur la défense européenne: Saint-Malo [online]. 4. december 1998. [cit. 2012-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/europe-defense-index.shtml/europe-defense-declaration-saintmalo.shtml>>

Défense et Sécurité nationale. Le Livre Blanc. Paríž: Odile Jacob/La Documentation Française. 2008.

Discours au groupe de contact international élargi sur le Darfour, Intervention de Monsieur Le Président de la République, Nicolas Sarkozy. [online]. Elysee.fr. 25. 6. 2007 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2007/discours-au-groupe-de-contact-international.8247.html?search=Tchad&xtmc=tchad&xcr=9>>

Discours de M. Jacques Chirac, Président de la République française, au sommet du Conseil de l'Atlantique Nord [online]. Brusel. 22. február 2005. [cit. 2012-03-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.nato.int/docu/speech/2005/s050222d.htm>>

Discours de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, devant l'Institut des hautes études de défense nationale (IHEDN) [online]. Paríž. 8. júna 1996. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/IHEDN-8-06-96.pdf>>

Discours de M. le Président de la République lors de la XVIème Conférence des Ambassadeurs [online]. Paríž. 27. augusta 2008. [cit. 2012-03-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.franceonu.org/spip.php?article2375>>

Discours de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, lors de la conférence "contre le terrorisme pour l'humanité" [online]. New York. 23. 9. 2003 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/Contre-le-terrorisme-22-09-03.pdf>>

Discours de Nicolas Sarkozy, Conférence de la presse sur la politique internationale [online]. Paríž. 28. 2. 2007 [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.mediapart.fr/files/28fevrier_2007_politique_etrananger.pdf>

EU Council Secretariat, Factsheet, Financing of ESDP Operations [online]. Rada EÚ. 2006 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Factsheet_Financing2.pdf>

EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic (EUFOR Tchad/RCA), EU Factsheet [online]. Rada EÚ. 2006 [cit. 2012-04-29].

Dostupné na WWW:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Final%20FACTSHEET%20EUFOR%20TCHAD-RCA%20version%209_EN.pdf>

French Political relations with Chad [online]. Ministère des Affaires Etrangères. 30. 9. 2011 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW:

<http://www.diplomatie.gouv.fr/en/spip.php?page=rubrique_imprim&id_rubrique=5738>

Interview télévisée de M. Jacques CHIRAC, Président de la République, par M. Patrick POIVRE D'ARVOR pour TF1 et M. David PUJADAS pour France 2 [online]. Paris. 10. 3. 2003 [cit. 2012-04-13]. Dostupné na WWW: <http://www.jacqueschirac-asso.fr/fr/wp-content/uploads/2010/04/ITW-IRAK-10_03_2003.pdf>

Javier Solana Press Release on the preparations to deploy a EU military mission in the Democratic Republic of Congo [online]. Brusel. 4. 6. 2003 [cit. 2012-04-9]. Dostupné na WWW:

<<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Remarks%20SOLANA%2004.06.2003.pdf>>

Le Loi de la programmation militaire pour les années 1997 à 2002. Paríž: Le Journal officiel de la République française [online]. 1996 [cit. 2012-03-13]. Dostupné na WWW:

<<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000560200&dateTexte=&categorieLien=id>>

Le Livre Blanc sur la Défense [online]. Paris. 1994 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <<http://mjp.univ-perp.fr/defense/lb1994.pdf>>

Luanda Agreement [online]. Luanda. 6. 2. 2002 [cit. 2012-04-8]. Dostupné na WWW: <<http://www.iss.co.za/AF/profiles/drcongo/cdreader/bin/5luanda.pdf>>

Military operations in Afghanistan - Televised speech by M. Jacques Chirac, President of the Republic [online]. French Embassy. 7. 10. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/Military-operations-in-Afghanistan,5414>>

NATO Placemat Archives of ISAF [online]. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.isaf.nato.int/isaf-placemat-archives.html>>

NATO summit – Speech by M. Nicolas Sarkozy, President of the Republic, Bucharest [online]. French Embassy in UK. 3. 4. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/President-Sarkozy-speaks-at.html>>

NATO summit - Press briefing given by President Chirac following the summit (excerpts), Istanbul [online]. French Embassy in UK. 26. 9. 2004 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/NATO-summit-Press-briefing-given>>

NATO summit - Speech by M. Jacques Chirac at the meeting of the North Atlantic Council Heads of State and Government [online]. Prague. 21. 11. 2002 [cit. 2012-05-

03]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/NATO-summit-Speech-by-M-Jacques>>

Présentation des vœux au corps diplomatique étranger, Discours de M. Le Président de la République Française [online]. Elysee.fr. 16. 1. 2009 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2009/presentation-des-voeux-au-corps-diplomatique.6852.html?search=Afghanistan&xtmc=afghanistan&xcr=2>>

Présentation des vœux au corps diplomatique étranger, Discours de M. Le Président de la République Française [online]. Elysee.fr. 22. 1. 2010 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.elysee.fr/president/les-actualites/discours/2010/voeux-au-corps-diplomatique-etranger.6841.html?search=Afghanistan&xtmc=Afghanistan&xcr=2>>

President Thanks World Coalition for Anti-Terrorism Efforts [online]. The White House. 11. 3. 2002 [cit. 2012-05-04]. Dostupné na WWW: <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/03/20020311-1.html>>

Press release, 2817th Council meeting, General Affairs and External Relations [online]. Rada EÚ. 24. 7. 2007 [cit. 2012-04-20]. Dostupné na WWW: <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/95457.pdf>

Speech at the Security Council made by the Permanent Representative of France to the UN [online]. United Nations. 30. 5. 2003 [cit. 2012-04-3]. Dostupné na WWW: <http://www.un.int/france/documents_anglais/030530_cs_france_afrique.htm>

Statements made by M. Chirac during his joint press briefing with Mr Schröder [online]. Berlin 10. 6. 2003 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.ambafrance-uk.org/Statements-made-by-M-Chirac-during,4825>>

UN Security Council Resolution 1373 [online]. United Nations. 28. 9. 2001. [cit. 2012-05-01] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/PDF/N0155743.pdf?OpenElement>>

UN Security Council Resolution 1386 [online]. United Nations. 20. 12. 2001 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/708/55/PDF/N0170855.pdf?OpenElement>>

UN Security Council Resolution 1484 [online]. United Nations. 30. 5. 2003. [cit. 2012-04-3] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/377/68/PDF/N0337768.pdf?OpenElement>>

UN Security Council Resolution 1510 [online]. United Nations. 13. 10. 2003 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/unscr/resolution_1510.pdf>

UN Security Council Resolution 1778 [online]. United Nations. 25. 9. 2007. [cit. 2012-04-20] Dostupné na WWW: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/516/15/PDF/N0751615.pdf?OpenElement>>

Washingtonská zmluva [online]. Washington: NATO. 1949 [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm>

Internetové zdroje

1945 - 1957: Réarmement et construction du système atlantique [online]. Vie publique. 2011 [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/politique-defense/chronologie/>>

ABRAMOWITZ, M.; CONSTABLE, P. *Bush to Pursue Fresh NATO Commitments* [online]. The Washington Post. 28. 11. 2006 [cit. 2012-05-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/27/AR2006112700525.html>>

Afghanistan : il faut recentrer l'Otan sur les opérations militaires (Chirac) [online]. Representation of France to the NATO. 2006 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Afghanistan-il-faut-recentrer-l>>

BARLUET, A. *Sarkozy fixe à 2013 le retrait d'Afghanistan* [online]. Le Figaro. 27. 1. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.lefigaro.fr/international/2012/01/27/01003-20120127ARTFIG00488-sarkozy-fixe-a-2013-le-retrait-d-afghanistan.php>>

Chirac: la France est prête à "durcir son dispositif" en Afghanistan [online]. Representation of France to the NATO. 2006 [cit. 2012-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Chirac-la-France-est-prete-a>>

Chirac Speaks For World's Poor Against US Unilateralism [online]. International Centre for Trade and Sustainable Development. 28. 5. 2002 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://ictsd.org/i/news/bridgesweekly/6728/>>

Déclaration de Jacques Chirac [online]. Internaute. 11. 9. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.linternaute.com/actualite/monde/11-septembre-heure-par-heure/10h.shtml>>

DENIS, A. *La Marine nationale et l'affaire afghane, Opération Héraclès* [online]. 2004 [cit. 2012-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://ifm.free.fr/htmlpages/pdf/2004/463-denis.pdf>>

DUBOIS, N. *Chirac n'exclut pas une fédération d'Etats-nations* [online]. Libération. 10. 2. 2001. [cit. 2012-03-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.liberation.fr/monde/0101363506-chirac-n-exclut-pas-une-federation-d-etats-nations>>

FIDLER, S., BLITZ, J. *Bush eases stance on EU defence capacity* [online]. 3. 4. 2008. [cit. 2012-03-28]. Financial Times. Dostupné na WWW: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/88ac68d4-0117-11dd-a0c5-000077b07658.html#axzz1umsBRqj9>>

GAVIARD, J-P. *Reprenons l'initiative stratégique* [online]. Le Monde. 14. 2. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2012/02/14/reprenons-l-initiative-strategique_1642879_3232.html>

Georges Pompidou a propos d'une Europe supranationale [online]. Ina. 1971. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.ina.fr/politique/politique-internationale/video/I08092342/georges-pompidou-a-propos-d-une-europe-supranationale.fr.html>>

GUISNEL, J. *Chronologie de l'engagement français en Afghanistan* [online]. Le Point. 11. 2. 2009 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.lepoint.fr/actualites-monde/2009-02-11/chronologie-de-l-engagement-francais-en-afghanistan/1648/0/316138>>

HAINE, J-Y.; GIEGERICH, B. *In Congo, a cosmetic EU operation* [online]. The New York Times. 200 [cit. 2012-04-19]. Dostupné na WWW: <http://www.nytimes.com/2006/06/12/opinion/12iht-edhaine.1954062.html?_r=1>

Jacques Chirac publie une tribune dans 36 pays pour faire entendre sa différence à l'OTAN [online]. Le Monde. 28.11. 2006. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/international/article/2006/11/28/m-chirac-publie-une-tribune-dans-36-pays-pour-faire-entendre-sa-difference-a-l-otan_839381_3210.html>

Jospin: pas de vote en 2001 sur l'Afghanistan parce que «Chirac ne l'a pas voulu» [online]. 20minutes. 2. 4. 2008 [cit. 2012-05-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.20minutes.fr/politique/222835-Politique-Jospin-pas-de-vote-en-2001-sur-l-Afghanistan-parce-que-Chirac-ne-l-a-pas-voulu.php>>

KERN, S. *Why France wants to rejoin NATO* [online]. World politics review. 23. 4. 2008 [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.worldpoliticsreview.com/article.aspx?id=1986>>

KING, L. *France's Afghanistan decision raises worries* [online]. Los Angeles Times. 29. 1. 2012 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://articles.latimes.com/2012/jan/29/world/la-fg-afghanistan-france-20120129>>

La sécurité, notre mission commune, par Angela Merkel et Nicolas Sarkozy [online]. Le Monde. 3- 2- 2009. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <http://www.lemonde.fr/idees/article/2009/02/03/la-securite-notre-mission-commune-par-angela-merkel-et-nicolas-sarkozy_1150337_3232.html>

Le bilan de la Présidence française de l'UE passé au crible 2/3 [online]. EurActiv.fr. 18. 12. 2008. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <http://www.euractiv.fr/tag/institutions/2010/02/08/bilan-presidence-francaise-lue-passe-crible-23_52047>

Les Éléments Français au Tchad [online]. Ministère de la Défense et des Anciens Combattants. 2011 [cit. 2012-04-27]. Dostupné na WWW:

<<http://www.defense.gouv.fr/operations/tchad/dossier/les-elements-francais-au-tchad-ef>>

Les enjeux de l'évolution de l'OTAN [online]. Sénat Francúzskej republiky. [cit. 2012-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.senat.fr/rap/r06-405/r06-40518.html>>

Les Etats-Unis et la France vont se retirer d'Afghanistan [online]. Express. 23. 6. [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/les-etats-unis-et-la-france-vont-se-retirer-d-afghanistan_1005269.html>

LIBERTI, F. *Bilan de la présidence française de l'Union européenne* [online]. Affaires Stratégiques. 2008. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.affaires-strategiques.info/spip.php?rubrique49>>

MACASKIL, E. *Afghanistan withdrawal: Barack Obama says 33,000 troops will leave next year* [online]. The Guardian. 23. 6. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2011/jun/23/afghanistan-withdrawal-barack-obama-troops>>

MILLER, D. *World Opinion Opposes* [online]. Global Policy Forum, 21. 10. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.globalpolicy.org/component/content/article/154/26553.html>>

Nicolas Sarkozy attendu au tournant [online]. Sauver le Darfour. 12. 5. 2007 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: <http://www.sauverledarfour.eu/monde_lire.php?id=702>

Nicolas Sarkozy rappelle l'importance d'une "défense européenne". 14. 7 2007. [cit. 2012-03-28]. Dostupné na WWW: <<http://www.spyworld-actu.com/spip.php?article5083>>

Nicolas Sarkozy se félicite du rôle de la France au sein de l'Otan [online]. 20minutes.fr. 31. 8. 2011 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.20minutes.fr/article/778782/nicolas-sarkozy-felicite-role-france-sein-otan>>

NOUGAYREDE, N. *Les Européens s'organisent pour peer plus face aux Américains en Afghanistan*. Le Monde. 20. 2. 2009

OTAN: Chirac soutient l'adhésion de Bucarest [online]. Humanité. 1997. [cit. 2012-03-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.humanite.fr/node/154575>>

Présence française "souhaitée et nécessaire" en Afghanistan [online]. Representation of France to the NATO. 2005 [cit. 2012-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Presence-francaise-souhaitee-et>>

President Bush Addresses the Nation [online]. The Washington Post. 20. 9. 2001 [cit. 2012-05-01]. Dostupné na WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/nation/specials/attacked/transcripts/bushaddress_092001.html>

PRUNIER, G. *Chad: caught in the Darfur crossfire* [online]. Le Monde Diplomatique. Marec 2008 [cit. 2012-04-25]. Dostupné na WWW: <<http://mondediplo.com/2008/03/05chad>>

Sarkozy: *"en Afghanistan, nous n'avons pas le droit de perdre"* [online]. Representation of France to the NATO. 25. 7. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rpfrance-otan.org/Sarkozy-en-Afghanistan-nous-n>>

SCILIONO, E., SMALE, A. *Sarkozy, a Frenchman in a Hurry, Maps His Path* [online]. The New York Times. 23. 9. 2007. [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.nytimes.com/2007/09/24/world/europe/24sarkozy.html?_r=1&scp=2&sq=Sarkozy%20interview%20&st=cse>

SIMON, M. *Rencontre du 3e type* [online]. L'Express. 13. 9. 2006. [cit. 2012-03-27]. Dostupné na WWW: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/rencontre-du-3e-type_460130.html>

SYNOVITZ, R. *Afghanistan: France Offers Troops To Bolster ISAF Mission* [online]. Radio Free Europe. 3. 4. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1079729.html>>

The Laeken Summit - A milestone for Europe [online]. EurActiv. 17. 12. 2001 [cit. 2012-05-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.com/future-eu/laeken-summit-milestone-europe/article-117058>>

The World Bank. (2011). *Transition in Afghanistan: Looking Beyond 2014, Executive Summary*. [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://siteresources.worldbank.org/AFGHANISTANEXTN/Resources/305984-1297184305854/AFTransition.pdf>>

Transcript: Translation of Bin Laden's Videotaped Message [online]. The Washington Post. 1. 11. 2004 [cit. 2012-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A16990-2004Nov1.html>>

UK and France boost defence ties [online]. BBC. 5. 2. 2003 [cit. 2012-04-15]. Dostupné na WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2726111.stm>>

US embassy cables: Sudan, Chad and the quest for resolution [online]. The Guardian. 17. 12. 2010 [cit. 2012-04-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/us-embassy-cables-documents/145551>>

Valéry Giscard d'Estaing [online]. Toute l'Europe. 2008 [cit. 2012-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.touteleurope.eu/fr/histoire/personnages/1974-1984/presentation/valery-giscard-d-estaing-1926.html>>

What is Article 5? [online]. NATO Topics. 18. 2. 2005 [cit. 2012-05-3]. Dostupné na WWW: <<http://www.nato.int/terrorism/five.htm>>

WikiLeaks France and Central Africa [online]. 2010 [cit. 2012-04-17]. Dostupné na WWW: <<http://cables.mrkva.eu/cable.php?id=24669>>

WikiLeaks: NATO-Afghanistan: Pressing Allies on ISAF Force [online]. WikiLeaks. 7. 11. 2007 [cit. 2012-05-10]. Dostupné na WWW:
<<http://wikileaks.org/cable/2007/11/07USNATO610.html>>

WikiLeaks: Nicolas Sarkozy, "l'Américain" [online]. Le Monde. 30. 11. 2010. [cit. 2012-03-26]. Dostupné na WWW:
<http://www.lemonde.fr/international/article/2010/11/30/wikileaks-nicolas-sarkozy-l-americaain_1447153_3210.html>